

**ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMININ İŞLEVSELLİĞİNE
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)**

Derya YAMAN AKKUZZU

**Yüksek Lisans Tezi
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN
2016
(Her Hakkı Saklıdır)**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ (ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)

Teachers' Views As To Functionality Of Programmes Of Teaching Of Twelfth
Class Music Lesson In Secondary Education (Sample Of Erzurum)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Derya YAMAN AKKUZU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN

ERZURUM
HAZİRAN, 2016

KABUL ve ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN danışmanlığında, Derya YAMAN AKKUZU tarafından hazırlanan “Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği)” başlıklı çalışma 29/ 06/ 2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

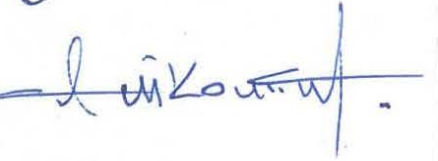
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN

İmza:

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ

İmza:

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Okan SAĞLAMBILEN

İmza:

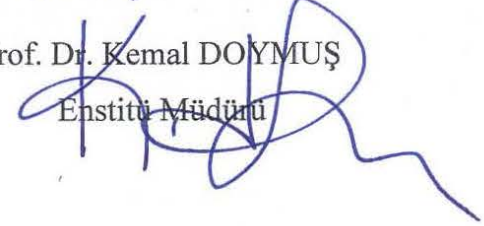

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

01.07/2016

Prof. Dr. Kemal DOYMUŞ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK ve BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği)” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

29/ 06/ 2016

Derya YAMAN AKKUZU

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın konusu, ortaöğretim müzik dersi 12. sınıf öğretim programındaki aksaklıkları, bilimsel bir temele dayandırma isteği ile ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinin görüşleri alınarak, öğretim programındaki kazanımlardan ne kadarının gerçekleştirilebildiğini öğrenmek ve programdaki eksiklerin giderilmesine ilişkin çözüm önerileri getirmek amacıyla böyle bir çalışma yapılmıştır.

Araştırma süreci boyunca alanına ait bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak, bu sabır gerektiren yolculukta bana yol arkadaşlığı yapan değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN'e, savunma jürime katılarak önemli görüşlerini paylaşan hocalarım Yrd. Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ ve Yrd. Doç. Dr. Okan SAĞLAMBILEN'e, uygulama yaptığımız okullarda görüşme taleplerimi memnuniyetle karşılayan ve sorularıma özenle yanıt veren kıymetli meslektaşlarıma,

Tüm hayatım boyunca her konuda yanımda olan, varlıklarıyla güç bulduğum canım ailem' e ve bana her zaman inanan, tüm desteğiyle yanımda olan sevgili eşim Oğuzhan AKKUZU'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Erzurum - 2016

Derya YAMAN AKKUZU

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ İŞLEVSELLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (ERZURUM İLİ ÖRNEĞİ)

Derya YAMAN AKKUZU

2016, 153 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumları 12. sınıfta yürütülmekte olan müzik dersi öğretim programının işlevselliğini inceleyerek, programdaki kazanımların etkinliğini belirlemek ve öğretmen görüşleri doğrultusunda yaşanan aksaklıklara dikkat çekip çözüm önerileri getirmektir.

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Erzurum il merkezinde MEB'e bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Erzurum'a bağlı Yakutiye, Palandöken ve Aziziye merkez ilçelerinde bulunan yirmi iki ortaöğretim kurumunda görev yapan yirmi iki müzik öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmada bütüncül bir yaklaşımla nicel ve nitel boyutlu betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen müzik öğretmeni görüşme formu ve ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi kazanım formu ile toplanmıştır. Nicel verilerin istatistiksel çözümlemelerinde SPSS 21 paket programı, nitel verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Elde edilen sayısal bulgular sonucunda; müzik öğretmenlerinin, ortaöğretim 12. sınıf öğretim programı kazanımlarının kısmen işlevsel olduğunu düşündükleri görülmüştür. Öğretmen görüşmeleri sonucunda ise; programdaki kazanımların yetersiz olduğu, öğrenci seviyesine göre ağır olduğu, ders saatinin az olduğu, programdaki materyallerin kısmen uygulanabilir olduğu sonuçlarına varılmıştır. Öğretmenlerin çoğunun müzik sınıfı ve donanım konusunda sıkıntı yaşadığı, öğrenci ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı olmadan dersin verimli olmadığı ortaya çıkmıştır. Programdaki kazanımların çoğunda öğrencilerin başarısız olduğu ve öğrencinin ilgisini çekme, müzik

becerisini geliştirme konusunda programın eksik olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar çerçevesinde ortaöğretim 12. sınıf müzik öğretim programının işlevselliğinin artırılmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim, Müzik Dersi Öğretim Programı, Öğretmen Görüşleri, Kazanım, Müzik Eğitimi, Programın İşlevselliği.

ABSTRACT

MASTER THESIS

TEACHERS' VIEWS AS TO FUNCTIONALITY OF PROGRAMMES OF TEACHING OF TWELFTH CLASS MUSIC LESSON IN SECONDARY EDUCATION (SAMPLE OF ERZURUM)

Derya YAMAN AKKUZU

2016, 153 Pages

The purpose of this research is to examine the functionality of music lesson's teaching programme carried out in twelfth classes of secondary schools, and to determine the effectiveness of acquisitions, in programme, and to bring solution proposals by drawing attention to inconveniences in direction of teachers' views.

The study group is made up of music teachers working in educational organizations belonging to National Education Ministry in the city centre of Erzurum in 2015-2016 school year. The sample of the study is made up of 22 teachers serving in central districts of Yakutiye, Aziziye and Palandöken belonging to the city of Erzurum.

In the study, a quantitative and qualitative descriptive research method was used in an integrative approach. The data were collected by means of Music Teacher Interview Form developed by the researcher, and Secondary Education Twelfth Class Acquisition Form. In statistically solutions of quantitative data, SPSS 21 packet programme was used, and Content analysis method was used in Qualitative data.

In the results of numeric findings obtained, it is seen that music teachers thought that the acquisitions of twelfth class teaching programmes became functional partly. In the result of teachers interviews, it seen that the acquisitions in the programmes became in sufficient, and was very heavy according to the students' level, and that hours of lessons were in sufficient, and the materials in the programme became practicable partly. It was revealed that most of the teachers experienced hardships about music classroom and its equipment, and that the lessons became inefficacious without having teacher's lessons book or teacher quidebook. In most of the acquisitions in the programme, it is also observed that the students became unsuccessful, and that the

programme was short of relating to improving of musical skill and attract student's attention. In the frame of these conclusions, recommendations orienting to the increasing of the functionality of secondary education twelfth class teaching programmes have been brought.

Key Words: Secondary Education, Music Lesson Teaching Programme, Teachers Views, Acquisition, Musical Education, Functionality of Programme.

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY TUTANAĞI.....	i
TEZ ETİK ve BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.2.1. Alt problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Araştırmanın Sayıltıları.....	7
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.7. Tanımlar	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Eğitim.....	9
2.2. Sanat Eğitimi.....	10
2.3. Müzik	12
2.3.1. Müziğin işlevleri.....	13
2.3.1.1. Müziğin eğitimsel işlevleri	16
2.4. Müzik Eğitimi	17
2.4.1. Müzik eğitiminin temel ilke ve amaçları.....	20
2.4.2. Türkiye’de müzik eğitiminin tarihsel gelişimi	21
2.5. Müzik Eğitimi Türleri	23

2.5.1. Mesleki müzik eğitimi	23
2.5.2. Amatör (Özengen) müzik eğitimi	23
2.5.3. Genel müzik eğitimi	24
2.5.3.1. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze genel müzik eğitimi.....	25
2.5.3.2. Ortaöğretimde genel müzik eğitimi	26
2.6. Müzik Öğretimi	27
2.7. Müzik Öğretim Yöntemleri.....	28
2.7.1. Genel müzik öğretim yöntemleri	28
2.7.2. Özel müzik öğretim yöntemleri	29
2.7.2.1. Dalcroze yöntemi.....	30
2.7.2.2. Kodaly yöntemi	31
2.7.2.3. Orff yöntemi (Orff schulwerk)	32
2.7.2.4. Suzuki yöntemi	33
2.8. Eğitim Programı ve Öğretim Programı	34
2.8.1. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının tarihsel gelişimi	36
2.8.2. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programı.....	38
2.8.2.1. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının vizyonu.....	39
2.8.2.2. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının ilkeleri	39
2.8.2.3. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programın temel yaklaşımı	40
2.8.2.4. Mevcut ortaöğretim müzik dersi öğretim programının incelenmesi	41
2.9. İlgili Yayın ve Araştırmalar	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	56
3.1. Araştırmanın Modeli	56
3.2. Evren ve Örneklem	57
3.3. Veri Toplama Araçları	57
3.3.1. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi kazanım formu.....	58
3.3.2. Müzik öğretmeni görüşme formu	58
3.4. Araçların Uygulanması ve Verilerin Toplanması	60
3.5. Verilerin Çözümlemesi	60

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	63
4.1. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri.....	63
4.2. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar	67
4.3. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar.....	70
4.3.1. Cinsiyete ilişkin T-testi sonuçları	70
4.3.2. Eğitim durumuna ilişkin T-testi sonuçları	71
4.3.3. Yaşa ilişkin Anova testi sonuçları	72
4.3.4. Hizmet süresine ilişkin Anova testi sonuçları	73
4.3.5. Mezun olunan yükseköğretim kurumuna ilişkin Anova testi sonuçları	74
4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	75
4.4.1. Kazanımların müziksel ilke ve kavramları kazandırması.....	75
4.4.2. Programda yer alan müziksel bilgilerin öğrencilerin seviyesine uygunluğu.....	77
4.4.3. Ders konularına ayrılan süre	78
4.5. Dördüncü Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar	79
4.5.1. Programda yer alan materyallerin öğrenmedeki etkisi	79
4.5.2. Sınıfta yer alan donanımlar ile kazanımlara ulaşabilme durumu	80
4.5.3. Öğrenci ders kitabı olmadan kazanımların ne derecede öğrenildiği	81
4.6. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	82
4.6.1. Öğretmen kılavuz kitabının olmaması ve öğrenilen her yeni konu için programda yer alan alıştırma ve uygulamaların yeterliliği.....	83
4.6.2. Öğrencilerin aktif olarak derse katılmasında programın rolü.....	84
4.7. Altıncı Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar	84
4.7.1. Programın müzik eğitime yönelik ihtiyaçlara cevap vermesi.....	85
4.7.2. Program sonunda öğrencilerin müzik dersine yönelik kazanımları	86
4.7.3. Programın öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmedeki katkısı	86

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	88
5.1. Sonuçlar	88
5.2. Öneriler	94

KAYNAKÇA.....	97
EKLER.....	107
EK 1. SEÇMELİ DERS YÖNETMELİĞİ RESMİ YAZISI.....	107
EK 2. ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI.....	122
EK 3. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN RESMİ İZİN BELGELERİ	130
EK 4. ARAŞTIRMAYA KATILAN OKULLARIN LİSTESİ	132
EK 5. ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ KAZANIM FORMU	133
EK 6. MÜZİK ÖĞRETMENİ GÖRÜŞME FORMU.....	136
ÖZGEÇMİŞ	138

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları.....	63
Tablo 4.2. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımları.....	63
Tablo 4.3. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Öğretim Kurumlarına Göre Dağılımları	64
Tablo 4.4. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Müzik Öğretmeni Olarak Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları	64
Tablo 4.5. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	65
Tablo 4.6. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Müzik Sınıfına Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları	65
Tablo 4.7. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Derslerinde Kullandıkları Çalgılara Göre Dağılımları	65
Tablo 4.8. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Müzik Sistemine Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları	66
Tablo 4.9. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Dersleri İle İlgili Etkinlikleri Sergileyebileceği Salona Sahip Olmalarıyla İlgili Dağılımları.....	66
Tablo 4.10. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Dersleriyle İlgili Gerekli İmkânların Sağlanması Konusunda Okul İdaresinden Aldıkları Desteğe Göre Dağılımları.....	66
Tablo 4.11. Ortaöğretim Kurumlarında Çalışmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Kazanım Formu Sonuçları	67
Tablo 4.12. Cinsiyete İlişkin T-Testi Sonuçları	70
Tablo 4.13. Eğitim Durumuna İlişkin T-Testi Sonuçları.....	71
Tablo 4.14. Yaş'a İlişkin Anova Testi Sonuçları	72
Tablo 4.15. Hizmet Süresine İlişkin Anova Testi Sonuçları	73
Tablo 4.16. Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumuna İlişkin Anova Testi Sonuçları.....	74

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D.	: Anabilim Dalı
Akt.	: Aktaran
AZ.	: Aziziye
Bkz.	: Bakınız
CIPP	: Stufflebeam’ın Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün Değerlendirme Modeli
Diğ.	: Diğerleri
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
Ens.	: Enstitü
LYS	: Lisans Yerleştirme Sınavı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ö.	: Milattan Önce
MÖY.	: Müzik Öğretim Yöntemleri
MR	: Manyetik Rezonans
NO	: Numara
OÖMP	: Ortaöğretim Müfredat Programı
PAL.	: Palandöken
s.	: Sayfa
SBS	: Seviye Belirleme Sınavı
SPSS	: The Statistical Packet for Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)
v.b.	: Ve Benzeri
YAK.	: Yakutiye
YGS	: Yükseköğretime Geçiş Sınavı
yy.	: Yüzyıl

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

“Toplumların en önemli amaçlarından biri; çağın değişen ve gelişen koşulları içinde, bağlı bulunduğu toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yapısına göre insan yetiştirmektir” (Kocabaş, 1993: 1).

Bugün sürekli değişen dünyamızda, belli kategori ve sınıflamalar içinde düşünerek çağa yetişilemeyeceği ortadadır; çünkü hemen her gün yeni düşünüş şemaları ve sınıflamaları ortaya çıkmaktadır. Sayısız bilgilerin üstesinden gelebilmek için, bireyin bu çeşitli bilgiler arası etkileşimi görebilecek, kimi kalıpların geçici olduğunu fark edecek biçimde eğitilmesi gereklidir (San, 2008: 24).

“Eğitim; bireyin doğumundan başlayıp ölünceye kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreç içerisinde bireyler birçok bilgi, beceri ve değer kazanır, bu kazanımlar da insan davranışlarında fark edilir değişikliklere yol açar” (Erden, 2011: 13). Bireyin davranışlarında meydana gelen bu değişiklikler eğitim sürecinin bir boyutunu oluşturan müzik eğitimi ile başka bir ifade şekli kazanır.

Müzik eğitimi ve özellikle müzik etkinlikleri, bireyin çevresi ile etkileşimini yoğunlaştırır, sosyal ve eğitsel amaçlı bu ilişkilerin daha sağlıklı ve düzenli olmasını sağlar. Algılama ve beğeni düzeyi yönünden gelişen birey, sadece belli bir türe koşullanmak yerine çok yönlü bir bakış açısı ile değerlendirmeyi, eleştirmeyi ve nitelikli müziği diğerlerinden ayırt edebilmeyi öğrenir. Müzik eğitimi sadece şarkı söylemek, çalgı çalmak veya bu alandaki kuramsal bilgilerin bir bölümünün öğretilmesiyle sınırlı tutulamaz. Bu eğitimin bireye kültürel ve sosyal boyutları yanında, müzikte hedeflenen davranış değişikliklerini kazandırması da büyük önem taşımaktadır (Çevik, 1989: 83).

Ülkemizde ilk alışkanlıkların kazandırılıp temel davranışlara hazırlayıcı yaşantıların geçirildiği aşama okul öncesi dönemdir. İlköğretim, temel davranışların

kazandırıldığı, ortaöğretim temel davranışların belirli yeni davranışlarla geliştirilerek zenginleştirildiği ve ileri düzeye ulaştırıldığı, yükseköğretim ise daha önce kazanılmış olan temel davranışların sağlamlaştırılıp yetkinleştirildiği ve bunların belirli çalışmalar boyunca olabildiğince boyutlandırılıp derinleştirildiği bir aşama konumundadır; fakat tüm bu aşamalarda öngörülen işlevler uygulamada yeterince gerçekleştirilememektedir. Bu durumun en yoğun biçimde gözlemlendiği aşamalardan biri “ortaöğretim” dir (Uçan, 1989: 29).

Ortaöğretim çağı, genellikle ergenlik döneminde bulunan bireylerin eğitim-öğretim dönemini kapsar. Bu dönem, gençlerin genellikle kimlik arayışında oldukları, bireysel farklarını keşfedip bunları ortaya koydukları, kendi ideal yaşam algılarını güçlendirdikleri ve bunlara göre davranış biçimlendirdikleri dönemdir. Bu dönemde gençler, değer verilen ve sevilip beğenilen biri olmak isterler. Bunun için dışa dönük eğilimlere sahip, coşan, çeşitli etkinliklerde bulunan, bulunduğu etkinliklerde başarılı olup kendini göstermek isteyen, içinde bulunduğu grubun istediği şekilde davranmaya çalışan özengen bir kişilik özelliği gösterirler. Bu özelliklerin oluşup gelişmesinde müzik eğitiminin tüm boyutlarıyla çok önemli bir yeri vardır (Uçan, 1989: 17).

Genç insanlar için, ileride toplum hayatına katıldıklarında paylaşılabilecekleri kültürel içeriğin kazandırılması, estetik algılarının ve ıraksak düşünme becerilerinin geliştirilmesi gibi konularda müzik derslerinin de sorumluluğu vardır. Müzik derslerinin amacı müzisyen yetiştirmek değil, gençlere müziği anlayabilme, yorumlayabilme, farklı türleri kendi estetik ölçüleri ile değerlendirip eleştirebilme alışkanlık ve becerisini kazandırmaktır. İlköğretimin birinci kademesinden itibaren başlayan ve üniversiteye giriş sınavlarıyla zirveye ulaşan bilgi yarışında müzik eğitimi yoluyla kazanılacak bilgi ve becerileri değerlendirecek soruların yer almayışı müzik derslerinin amaçsız ve gereksiz bir uğraş olarak kabul edilmesine neden olmaktadır (Çevik, 1989: 104).

“Ülkemizde 1924 yılından günümüze kadar geliştirilip uygulanan müzik eğitim ve öğretim programlarına bakıldığında bazı eksikliklerle karşılaşıldığı görülmektedir. En büyük eksiklerin başında ise; bir eğitim ve öğretim programının program geliştirme ilkeleri ve çocukların gereksinimleri göz önünde bulundurulmadan hazırlanması gelmektedir” (Kocabaş, 1993: 10).

“Bir eğitim programının uygulamaya konulduktan sonra, toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına, beklentilerine, bilim ve teknolojik ilerlemelere, değişme ve gelişmelere uyum sağlayıp sağlamaması yönünden ele alınması gerekmektedir” (Özdemir, 2009: 127-128).

“Uygulanmakta olan bir program için düşünüldüğünde; programın istenilen amaca ne kadar ulaştığını, değişime ve yeniliklere ne oranda uyum sağladığını anlamak ve program geliştirme için yeni adımlar atabilmek ancak programa yönelik bilgi edinildiğinde mümkün olabilir” (Öz, 2007: 14).

Yürürlükteki programlara göre, genel liseler ile benzer programlar uygulayan liselerde müzik dersleri 2009-2010 öğretim yılına kadar seçmeli durumdayken yeni bir düzenlemeyle zorunlu seçmeli derslerden biri durumuna getirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın ortaöğretim ders çizelgesinde yaptığı bu değişikliğin sonunda müzik dersleri, liselerde öğrencilerin “seçmeli dersler” havuzundan tercih edebilecekleri bir alternatif haline gelmiştir. Bu yeni düzenlemeyle öğrenciler, 9. sınıfta okullarındaki mevcut öğretmenlerin durumlarını göz önüne alarak resim ya da müzik derslerinden birini zorunlu olarak seçmekte ve bu dersleri haftada bir saat almaktadır. Kimi kurumlarda bu tercih öğrenciye bırakılmayıp okul idaresi tarafından yapılmaktadır. Bu durum, öğrencilerin derse ilişkin yaklaşımlarında önyargılı olmalarına neden olmaktadır. Öğrenciler alt sınıfta isteyerek seçtikleri sanat dersini üst sınıflarda değiştirebilmektedirler¹. Bunun sonucunda ise, dersler ardışıklık ilkesiyle işlenememekte ve bilişsel açıdan ayrıışık sınıflar oluşmaktadır (Cesur, 2012: 3-4).

Ortaöğretimde müzik eğitimi alanında yaşanan diğer bir sorun da; kaynak kitabı ve kılavuz kitabı bile olmayan müzik dersinde kullanılacak teknolojik ve donanımsal imkânların da kısıtlı olmasıdır. Şen’e (2011) göre; teknolojideki hızlı gelişmeler ve eğitim-öğretim yöntemlerindeki yeni arayışlar, geleneksel yöntemlerle sürdürülen müzik öğretimi yerine animasyon ve görsel - işitsel öğelerin kullanıldığı etkileşimli, bilgisayar destekli öğretimi alternatif bir seçenek olarak ortaya çıkarmıştır. Bilgisayarla ilgili teknolojiye sınıflarda ulaşabilme imkânının artması müzik öğretiminde de bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanılmasının etkilerinin araştırılmasını teşvik etmiştir (s. 128). Bu bağlamda Fatih projesiyle uygulamaya koyulan EBA (Eğitim

¹ Bkz: Ek 1

Bilişim Ağı) destekli eğitimden müzik dersinde de yararlanılması için Eba'da müzik dersi içeriğinin genişletilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında müzik öğretimi kendi temel sorunları yanında bir de ilköğretimden aktarılan sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle ilköğretim okullarının birinci kademesini oluşturan beş yıllık süreçte, müzik eğitimi uygulamalarının gerçekte son derece yetersiz ve belli yönleriyle yok denebilecek bir sınırlılıkta olması, ilköğretim ikinci kademedeki müzik derslerinin bu aktarılan sorunların giderilmesine yönelik işlenmesine neden olmakta ve katlanarak büyüyen müzik öğretimi açığı ortaöğretim kurumlarına aktarılmaktadır (Uçan, 1989: 25-26).

2012-2013 eğitim- öğretim döneminde 12 yıllık zorunlu eğitimle birlikte 4+4+4 eğitim sistemine geçilmiştir. Bunun sonucunda ilköğretim iki kademeye ayrılmış birinci ve ikinci kademe 4'er yıl olmuştur. İlköğretimin birinci kademesi olan 4 yıllık süreçte, öğrencilerin müzik derslerine sınıf öğretmenleri girmekte ve çoğu zaman müzik dersi yerine farklı dersler yapmaktadırlar. İlköğretim ikinci kademe olan 4 yıllık süreçte ise; haftada 1 saat müzik dersine giren müzik öğretmeni, öğrencileri istenilen bilgi ve beceri seviyesine getirememektedir. Bunun sonucunda öğrenci ortaöğretim kademesine hazırbulunuşluk seviyesi düşük olarak gelmekte ve kullanılmakta olan ortaöğretim müzik öğretim programının içerdiği konular öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerinin üzerinde kaldığından anlaşılamamaktadır.

Derslerde kullanılan müzik öğretim yöntemleri de öğretim programındaki kazanımların işlevselliğini doğrudan etkilemektedir. Özellikle ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin ilgi ve beklentilerinin farklılaştığı günümüzde, müzik eğitimi alanında da farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanmak gerekmektedir. Kılıç'ın (2008), Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim görmekte olan son sınıf müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretim yöntemleri konusundaki yeterlik düzeylerinin belirlenmesi üzerinde durduğu çalışmada, müzik öğretim yöntemlerinin öğrenilmesinde yetersizlikler ve eksiklikler olduğu belirlenmiştir (s. 107). Bunun sonucunda lisans programlarından mezun olan müzik öğretmeni adayları, öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili bilgi ve becerileri yeterince kazanmadan mesleğe atılmaktadır.

Ülkemizdeki müzik derslerine bakıldığında derslerde çoğunlukla aktarmacı ya da edilgin öğretme diye de adlandırılan geleneksel öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Dersler genellikle, öğrencilerin sıralarda birbirini görmeyecek şekilde oturdukları, öğretmenin anlattıklarını dinledikleri ya da dinliyormuş gibi yaptıkları bir ortamda gerçekleşmektedir. Müzik derslerinde müzik bilgilerinin ezberletilmesi, nota ve şarkı öğretmenin bir araç değil amaç olması, öğretmenin yalnızca sesini beğendiği birkaç öğrenciyi ön plana çıkartması, birlikte müzik yapmaya önem verilmemesi, okul yönetimi ve ailelerin akademik başarıya sanatsal ve sosyal etkinliklerden daha fazla önem vermesi gibi nedenler müzik eğitimin amaçlarına ulaşmasını engellemektedir (Gürgeç, 2009: 1).

Müzik eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların birçoğu incelendiğinde, yukarıda da bahsedildiği üzere programda ve uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilip, bu sorunlardan yola çıkarak problem cümlesi aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri Nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Diğer bir ifadeyle; ortaöğretim kurumlarında uygulanan 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliği, müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu doğrultuda müzik öğretmenlerinin 12. sınıf kazanımlarına ne derecede ulaşabildiği saptanmış ve 12. sınıf öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin ne olduğu belirlenmiştir. Bu ana problem ile alt problemlere cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt problemler

1. Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenleri ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının kazanımlarını ne kadar işlevsel bulmaktadır?

2. Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin 12. sınıf müzik dersi öğretim programı kazanımlarının işlevselliğine dair görüş puan ortalamaları ile:

- Cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Hizmet süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Mezun oldukları okullar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, programın kazanım (CIPP-bağlam) boyutu açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

4. Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, programın materyal kullanımı (CIPP-girdi) boyutu açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

5. Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, programın öğrenme öğretme süreci boyutu (CIPP-süreç) açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

6. Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, değerlendirme (CIPP-ürün) boyutu açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında yürütülmekte olan 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmaktır. Bu genel amaç ışığında, ortaöğretim kurumlarının 12. sınıflarında müzik öğretim programındaki kazanımların işlevselliği belirlenerek, yaşanan sorunların öğretmen görüşleri doğrultusunda saptanması ve bu sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevsellik durumunu inceleyerek, karşılaşılan problemlerin tespit edilmesi, bu kurumlardaki öğretim programının etkinliğine ilişkin çeşitli veriler elde edilmesi, müzik dersi kazanımlarına ne derece ulaşılabildiğine dair bilgiler toplanması, bu gibi çalışmalara

kaynak teşkil etmesi ve bilimsel çalışmalara fikir vermesi bakımından önem taşımaktadır.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada,

- Belirlenen nitel ve nicel bilimsel yöntemin problemin çözümü için uygun olduğu,
- Veri toplama araçlarının araştırmada belirlenen sorulara cevap aramak için uygun olduğu,
- Araştırmada yer alan örneklem grubunun evreni temsil ettiği,
- Kullanılan ölçme aracında öğretmenlerin soruları gerçeği yansıtacak şekilde cevaplandıracakları varsayımından hareket edilmiştir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

- Erzurum ilinin merkez ilçeleri olan Yakutiye, Palandöken ve Aziziye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı genel müzik eğitimi verilen ortaöğretim kurumları ile,
- Erzurum ili ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve 12. sınıflara müzik dersi veren yirmi iki müzik öğretmeni ile,
- Konuyla ilgili ulaşılabilen yayınlar ve kaynaklarla,
- Araştırma için ayrılabilen zaman ve maddi kaynaklarla, sınırlı tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

CIPP Değerlendirme Modeli: Daniel L. Stufflebeam tarafından geliştirilen, bağlam (Context), girdi (Input), süreç (Process) ve ürün (Product) olmak üzere dört boyuttan oluşan bir program değerlendirme modelidir (Aközbek, 2008: 65).

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlardır (OÖMP, 2009: 160).

Öğretim Programı: “Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2003: 6).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim

“İnsan doğduğu andan itibaren sürekli bir eğitim sürecinin içindedir. Bu eğitim süreci zaman içerisinde sürekli isim değiştirmekle birlikte asli fonksiyon kişinin kendini geliştirmesidir. Yalın ve özlü anlatımıyla “Eğitim” bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1972: 12).

“Eğitim, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreçtir. Eğitimle bireylerin bedensel, devinişsel, duyuşsal ve bilişsel yapılarıyla/yönleriyle dengeli birer bütün halinde en uygun ve ileri düzeyde yetiştirilmeleri amaçlanır” (Uçan, 1997: 59-60).

“Her insan sahip olduğu birçok yetenek ve ihtiyaçları ile dünyaya gelir. İhtiyaçlarının karşılanması ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için insanlar yaşamları boyunca süren bir yetiştirme ve yetiştirilme süreci içine girerler. En geniş anlamı ile eğitim, bu yetiştirme yetiştirilme sürecini kapsayan bir kavramdır” (Toprakçı, 2002: 121).

Eğitim, her felsefi sistem ve psikolojik yaklaşıma göre değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Bu tanımların pek çoğu eğitime bir amaç yüklemiştir. *İdealistler* eğitimi, Tanrı’ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler; *Realistler*, insanı toplumun başarı değerlerine göre yetiştirme süreci; *Marksistler* çelişkiyi en aza indirip üretimde bulundurma süreci; *Pragmatistler*, yaşantılar yoluyla kişide istendik davranışlar oluşturma süreci; *Varoluşçular* ise, insanı sınır durumuna getirme süreci olarak ele almışlardır (Sönmez, 2004: 2).

Eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenerek, bireyler ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliği kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyopsişik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla, bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış

yapılarıyla dengeli bir bütün olarak, en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar (Uçan, 1997: 28).

2.2. Sanat Eğitimi

Uçan'a (1994) göre sanat eğitimi, "bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da bireyin sanatsal davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir" (s. 70).

Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesi yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır. Çağdaş sanat eğitimi herkes için gereklidir, bireyin yaratıcı güç ve birikimlerini açığa çıkararak estetik kaygı ve düşünce potasında gelişmelerini esas alır (Artut, 2002: 98).

Sanat eğitiminin yalnız insana özgü bir gereksinim olduğu varsayımından hareket edersek, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası sanat eğitiminin anlamına açık bir görüntü kazandırır. Öyleyse sanat eğitimi bireyin duygu düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasıdır. Bu kavramda sanat eğitiminin bilimsellik ve felsefi niteliği görülür. İnsanı insan yapan değerlerden birisi olarak düşünülüp, varsayılan sanat ve insan onun özüyle bütünleşip gelişmesi, amaçlanan sanat eğitimi bilimi sanıldığı gibi yapay bir olgu değildir. Bu bilim insana özgü diğer bilimlerden bazıları ile tam paralellik içindedir. Aralarındaki organik bağlar nedeni ile sanat eğitiminin psikolojik, felsefi tarih ve estetikle olan ilişkilerini bu bilimlerin, sanat eğitimi çalışmalarındaki tamamlayıcı rolleri önemli bir kural sayılır (Türkdoğan, 1981: 17).

Gökaydın'a (1998) göre sanat eğitimi; "çocuğu görmeye, aramaya, sormaya, denemeye, sonuçlandırmaya alıştırmaktadır. Çocuk bu sayede soyut ve somut imgeler arasındaki iletişimin nasıl kurulacağını sorgulayacak deneyler, denemeler, araştırmalar yapacak, böylece yaratıcılığını geliştirmiş olacaktır" (s. 3).

Sanat eğitimi kavramı genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır.

Sanat eğitimi, öğrencilere ilgi ve yeteneklerini tanımasına yardımcı olarak, soyut düşünce ve duygularını öğrendikleri kavram ve tekniklerle ifade etme fırsatı hazırlarken, yaratıcı güçlerini fark ettirerek zekâlarının gelişmesini, estetik duyarlılık kazanmasını ve üreten bireyler olmalarını sağlayan bir eğitim sistemidir (San, 1983: 17).

“Sanat eğitimi”, temelde, sanatsal etkinlik ve etkileşimler yoluyla bireyin yaratma güdüsünü doyurmaya, estetik gereksinimlerini karşılamaya, beğeni duygusunu geliştirmeye ve içinde yaşadığı gerçekliğe daha duyarlı olmasını sağlamaya yöneliktir. Bu bakımdan sanat eğitimi, bireyin bilişsel ve devinişsel yönlerinin yanında, özellikle duyuşsal yönünün gelişmesinde çok önemli rol oynar. Sanat eğitimi, her biri kendi içinde çeşitli dallara ayrılan şu üç ana koldan oluşur;

- Fonetik sanatlar eğitimi,
- Plastik sanatlar eğitimi,
- Dramatik sanatlar eğitimi.
- Müzik eğitimi, fonetik sanatlar eğitiminin başlıca dallarından birini oluşturur (Uçan, 2005: 40).

Sanatı anlayabilmek için sanat eğitimine önem verilmesi gereklidir. Estetik eğitim sanatın değerini bilmekle başlar. İnsanlar sanattan anlayabildikleri, sanata hak ettiği değeri yükleyebildikleri zaman estetik beğeni gelişebilir, estetiğin verdiği hazzı tadabilirler. Böyle bir eğitim bireyler için olduğu kadar, toplum için de söz konusudur, bu eğitim doğru bir şekilde verilmediğinde sorunlar ortaya çıkmaktadır (Şen, 2016: 57).

Sanatın, sanatçının ve güzel sanatların toplum hayatındaki önemini ulu önderimiz M. Kemal Atatürk’ün “Sanatçı, toplumda uzun çalışma ve çabalardan sonra alnında ışıltı ilk hisseden insandır”, “Müzik zevkini hesaba katmadan bir ulusu yetiştirmek mümkün değildir”, “Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü müzikte değişikliği alabilmesi ve kavrayabilmesidir” sözlerinde görmekteyiz. XX. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullardaki ilgili bölüm ve sınıflarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri kapsar (San, 1983’ten akt. Artut, 2002: 97).

Erbay’a (1997) göre, sanat eğitimi ile öğrencilerin hayatın fonksiyonları içine sosyal katılımları amaçlanmaktadır. Gerçekçi bir okul sistemi ya da akademik eğitim, bilim ve sanatın iş birliğine dayandırılmalıdır. Sanatın da, bilimin de amacı; yaşama hizmet etmek ve yeniyi keşfetmektir. Sanata ve duyguların eğitimine önem veren okul ya da eğitim sistemlerinde, duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin, zekânın da geliştiği gözlenmektedir. Sanat; duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken, öğrenme ve gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısıdır (Akt. Şahan, 2004: 12).

“Sanat eğitiminin en önemli dallarından biri de müzik eğitimidir. Müzik eğitimi daha çok sessel ve işitsel nitelikli bir sanat eğitimi olarak güzel sanatlar eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur” (Uçan, 2005: 14).

Tüm bu tanımlara dayanarak; sanat eğitiminin en önemli dallarından biri olan müzik eğitiminin, bireylerin duyuşsal ve sosyal gelişimlerinde, ilgi, tutum, isteklilik yaratıcılık gibi konularda üretken ve kendini ifade edebilen bireyler olarak yetişmelerinde önemli katkılar sağladığını söyleyebiliriz.

2.3. Müzik

“Müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 2005: 10).

“Müzik, insanın iç dünyasını gizemli bir biçimde yansıtan, ritmik, melodik ve ahenkli bir güzellik aracıdır. Müzik, içerdiği/yansıttığı tüm anlamları, işlevleri, farklılıkları, zenginlikleri ile insan için, insan tarafından, insanı anlatan felsefi, estetik, sanatsal bir oluşumdur” (Şen, 2016: 63).

“Müzik bir sanat dalı olmasının yanı sıra aynı zamanda bir bilim dalıdır. Bireylerin gelişimine ve değişimine duyuşsal ve bilişsel açıdan yardımcı olan organik bir yapıdır” (Külâh, 2007: 1).

Diğer bir ifade ile; “Müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri sesler ve ses kaynaklarının katkısıyla, belli olguları, belli amaç ve yöntemlerle, belli bir güzellik anlayışıyla ifade eden bir bütündür” (Say, 2005: 358).

“Çoğaltılabilecek bu tanımlardan yola çıkarak; insanın duygusal yönünü ve ifade gücünü geliştirmede müzik önemli bir araçtır. Müzik, içerisinde estetik bir anlayış barındırmasının yanında, bireylerin hem kendi kültürünü hem de başka kültürleri tanımada da etkin bir role sahiptir” (Canbay, 2007: 3).

“İnsan yaşamının ve varoluşunun en temel öğelerinden biri olan müzik tarih boyunca insanlar için, duyguların ifadesinde kullanılan en temel araç olagelmıştır” (Şentürk, 2001: 141).

Say’a (2006) göre müzik, insana duyup düşündüklerini seslerle anlatma olanakları veren bir “dil” dir. Bu dilin anlaşılır olması için, birbirini izleyerek akıp giden seslerin anlam taşıması gerekir. Müziğin anlamı, insanın hayat karşısındaki davranışlarıdır. Öyleyse “müziksel anlatım”, insanın seslerle duygu ve düşüncelerini, izlenim, tasarım ve dileklerini anlatmasıdır, içini dökmesidir. Müzik işte bundan dolayı ortak bir dil özelliği kazanmıştır. Değişik kıtalardaki değişik toplumların insanları, bu nedenler müzik dilinde buluşabilmiş, müzikle anlaşabilmiştir (s. 17).

Müziğin psikolojik bir etkiye sahip olduğu, hemen herkes tarafından bilinir. Bazen hiç görmediğiniz birisiyle telefonda konuşurken bile, o kişinin karakter yapısı hakkında oldukça isabetli bir fikir edinirsiniz. Duyarlı bir insan, sesteki yola çıkarak, görüntüye gerek duymaksızın insanları tanıyabilme gücüne sahiptir. Ancak pek az kimse, sese hak ettiği ilgiyi gösterir. Oysa psikolojik gelişimi yansıtan en önemli araç, ses ve müziktir (Khan, 2001: 137).

Bunun için müzik, duygusal yaşamın heyecan verici özel bir ifadesidir. Hissettirdiği duygu, düşünce ve heyecanların ince farklarını kelimelerle anlatmak mümkün değildir. Bu nedenle müzik, insanların sözcüklerle anlatamadıkları duygu, düşünce ve heyecanlarını sesler aracılığı ile anlatma sanatı olarak tanımlanır. Bu işitsel sanat, insan yaşamının her anında, her evresinde çeşitli biçimlerle duyulmaktadır (İlik, 1994: 48).

2.3.1. Müziğin işlevleri

Müziğin insan yaşamındaki yeri ve önemi, onun insan yaşamının değişik boyutlarındaki çok yönlü işlevlerinden kaynaklanmaktadır. Müzik, insan yaşamının doğal bir parçası olduğundan, insan yaşamındaki işlevleri de tıpkı insan-çevre

etkileşimleri gibi karmaşık ve çok yönlüdür. Bu işlevler Uçan'ın da ifade ettiği gibi bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevlerdir (Somakçı, 2012: 12-13).

Uçan (1997), müziğin insan yaşamındaki işlevlerini; “müziğin bireysel işlevi, bireyin dengeli, doyumlu, sağlıklı, başarılı ve duyarlı olması yönünde bireyde olumlu izler bırakması, müziğin toplumsal işlevi; bireyle toplum arasındaki tanışma, anlaşma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği oluşumunda rol oynaması, kültürel işlevi olarak, kültürü artırıcı, aktarıcı, yaşatıcı ve zenginleştirici rol oynaması, ekonomik işlevi olarak arz-talep, üretim-dağıtım tüketim ilişkilerini düzenlemesi ve eğitimsel işlevi olarak da, sözü edilen tüm işlevlerin, düzenli, sağlıklı, etkili, verimli ve yararlı olmasını sağlamaya dönük müziksel öğrenme-öğretme faaliyetlerini kapsaması” şeklinde ifade eder (s. 13).

Müzik, güzellik veya güzel sesler ile özdeş düşünüldüğünden, üzerinde felsefi düşünceler üretildiği gibi estetik açıdan da ele alınabilen bir yapıya sahiptir. Müzik, ruhunu seslerin soyut, gizemli, çekici dünyasına açabilen tüm musikişinâslara (müzikseverlere) açık bir sanattır. Müzikten alınan estetik haz; melodilerin etkisinde kalarak, bu işitsel dünyanın bizde uyandırdığı hoş izlenimlerdir (Şen, 2016: 64).

Tarihte birçok filozof, müziği eğitimin önemli bir parçası olarak kabul etmiştir. Platon (M.Ö. 427-347) müziği, “Ritim ve armoni, insan ruhunun derinlerinde, ruh ve beden arasında duran, vücudun zarafetini ve insan zekâsını öne çıkaran, doğru yolda olunduğunun tek ve en güçlü göstergesidir.” şeklinde açıklamıştır. Konfüçyüs (M.Ö. 552-479) müziğin kişisel ve toplumsal gücüne işaret ederek, “Üstün insan, müziği, kültürün mükemmelleşmesi yolunda kullanan insandır. Müzik yaygınlaştığında, insanlar arzularına ve ideallerine ulaştığında, büyük ulusların ortaya çıktıklarını görebiliriz.” demiştir. Aristo (M.Ö. 384-322) ise “iyi bir karaktere ulaşmada erken ve yoğun bir müzik eğitimi” nin önemini ifade etmiştir. Ortaçağ boyunca müzik, geometri, astronomi ve aritmetikle birlikte eğitimin dört temel boyutundan biri sayılmıştır (Tarman, 2006: 9).

Eski Yunanda müzik; eğitimin dayandığı temellerden biri, zevk ve ruh terbiyesine yarayan bir araç olarak kabul edilmiş, müzik sanatı genel kültürün ana unsuru olarak devlet tarafından yardım görmüştür. Antik Yunanlılar müziğe bir terbiye, hatta ahlak eğitimi aracı gözü ile bakmışlardır. Yunan filozofları, müzik kelimesine bu sanatın sınırlarını aşan bir anlam vermişlerdir. Platon, müziği, eğitimin en gerekli unsuru olarak görmüş vücuttan önce ruhun gelişmesini üstün tutmuş, eğitimde güzel

sanatların kuvvetine inanmış ve ruhun güzelliklerle yükseleceğini belirtmiştir. Platon, müziği bir eğlence aracı değil, güzellik ve iyilik için eğitim aracı olarak kabul etmiştir (Akkaş, 1993'ten akt. Şen, 2006: 337)

Ünlü Yunan filozof Platon, Cumhuriyet adlı eserinde, gençlerin bedenleri için jimnastiğe ve ruhları için müziğe ihtiyaçları olduğunu belirtir. Ergenin davranışlarını gözlemleyen herhangi bir yetişkin, ergenlik döneminde gençlerin spor ve müzik ile fazla zaman geçirdiklerine katılacaktır. Bu nedenle, günümüzde de Platon'un gözlemleri anlamlıdır (Holmes, 1995: 17).

Lull (1987), genç insanların müziği her düzeyde otoriteye direnmek için, kişiliklerini ortaya koymak, akran ilişkileri ve romantik gönül ilişkileri geliştirmek, ebeveynlerinin ve okullarının onlara anlatmadıkları ne varsa öğrenmek için kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu sebeple gençlerle sağlıklı bir iletişim kurarak onların gerçek dünyalarını anlayabilmek için müzik en önemli araçlardan biridir (Lull, 1987: 152'den akt. Erdem, 2011: 19).

“Müzik, sanatsal yönü ve bilimsel yönü olan bir olgudur. İnsanlar müzik ile henüz anne karnında iken tanışırlar. İnsan hayatının her döneminde etkili olan müziğin eğitimdeki yeri ve önemi her toplumda benimsenmiş, müziğe eğitim aracı olarak büyük ölçüde yer verilmiştir” (Tarlabaşı, 2001: 203).

Bilim adamlarına göre müzik, bilişsel düşünme yeteneğini artırmaktadır. Bilişsel düşünme ile müzik arasında güçlü bir ilişki olduğundan müzikle uğraşanlarda ya da sık müzik dinleyenlerde beyin aktivitesi artmaktadır. Almanya'da Friedrich Schiller Üniversitesi'nde yürütülmüş araştırmalar sonucunda profesyonel ya da amatör olarak müzikle uğraşan insanların beyinlerinin daha büyük olduğu ortaya konmuştur. Düzenli olarak müzik aleti çalmanın beyin görme, duyma, hareket etme ve koordinasyonla ilgili bölümlerinin büyümesini sağladığı tespit edilmiştir (Shaw, 2000). Araştırma çerçevesinde, müzikten anlamayan ve müzikle amatör ya da profesyonel olarak ilgilenen kişiler seçmişlerdir. Yapılan MR (manyetik rezonans) uygulamasına ait görüntülerinin müzisyenlerin beyinlerinin daha büyük olduğunu açıkça gösterdiğini belirlemiş, müzisyenlerin beyinlerinde duyma, görme, hareket etme ve koordinasyonla ilgili bölgelerde daha fazla “gri madde (gri hücre)” olduğunu saptamışlardır Müzik dersleri, sinirleri eğiterek beyin korteksindeki algısal gelişmeyi sağlar. Biyologlar, yeni doğmuş çocuğun

beynindeki çok sayıdaki hücrelerin bir kısmının sinirlerle birbirine bağlanmış hücre ağının dışında kaldığını belirtmektedirler. Rouscher ve Shaw'ın araştırmaları bu temele dayanmaktadır; piyano ya da diğer enstrümanların eğitiminin bu sinirsel bağlantıyı güçlendirdiğini ve çocuk zekâsını % 46 oranında artırdığını ortaya koymaktadır. Rouscher'a göre müzik, zihinsel imgelemeyi ve bu imgeleri notaları kullanarak müziğe dönüştürmeyi gerektirir. Dolayısıyla müziğin fen ve matematikle bu açıdan çok ortak yönü vardır (Shaw, 2000'den akt. Yener ve Öztürk, 2008: 113-114).

Draper ve Gayle 1982-1987 yılları arasında müzik eğitimi ile ilgili yapılmış olan 108 yayını incelemiş ve çocuklara müzik eğitimi vermenin neden gerektiği ile ilgili bir liste hazırlamışlardır. Bu listede bulunan müzik eğitiminin çocuklara sağladığı katkıları içeren bazı maddeler; kendini ifade edebilme ve yaratıcılık zevki, estetik duygusunun gelişimi, kültürel mirasın teşvik edilmesi, bilişsel gelişim ve öz duygusunun gelişmesi ve sosyal grup becerilerinin öğretimidir (Akt. Karşal, 2005: 36).

Yapılan birçok araştırma (Çoban, 2005; Kalliopuska ve Tiitinen, 1991; Köksal, 2000; Kulaksızoğlu, 2000) müzik eğitimi alan, birçok etkinliğe katılan gençlerin olumlu bir benlik kavramına sahip, kendine güvenen, kendini daha iyi tanıyan ve ifade edebilen, dışa dönük, hareketli, toplumsal becerileri gelişmiş, daha neşeli ve sevgi dolu olacakları görüşünü desteklemektedir. Bütün bunların yanında, bireyin saldırganlık ve güvensizlik duygularını azaltmaya yardımcı olduğu, birlikte bir müzik parçası çalmanın veya söylemenin gençlerde birlik, beraberlik ve arkadaşlık duygularını geliştirdiği savunulmaktadır (Akt. Koca, 2010: 52).

2.3.1.1. Müziğin eğitimsel işlevleri

“Müziğin eğitimsel işlevi, bireysel toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin düzenli, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı davranışlar geliştirmeye dönük müziksel öğrenme-öğretme etkinliklerini ve bunlara ilişkin düzenlemeleri kapsar” (Uçan, 1997: 36).

Müziğin, üç boyutta ele alınabilecek eğitimsel işlevleri vardır. Bu işlevler sırasıyla:

1. “Müzik bir eğitim aracıdır. Eğitim alanında önem kazanan müzikli eğitim, müzikle eğitim kavram ve uygulamaları, temelde müziğin etkili ve verimli bir eğitim aracı olmasından kaynaklanır. Müziğin, eğitimin değişik alan ve düzeylerinde öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştıran ya da sağlamlaştıran bir araç olduğu öteden beri bilinmektedir.

2. Müzik bir eğitim yoludur–yöntemidir. Eğitim alanında önemli yer tutan müzik yoluyla eğitim, müzik içinde eğitim, kavram ve uygulamaları, temelde müzik yapmanın etkili ve verimli bir eğitim yolu veya yöntemi olmasından kaynaklanır. Müzik yapmanın belli öğrenme ve öğretmeleri sağlayan, kolaylaştıran, pekiştiren bir yöntem olduğu öteden beri bilinmektedir.

3. Müzik bir eğitim alanıdır. Eğitim düzenleme ve etkinliklerinde önemli bir yeri olan müzik için eğitim, müzikte eğitim kavram ve uygulamaları, temelde müziğin önemli bir eğitim alanı olmasından kaynaklanır” (Uçan, 1997: 13-14).

Müziğin eğitimsel işlevi, eğitim kurumlarında sadece müzik dersi ile sınırlı kalmamalı, diğer derslerde de bu işlevden faydalanılmalıdır. Tarih dersinde Osmanlıyı ve mehteri anlatırken, öğretmen mehter marşını öğrenciye dinlettiğinde, öğrencide o konuyla alakalı yeni bir izlenim oluşacak ve hayal dünyasına yeni bir sessel imge eklenecektir. Edebiyat dersinde de koşma, ağıt gibi konuları anlatırken veya ozan ve âşıklardan bahsederken yine birçok müziksel öğeden faydalanılabilir. Bu örnekler artırılabilir ve eğitimin her alanında müziğin eğitimsel işlevinden yararlanıldığında eğitim-öğretimin farklı bir boyut kazanması kaçınılmazdır.

2.4. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, temelde bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Bu süreçte daha çok, eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır. Bu temelden yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve daha verimli olması beklenir (Uçan, 2005: 14).

Çağdaş eğitim akımlarından “Sanat Eğitimi Akımı” içerisinde kendine yer bulan Müzik Eğitimi, temelde müziğin amaca, sonuca ulaşmayı sağlayıcı, destekleyici ve kolaylaştırıcı bir eğitim-öğretim yöntemi olması dolayısıyla ve aynı zamanda insanın sadece bilişsel yönü ile değil estetik duyarlılığının gelişimi anlamında da eğitilmesi gerektiği bağlamında, dünyadaki eğitim programlarında zorunlu olarak öngörülmüş, program geliştirme anlamında, müzik eğitimi ile ilgili çok ciddi çalışmalar yapılmıştır (Aksu, 2007: 20-21).

Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecidir. Müzik eğitimi, aslında bir bütün olmakla birlikte, çeşitli kollara ve her bir kol içinde çeşitli dallara ayrılır. Çünkü müzik eğitimi, ağırlıklı olarak kapsanan temel davranış ve içerik, kullanılan araç ve gereç, izlenen yöntem ve teknik, gerçekleştirilen ortam ve düzey, öngörülen aşama ve süre bakımından kendi içinde çeşitlilik gösterir ve her bir çeşide bağlı olarak değişik biçimlerde adlandırılır (Uçan, 2005: 30).

Farklı toplumlar incelendiğinde müzik sanatına eğitim ve öğretim programlarında geniş yer verildiği görülmektedir. Norveç’te 6 ile 16 yaş arasındaki çocuklar en az bir ya da iki saat müzik dersini almak durumundadırlar. Verilen müzik eğitimi çocukların geleneksel kültür ile bağ kurmaya, estetik yönünü geliştirmeye ve çocuğu araştırmaya, geliştirmeye yöneltmeyi amaçlamaktadır. Endonezya’da müzik eğitimi daha çok mistik ve dine dayalı bir müzik anlayışına sahiptir. İlköğretim çağında müzik dersi zorunlu eğitiminin % 10’u kapsamakta % 15 ile matematik dersi birinci sırada yer almaktadır. Yunanistan’da ilköğretim çağında müzik eğitimi 1. sınıftan itibaren 10. sınıfa kadar zorunlu derstir. İsveç’te 1. ve 6. sınıflar arasında zorunlu ders kapsamındadır (Kırcıoğlu, 2009: 4).

Sanat eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturan müzik eğitimi, insan yaşamında; bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevleri olan bir alandır. Müzik tüm toplumlarda, kültürün bir parçası olarak geçmişten günümüze var olagelmıştır. Yaşadığımız dünya üzerinde barınan toplumların çeşitliliğinin müziğe de yansıdığı görülmektedir. Toplumlar; bulundukları coğrafi konuma, ekonomilerine, inanışlarına,

politikalarına, beşeri durumlarına göre farklılık gösteren yaşantılarını, kendi estetik algılarına göre oluşturdıkları müziklerine aktarırlar (Şen, 2014: 2).

Müzik eğitimi, anne karnındaki bebeğin aile ve yakın çevredeki sesleri, ezgileri duymasıyla başlar, doğumdan sonra bunların taklit edilmesiyle devam eder. Uçan’a (1999) göre; “Çocuğun müziksel gelişimi çok yönlü bir bütünlük gösterir. Bu bütünlük ilköğretim çağına geldiğinde müziksel devinme, müziksel işitme, müziksel söyleme, müziksel çalma (kendi bedenini ve çevresindeki belirli nesneleri çalgı gibi kullanma ve onlarla müzik yapma) ve müziksel beğenme davranışlarıyla belirginleşen ve somutlaşan bir açılım içindedir” (s. 8). Müzik, öğrencinin diğer konularda da başarılı olmasına yardım etmekle kalmaz, ayrıca gelişimini de başka hiçbir konu alanının yapamayacağı kadar destekler (Lehr, 1998’den akt. Özmenteş, 2005: 90).

“Müzik eğitimini bir sistem içinde düşünen Sağer (2002) sistemin işleyişinde, ortak amaçların gerçekleştirilmesi aşamasında, derslikler, eğitim araç gereçleri gibi fiziksel unsurların yanında, planlama, kaynak sağlama, program geliştirme ve rehberlik gibi süreçler önemli rol oynarlar demektedir” (s. 227).

Müzik eğitiminin genel kapsamını davranışsal ve içeriksel olmak üzere iki açıdan ele alabiliriz.

Davranışsal açıdan ele alındığında, müzik eğitimi, temelde;

- Müziksel işitme- okuma yazma eğitimi,
- Şarkı söyleme eğitimi,
- Çalgı çalma eğitimi,
- Müzik dinleme eğitimi,
- Müziksel yaratma eğitimi,
- Müziksel bilgilenme eğitimi,
- Müziksel beğeni geliştirme eğitimi,
- Müziksel kişilik kazanma eğitimi,
- Müziksel duyarlılığı artırma eğitimi,
- Müziksel işitme ve etkileşimde bulunma eğitimi,
- Müziksel yararlanma eğitimi,

İçeriksel olarak ele alındığında ise;

- Müziksel işitme (kulak) eğitimini,
- Ses eğitimini,
- Çalgı eğitimini,
- Müziksel devinim ve ritim (tartım) eğitimini,
- Müzik bilgisi eğitimini,
- Yaratıcılık eğitimini,
- Beğeni eğitimini,
- Müziksel kişilik eğitimini,
- Müziksel duyarlılık eğitimini,
- Müziksel iletişim ve yararlanım eğitimini kapsamaktadır (Uçan, 2005: 31).

2.4.1. Müzik eğitiminin temel ilke ve amaçları

Müzik eğitimi bireyin yaşantısında sosyal, kültürel çok yönlü bir olgudur. Müziğin işlevlerine, eğitim yönüne kısaca değinildikten sonra, müziğin ilke ve amaçlarına yer vermek gerekirse;

Müzik eğitimi öğrencinin müziksel algılama yeteneğini farklılaştırıp çeşitlendirmeli, öğrenciyi belli koşullandırmaların ürünü olan tek yanlı müzik yapma, üretme ve dinleme alışkanlıklarından kurtarmalı; öğrenciyi müziğin çeşitli, çok yönlü tını özelliklerine, yapı taşlarına, kuruluş biçimlerine ve etki alanlarına açmalı; öğrenciye müzikle ilişkilerinde daha yüksek düzeyde bir bilinçlilik ve eleştirme gücü kazandırmalı; bir çalgı bir plak ya da kaset, müzikle ilgili bir kitap ya da kaynak seçiminde ve bir müzik eserini ya da etkinliğini eleştirip değerlendirmesinde öğrenciye yardımcı olacak bireysel müzik yeteneklerini geliştirmeli; öğrencinin değişik türdeki müzik çalışma ve etkinliklerine etkin katılımını sağlamalıdır (Uçan, 2005: 15-16).

“Müzik eğitiminin temel amacı ses, çalgı, işitme, müziksel yaratıcılık, müzik dinleme ve müzik bilgisi gibi eğitimler verilerek kişilerin müzik yaşantısını geliştirmektir” (Üstün, 2010: 2).

“Ancak müzik derslerinin hedefi çocukları ses sanatçısı yapmak değil, onlara her ders gibi müzik eğitimi hakkında da bir fikir vermek, onların müzik zevkine sahip

olmalarını sağlamak ve onlardaki müzik yeteneğini eğiterek geliştirmek olmalıdır” (Yönetken, 1927: 5’ten akt. Kolukırık, 2012: 7).

“Müzik eğitimi, öğrencide çeşitli müziksel bilgi, beceri, tutum ve değerler edindirmeye yönelik yapılan bir süreçtir. Bu süreç içinde, öğrencinin yaşantısında var olan olgulardan yola çıkılarak ve düzenli plan, program ve yöntemlerle desteklenerek belirli hedeflere (amaçlara) ulaşılır” (OÖMP, 2009: 6).

2.4.2. Türkiye’de müzik eğitiminin tarihsel gelişimi

“Türkiye’de müzik eğitimi, Anadolu’ya Türkiye denilmeye başlandığı yaklaşık bin yıl öncesinden günümüze doğru Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri halinde kesintisiz süregelen bir tarihsel akış izler” (Uçan, 2005: 422).

Türkiye’de Cumhuriyet dönemine, müzik öğretimi alanında Osmanlı İmparatorluğu döneminde sağlanan belirli bir birikimle girilmiştir. Cumhuriyet döneminin başlarında müzik öğretimi bu birikime dayalı olmakla birlikte, asıl, Gökalt ve özellikle Atatürk’ün görüş ve düşüncelerinden kaynaklanıp yönlendirilmiştir. Bu temel ve yönlendirici düşüncelerin müziksel amacı, “Türk ulusal müzik varlığının derlenip-toplanıp değerlendirilmesi, Türk ulusal müziğinin modern ilke, yöntem ve tekniklerle işlenerek geliştirilmesi ve bu yolla evrensel müzikte yerini alabilecek bir niteliğe kavuşturulması, Türkiye’de müzik yaşamının ülkenin gerçekleri, çağdaş Türk bireyinin ve toplumun gereksinim ve beklentileri ve çağın gerekleriyle tutarlı bir yapıya kavuşturulması, bu çerçevede oluşan müziksel değişme ve gelişmelerle çağdaş uygarlık düzeyine erişme yolunda gösterilen çabaların güçlendirilip pekiştirilmesi” olarak özetlenebilir (Oransay, 1985’ten akt. Uçan, 1990: 11).

Selçuklu döneminde (1071/1075-1299) Türk eğitim sistemi genelde din temeline dayanıyordu. Bu sistem içinde müzik öğretimi, geleneksel askeri müzik öğretim kurumları dışında daha çok “dinsel”, “dolaylı” ve “göreneksel” idi. Selçuklu döneminde geleneksel eğitim sistemi içinde hem “genel” hem “özengen” hem de mesleki müzik eğitimi etkinliklerine yer veriliyordu. Genel müzik öğretimi daha çok sıbyan okullarında ve medreselerde, özengen müzik öğretimi belli tekkeler ve saraylarda, mesleki müzik öğretimi ise tabihaneler ve belli tekkeler ile bazı medreselerin belli bölümlerinde yapılıyordu (Turan, 1969’dan akt. Uçan, 1990: 9).

Osmanlı döneminde (1299-1920/1922) Türk eğitim sistemi ilk ve orta evrelerde, bazı özel durumlar dışında, genellikle din temeline dayalı bir sistem niteliği taşıyor, son evrede ise bununla birlikte fakat bağımsız şekilde laik temele yönelik yeni (modern) bir eğitim sistemi daha kuruluyor ve böylece, ikisiyle birlikte düşünüldüğünde “ikili bir sistem” görünümü kazanıyordu. Bu bakımdan Osmanlı dönemi geleneksel eğitim sistemi içinde müzik öğretimi, geleneksel askeri müzik öğretim kurumları ile saraydaki müzik öğretim birimi dışında daha çok “dinsel”, “dolaylı” ve “geleneksel” iken; daha sonra buna eklenen yeni eğitim sistemi içinde daha çok “dünyasal”, “dolaysız” ve “modern” idi. Her iki eğitim sistemi içinde hem “genel”, hem “özengen (amatör)” hem de “mesleki” müzik öğretim tekniklerine yer veriliyordu. Geleneksel eğitim sistemi içinde “genel müzik öğretimi” genellikle belli tekkeler ve seslendirme takımları-geçme kümeleri ile son zamanlarda belli derneklerde, mesleki müzik öğretimi ise mehterhanelerde ve Enderun okulunun “konservatuvar” işlevi gören bölümü ile dar-ül huffaz ve dar-ül kurr’alarda ve ayrıca belli tekke ve zaviyelerde yapıyordu. Yeni (modern) eğitim sistemi içinde ise genel müzik öğretimi rüşdiyeler ile kız ve erkek öğretmen okullarında ve belli ilkokullarda, özengen müzik eğitimi belli müzik kursları ve özel müzik dershaneleri ile belli seslendirme takımlarında, mesleki müzik öğretimi ise daha çok Muzika-i Humayun ile Dar-ül Elhan’da ve belli seslendirme takımları ile belli özel müzik derslerinde gerçekleştiriliyordu. Ayrıca yurtdışına müzik öğrenimine gönderme yolu da işletilmeye başlamıştı (Uçan, 1983 a: 60-61).

Cumhuriyetin kurulmasıyla müzik sanatı alanında yaşanan yoğun çalışma ve bunun sonucunda ortaya çıkan kurumlaşma oldukça dikkat çekicidir. Özellikle yeni kurulmakta olan yoksul bir ülkede, müzik alanına da öncelik verilmesi ve müzik alanında yapılan yenilikler yani müzik konularına bilimsel metodolojik yaklaşma gereksinimi müzik sanatına verilen önemin de bir göstergesidir. Bu dönem içinde müzik eğitiminin temellendiği üç ana dayanak ses, çalgı ve müzik eğitimidir. Müzik dersi, öğrencilerin anlama, anlatma ve yaratma gücünü geliştirme amacı taşımıştır. Müzik eğitimiyle öğrencilerin, müziğin nitelik ve kalitesini ayırt edebilecek yeterliğe kavuşturulması hedeflenmiş ve bu amaçlara ne kadar ulaşıldığı sanat-eğitim bilimi çerçevesinde sürekli olarak tartışılmıştır (Şahin ve Duman, 2008: 263).

Modern eğitim sistemi içinde müzik öğretimi, birbirini izleyen köklü atılımlarla birlikte gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle “genel”, “özengen” ve “mesleki”

boyutların her üçünde, çok özel bazı durumlar dışında, bütünüyle “dünyasal”, “dolaysız” ve “modern” bir nitelik kazandı. Cumhuriyetle birlikte başlatılan ve o zamandan bu yana sürdürülen çok yönlü, kapsamlı ve kararlı çalışmaların sonucunda kökleşip sağlamlaşarak yurdun en ücra köşelerine kadar uzanan çağdaş Türk eğitim sistemi içinde hem “genel”, hem “özengen” hem de “mesleki” müzik öğretim etkinlikleri önemli ölçüde kurumlaştı (Uçan, 1983 b: 36-39).

2.5. Müzik Eğitimi Türleri

Uçan (1997) müzik eğitimini, kendi içerisinde genel, amatör (özengen) ve mesleki müzik eğitimi olarak üç’e ayırmaktadır.

2.5.1. Mesleki müzik eğitimi

Müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Uçan, 1997: 32).

Müziği meslek olarak seçmek isteyen kişilere yöneliktir. Bu nedenle mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları kazandırmayı amaçlar ve bu süreç uzman kişiler tarafından yürütülür. Mesleki müzik eğitimine başlayabilmek için, belli düzeyde müzik yeteneğine sahip olunduğunu gösteren, müzik yetenek sınavlarında başarılı olunması gereklidir (Tarman, 2006: 10).

2.5.2. Amatör (Özengen) müzik eğitimi

Genel müzik eğitimiyle yetinmeyip müziğin bir dalına içten ilgili, istekli, gönüllü ve yatkın olanlara yöneliktir. Müzik yaşamına daha etkin bir katılım ve bu yaşamdan daha etkili bir zevk ve doyum sağlamak için gerekli davranış değişiklikleri oluşturmayı ve “özengen müzik kültürü” kazandırmayı amaçlar (Uçan ve diğ., 1999: 4).

Özengen müzik eğitimi, herhangi bir düzeyde herkes için zorunlu değildir; tam tersine, ilgi, istek ve yatkınlık ile etkin bir katılım için gerekli fırsat ve olanaklara bağlı olup, seçmelidir. Özengen müzik eğitiminde, daha çok müziği izleyip

dinleyerek tüketen ya da kullanan kitleler yerine, müziği herhangi parasal ya da maddi karşılık beklemezsiniz, yalnızca zevk ve doyum sağlamak için yaparak yaşayan ve bunu adeta kendisi için bir yaşam tarzına dönüştüren müzikseverler ve amatör müzikçiler yetiştirmeye dönük bir strateji uygulanır. Müziksel öğrenimin son derece kalıcı izli olduğu bu tür uygulamalarda, bireyin ilgisi, isteği, yatkınlığı ve yeteneği doğrultusunda ve ölçüsünde gelişerek katılımda bulunması ve doyum sağlaması esastır (Uçan, 1997: 32).

2.5.3. Genel müzik eğitimi

“Genel müzik eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm, kol-dal, ve program türü ne olursa olsun, ayırım yapılmaksızın, her düzeyde, her yaşta herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir “insanca yaşam” için gerekli asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar” (Uçan, 2005: 31).

Genel müzik eğitimi; okul öncesi, ilk ve ortaöğretim kurumlarında genellikle bir müzik öğretmeni aracılığıyla yürütülür. “Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Başkanları” 2005 yılında Ankara’da toplanmış ve genel müzik eğitiminin temel ilkelerini şöyle belirlemiştir:

- Müzik eğitimi, temel insan hakları ve eğitim haklarından biridir.
- Genel müzik eğitimi herkes için gerekli, zorunlu, sürekli ve kesintisizdir.
- Müzik kültürü “asgari ortak” genel kültürün vazgeçilmez bir ögesidir.
- İnsanın müziksel gelişimi ve başarısı, genel gelişimini ve akademik başarısını olumlu yönde etkiler (Tarman, 2006: 9).

Okul öncesi eğitim ve ilköğretim evrelerindeki genel müzik eğitiminde, öğrenciye, asgari ortak temel müzik kültürü kazandırılırken, çeşitli müziksel araç ve gereçlerle karşılaşma, çalışma ve kendini müziğin belli başlı davranış boyutlarında deneme fırsatı da verilir. İlk yıllarda daha çok oyun biçiminde ya da oyunlaştırılarak yapılan bu çalışma ve denemeler, sonraki yıllarda giderek belirli etkinlikler ve davranış biçimlerine dönüşür. Önceleri devrimsel ve duyuşsal ağırlıklı olan bu süreç içinde yavaş yavaş, bireyin yapısına, yaradılış özelliğine ve eğilimine en uygun müziksel araç-gereç ve alan belirlenir ve öğrenci bu belirlemeye dayalı olarak yönlendirilir.

Ortaokul (ilköğretim 2. kademe) ve lise dönemlerinde devinışsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlar arasında belirli bir denge kurulmasına özen gösterilen genel müzik eğitimi ortaöğretim ve yükseköğretim dönemlerinde bireyin “asgari-ortak genel müzik kültürü” nü çeşitlendirip zenginleştirerek geliştirirken, giderek daha çok bilişsel ve duyuşsal ağırlıklı bir niteliğe bürünür (Uçan, 2005: 31).

2.5.3.1. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze genel müzik eğitimi

Türkiye’de Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana geçen süre içerisinde örgün müzik eğitimi okulöncesinde, ilköğretimde, ortaöğretimde ve yükseköğretimde yer almıştır. Genel müzik eğitiminin çağdaş yapılandırılması 1924’te çıkarılan Öğretimi Birleştirme Yasası’nın (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) yürürlüğe girmesi, müzik öğretiminin birleştirilmesi ve müzik öğretmen okulunun kurulup açılmasıyla başlamıştır.

Genel müzik eğitimi alanında gerçekleştirilen başlıca atılımlar şöyledir:

- 1924 yılında yasalaşıp yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu’yla birlikte oluşan çağdaş Türk eğitim düzeninin bir gereği olarak genel müzik öğretim programlarını çağdaş anlayışla yeniden düzenleme çalışmalarına başlanması ve bunu 1930’lu, 40’lı, 50’li, 60’lı, 70’li ve 80’li yıllarda yapılan program geliştirme çabalarının izlemesi,
- 1929 yılından itibaren “Kız Enstitüsü” programlarına müzik dersinin getirilmesi,
- 1948 yılından itibaren müzik dersinin köy ilkokul programlarında yer alması,
- 1952 yılından itibaren “genel lise” programlarında müzik dersine yer verilmesi,
- 1981 yılında yasalaşıp yürürlüğe giren 2547 sayılı yükseköğretim yasası’yla birlikte müzik dersinin tüm yükseköğretim kurumlarının ön lisans ve lisans programlarında yer almaya başlaması,
- 1981 yılında yayınlanan Onuncu Milli Eğitim Şurası dokümanındaki ‘Anasınıfı Program’larında yer alan müzik öğretiminin belirginleştirilmesi,

- 1988 yılında sanat tarihi, resim ve müzik dersi programlarının Türk ve İslam sanatları bilgisini de içine alacak ve sanat kültürü kazandıracak şekilde yeniden geliştirilmesi (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1988: 15).
- 2010 yılında spor, sanat ve değerler eğitimi başlığı altında ilköğretim düzeyinde görsel sanatlar ve müzik ders saatleri yeni öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak artırılması ve bu derslerin ortaöğretimde zorunlu ders hâline getirilmesi (MEB, 2010: 12).

2.5.3.2. Ortaöğretimde genel müzik eğitimi

Genel lise programlarında 1924'te öğretim süresinin indirilmesiyle birlikte kaldırılan müzik dersi 1949'da yeniden konulmuştur. 1952-1974 yılları arasında “zorunlu seçmeli” olan bu ders, 1974-1978 yılları arasında “seçmeli”, 1978 yılından itibaren yeniden “zorunlu seçmeli” olmuştur. Genel liseler dışındaki mesleki ve teknik liseler programlarında ise müzik dersine yer verilmemiştir. 1980'lerden itibaren sıkça değişen programlar dönemine girilmiştir. Bu bağlamda 1985 Lise Müzik Dersi Öğretim Programı 1986 yılında yürürlüğe girmiş, 1990 yılında yerini Lise ve Dengi Okullara Ait Seçmeli Müzik Programı'na bırakmış, onun da yerini 1998 yılında yürürlüğe konulan Lise Müzik Dersi Programı almıştır. Bunlardan 1985 programında Türk Milli Eğitim Sistemi'nin yapısına aykırı olarak “ortaokul ve lise bir bütündür” görüşünden yola çıkılıp her ikisi için aynı amaçlar belirlenmiş, büyük bölümüyle aynı açıklamalarda bulunulmuştur. Oysaki söz konusu sisteme göre “ortaokul” bir “temel eğitim” ya da “ilköğretim”, lise ise bir “ortaöğretim” kurumudur. Sistem içindeki konum, kapsam, amaç, görev ve işlevleri bakımından birbirinden çok farklıdır (Uçan, 1990: 21).

2009 yılında Talim Terbiye Kurulu'nun 16.09.1991 tarih ve 191 sayılı kararı ile kabul edilen Lise Müzik (1-2-3) Dersi Öğretim Programı 2010-2011 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılmış ve yerine yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanmış Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) Öğretim Programı getirilmiştir. Bu programla birlikte ortaöğretimde “seçmeli” durumda olan müzik dersleri “zorunlu seçmeli ders” konumuna getirilmiştir.

2.6. Müzik Öğretimi

“Okul gibi eğitim kurumlarında yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme faaliyetlerine öğretim denir” (Erden, 1998: 65). “Öğretim, öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlatılması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilebilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç olarak ele alınabilir” (Açıkgöz, 1996: 88).

Bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirmek yani öğrenmeyi gerçekleştirmek için yapılan faaliyetlerin tümünü kapsayan öğretim; okulda öğretmenler, ailede anne-babalar, iş yerinde ustalar, akran gruplarında arkadaşlar, sokaktaki insanlar ve kitle iletişim araçları tarafından sürekli gerçekleştirilmektedir. Ancak kişi veya araçların gönderdiği mesajlarla etkileşim sonucunda meydana gelen öğretim faaliyeti ile istenilen yönde davranışların kazanılması yanında, istenmeyen davranışların kazanılması da söz konusu olmaktadır (Özkan, 2008: 5).

Öğretimin öğeleri içerisinde merkezde görülen öğrenci, günümüz eğitim anlayışı olan yapısalcı yaklaşımda da öğretimin merkezinde yer almaktadır. Diğer derslerde olduğu gibi müzik dersinde de öğretmen öğrencide istendik davranış değişikliğinin oluşmasında yol gösterici konumundadır. Öğrencide müziksel davranış değişikliğinin oluşması, bireyin yaşamına müziği katma çabası eğitsel bir özenle yapılırsa bireyin müziksel benliğinin oluşmasına ve pekişmesine katkı sağlar. Bu eğitsel özeni ise ancak müzik öğretmenleri gösterebilir. “Bir resim öğretmenini ressamdan, bir müzik öğretmenini çeşitli orkestra elemanlarından, bir edebiyat öğretmenini şair ve yazardan ayıran özellik öğretmenin öğretim yaklaşımı ve çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerine sahip olmasıdır” (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999: 5).

“Müzik öğretimi, müzik eğitiminin en önemli boyutu olup, müzik eğitimine ilişkin tasarımlar, düzenlemeler ve uygulamalar daha çok müzik öğretimi üzerinde odaklanır. Müzik öğretimi; müziksel öğrenmeyi tasarlama, düzenleme ve gerçekleştirme sürecidir. Müzik öğretimi programlanır-planlanır, uygulanır-gerçekleştirilir ve denetlenir değerlendirilir” (Uçan ve diğ., 1999: 9).

Müzik öğretimi, öğrenciyi kendisi için hazırlanmış olan çevrenin öğeleriyle etkileştirerek, davranışlarında müzikle ilgili istendik değişmeyi gerçekleştirmeye yönelik “öğrenme yaşantısı oluşturma süreci” olarak tanımlanabilir (Uçan, 2005: 62).

Uçan'a göre müzik öğretimi, temelde, belli müziksel etkinlik ve etkileşimler yoluyla bireyin ve giderek toplumun estetik gereksinimlerini karşılamayı, sanatsal yaratma güdüsünü doyurmayı, beğenisini (zevkini) geliştirmeyi, müziksel yaşamını daha sağlıklı ve daha etkili ve verimli kılmayı, böylece bireysel ve toplumsal düzeyde özel ve genel yaşamın daha mutlu olmasına katkıda bulunmayı amaçlar. Bireyin giderek toplumun içinde yaşadığı kültürel gerçekliği algılama, kavrama, betimleme, açıklama, yorumlama, değerlendirme, denetleme, değiştirme ve geliştirmede duyarlı, uyarlı ve yararlı olmasına katkı sağlar. Ayrıca, bireyin içinde yaşadığı doğal, toplumsal ve kültürel çevrenin yapıcı, yaratıcı, üretici, paylaşıcı ve tüketici bir ögesi olarak bilinçlenmesinde ve bilinçle davranmasında rol oynar (Uçan, 1990'dan akt. Say, 2005: 116).

Uçan'a göre müzik öğretimi şu temel öğelerden oluşur: (1) Öğrenci, (2) Müzik öğretim programı ve öğretim planları, (3) Müziksel öğrenme ve Öğretme ortamı, (4) Müzik eğitimi hizmeti, (5) Müzik öğretmeni, (6) Fiziki ve mimari çevre. Bu altı öge, aynı zamanda, müzik öğretiminin temel belirleyicileridir (Uçan, 1990'dan akt. Say, 2005: 118).

2.7. Müzik Öğretim Yöntemleri

“Uçan ve diğerleri (1999), müzik öğretim yöntemini, müzik öğretimi sürecinde amaca ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol olarak tanımlamaktadır. Müzik öğretim yöntemleri, müzik öğretim süreçlerinin veya müziksel öğretme-öğrenme etkinliklerinin en önemli öğelerinden biridir” (s. 31).

2.7.1. Genel müzik öğretim yöntemleri

Genel müzik öğretim yöntemleri, öz ve biçim olarak eğitim alanlarının tümüne, genel veya tümü için geçerli öğretim yöntemlerinin müzik eğitimine aktarılmış, uyarlanmış biçimleridir. Bu bakımdan bu yöntemler, asıl yapıları itibarıyla müzik eğitiminin yanı sıra eğitim alanlarının tümü için de geçerli bir nitelik taşırlar. Fakat bu yöntemler müzik eğitimine aktarılıp müziksel bir amaç, kapsam ve içerikle uygulandıklarında ve uyarlandıklarında müzik öğretim yöntemi niteliği kazanırlar (Uçan ve diğ., 1999: 33).

Müzik eğitiminde kullanılan başlıca genel müzik öğretim yöntemleri şunlardır:

- Anlatma yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Tartışma yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Sorma/yanıtlama yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Karşılıklı konuşma yoluyla müzik öğretimi,
- Görüşme yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Araştırma/inceleme yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Oyunlaştırma yoluyla müzik öğretimi,
- Bulma/keşfetme yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Yaratma/üretme yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Oyunlaştırma yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Rol yapma yoluyla müzik öğretimi,
- Örnek olay inceleme yoluyla müzik öğretimi,
- Yaşam öyküleme yoluyla müzik öğretimi,
- İşbirliği yapma yoluyla müzik öğretimi,
- Gösterme/yaptırma yoluyla müzik öğretimi,
- Yapma/yaşama yoluyla müzik öğretimi,
- Paylaşma yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Öğrenmeyi Öğretme yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Öğrenme yaklaşımları geliştirme yoluyla müzik öğretim yöntemi,
- Sorun çözme yoluyla müzik öğretim yöntemi (Uçan ve diğ., 1999: 33).

2.7.2. Özel müzik öğretim yöntemleri

“Özel müzik öğretim yöntemleri biçim olarak müziksel bir nitelik taşır. Bu nedenle bu tür yöntemler ilişkin oldukları müziksel eylem ya da etkinlik türlerinin ötesinde, müzik eğitimindeki işlev türleri ve düzeyleri bakımından farklı biçimde sınıflandırılırlar” (Uçan ve diğ., 1999: 34).

Ortaöğretim müzik öğretim programının yapılandırılması sürecinde yararlanılan ve çağdaş müzik eğitimi yaklaşımları olarak da adlandırılan Dalcroze, Kodaly, Orff ve Suzuki yöntemleri, öğrencinin aktif olduğu, yaparak ve yaşayarak öğrendiği; yaratıcı

potansiyeli ortaya çıkaran etkinlikler ve oyunlardan oluşan öğrenme süreçlerini kapsar. Bu eğitim yaklaşımları, kemikleşmiş bazı kalıpları kırarak bireyin kimi nedenlerden dolayı içinde sakladığı yaratıcı yetenekleri keşfetmesini sağlamaktadır. Birey yarattıkça kendisine güveni artmakta ve böylelikle dış dünya ile daha sağlıklı ve dengeli iletişim kurmaktadır (Gürgen, 2006: 83).

2.7.2.1. Dalcroze yöntemi

E. J. Dalcroze tarafından XX. yy.'ın ilk yarısında geliştirilen ve Dalcroze Eurhythmics anılan bu yaklaşım, Carl Orff, Zoltan Kodaly ve Schiniki Suzuki tarafından geliştirilen müzik öğretim yaklaşımlarının tarihsel açıdan öncüsü durumundadır. Bu yaklaşım, müziğin temel ögesinin ritim olduğu ve müzikteki tüm ritimlerin kaynağının insan bedeninin sahip olduğu doğal ritimlerde var olduğu düşüncesine dayanmaktadır (Özmenteş ve Bilen, 2005: 88).

Dalcroze yöntemi, eurhythmics (iyi ritim), solfej ve doğaçlama etkinlikleri ile bütünleştirilmiş bir eğitim programı olma prensibine dayanır. Diğer metotları kullanan öğretmenler için öğretmen eğitimi becerileri başarılı öğretim teknikleri repertuarını tartışarak sınıfta derinlik, etkileşim ve yaratıcılık için yeni fırsatlar yaratabilir (Johnson, 1993: 42).

İsviçreli besteci ve armoni öğretmeni Emile Jaques Dalcroze (1865-1950)'un geliştirdiği bu yöntemin amacı, çocuğun müziksel işitme yeteneğini, ritim duygusunu ve yaratıcılığını oyunlar ve ritmik jimnastikle geliştirmektir. Dalcroze yönteminin temelinde aktif dinleme ve fiziksel tepki verme vardır (Dündar, 2003'ten akt. Özen, 2004: 62).

Dalcroze, derslere müziğin ritmine uygun yürüme hareketi ile başlar ve öğrencilerden ne duyuyorlarsa ona göre hareket etmelerini ister. Böylece yaratıcılığın temelleri doğaçlama ile atılmış olur. Doğaçlama, Dalcroze yönteminin en önemli ögesidir. Öğretmen, piyano veya vurmali bir çalgıyla doğaçlama yapar, öğrenciler de duyduklarını hareketle ifade ederek doğaçlarlar. Konuşma, el çırpma, şarkı, hikâye, vurmali çalgılar doğaçlamada kullanılan araçlardır. Çocuklar duydukları müziği kendilerine göre ifade etme fırsatı elde etmiş olurlar. Repertuar doğaçlama müzik üzerine kuruludur. Zaten bu yöntemin en önemli özelliği; çocukların hareket edebilme

yeteneklerini kendi kendilerine ortaya çıkarabilmelerini sağlamaktır. Müzikal ritmin kişinin bedeninde doğal ritimlerde olduğunu savunur (Gürgen, 2006: 91).

Dalcroze çalışmalarının amaçları Abramson (1998) tarafından şöyle sıralanmıştır:

- Dikkat; Öğrenciler dikkat, konsantrasyon, sosyalleşme ve nüanslara duyarlılık becerilerini geliştirirler.
- Ritim; Duyma, okuma ve ritim oluşturma.
- Ses; Melodi oluşturma, tonalite, dizi ve kadansları anlama.
- Hafıza; Müziksel hafıza geliştirme.
- Yeni Alışkanlıklar; Beyin, ritmik motifler içerisinde bilgiyi işler. Öğrenme, zamanlama, ölçüm ve ritim çerçevesine yerleştirilir (Abramson, 1998'den akt. Berger, 1999: 16-17).

2.7.2.2. Kodaly yöntemi

“Macar besteci, müzik eğitimcisi ve müzikolog Zoltan Kodaly (1882-1967) tarafından geliştirilen bu yöntemin temeli; dikkatlice düzenlenmiş şarkıların oyun ve etkinliklerle birleştirilerek söylenmesine dayanır” (Yiğit, 2000: 41).

“Kodaly, ulusal müzik kültürünün okul müzik eğitiminde halk ezgileri temel alınarak gelişeceği inancındadır” (Bilen, 1995: 31). Kodaly yönteminde derslere teorik kavramların öğretilmesinden önce çocuğun tanıdığı ya da aşina olduğu şarkıların kulaktan öğretilmesiyle başlanır. Bilinenden bilinmeyene giden bir düzen vardır. Öğretilecek bir müzik fikri önce oyunlarla ve şarkılarla çocuk farkında olmadan çalıştırılır, ardından sembollerle tanıtılır. İşitsel beceriler geliştirilmeden müziksel sembollere geçilmez (Gürgen, 2006: 89).

Toplu söyleme yöntemi birlikte şarkı söyleme yoluyla müzik eğitimi yaklaşımından kaynaklanır. Esas olarak eşliksiz şarkı söyleme ilkesi üzerine kurulur. Bu nedenledir ki yöntemin tam adı Kodaly Koro Yöntemi olarak belirlenir. Bu yöntemin özünde diğer amaçların yanı sıra, şarkı söyleme yoluyla müziksel okumayı/yazmayı geliştirme amacı da güdülür. Bu yöntemde müziksel okuryazarlığa özel önem verilir.

Çünkü “etkin şarkı söyleme” ve “etkin müzik yapma” ile “müziksel okuryazarlık” arasında sıkı bir ilişki vardır (Uçan ve diğ., 1999: 68).

2.7.2.3. Orff yöntemi (Orff schulwerk)

Alman besteci ve müzik eğitimcisi Carl Orff (1895-1982) tarafından geliştirilmiş olan Orff öğretisinin temelinde yaşayarak öğrenme vardır. Orff Yöntemi hareket eden, dans eden, müzik yapan insanın iç dinamizmini, yaratıcı kişiliğini, bireysel anlatım biçimlerini ortaya çıkaran, tüm duyarlar tarafından algılanan etkinlikleri içermektedir (Gürgen, 2006: 87).

Orff Schulwerk, insanın/çocuğun “bütün boyutlarının kullanılması” düşüncesini esas alır. İnsanın/çocuğun “bütün boyutlarının kullanılması”: bedenselliğin, hareketten müziğe, hareketten dansa, dile, önce görüntü diline, düş gücüne varan sanatsal gücün açığa çıkarılması; insanın teknik ve sanatsal yetkinliğinin sistematik yapısıyla, aynı şekilde aklı ve ruhuyla, “kafa, yürek ve el” birliğiyle, duyarlarının çoğunluğuyla, bütün boyutlarıyla kapsanmasıdır (Jungmair, 2003: 18-26’dan akt. Öziskender, 2011: 13).

Çocuk duyarlarını sözcüklere dönüştürmeden ve çevresindeki olguları anlamadan önce yalnızca hisseder. Hissetme, anlamamanın önünde gelir. Müziğin çocuk için doğal olan temel elementini müzik eğitiminin merkezine yerleştirir. Çocuğun doğumunda itibaren tüm yaşam aktivitelerinde, konuşmasında ve özellikle hareketlerinde hissedip deneyimlediği bu element “ritim”dir. Ritim, müzik, dans ve konuşmayı kaynaştıran ve bir dildir (Bilen, Özevin ve Canakay, 2011: 21).

Orff öğretisi içinde beden perküsyonu ya da Orff çalgıları (ritim çubuğu, davul, tef, zil, mızıka, kastanyet, marakas vb.) ile yapılan ritmik doğaçlamalar, insan sesiyle ya da çalgılarla yapılan ezgisel doğaçlamalar, dans doğaçlamaları, yaratıcı drama, oyunlaştırılmış müziksel etkinlikler vardır. Bu etkinlikler çocuğun yaratıcılığını geliştirmekle kalmayıp toplu halde yapılmasından dolayı çocuğun aynı zamanda sosyal etkileşimini ve kendine güvenini sağlamaktadır (Gürgen, 2006: 88).

Orff uygulamalarının geniş ve harekete uygun mekânlarda yapılıyor olması, çocukların derslerde özgürce hareket etmesine olanak tanır. Müzikle birlikte yapılan danslar ve hareketler, çocukların müziği bedenlerinde hissetmelerini sağlar. Böylece çocuklar müziği bedenleri ile somutlaştırmış olurlar. Orff-Schulwerk’in ayrılmaz bir

parçası olan dans, çocuğa mekânda kendiliğinden hareket etme arzusu verir ve aynı zamanda onu bedensel, zihinsel ve duygusal açıdan yönlendirmeyi hedefler (Sey, 2002'den akt. Şeker, 2011: 14).

Orff-Schulwerk'in önemli özelliklerinden biri de uygulandığı ülkenin kültürünü çıkış noktası olarak almasıdır. Günümüz itibariyle Orff-Schulwerk'in gelmiş olduğu noktaya bakıldığında, öğretinin tüm dünyada yaygınlık kazandığı ve uygulandığı her ülkenin kendi kültürel özelliklerine uyarlandığı görülür. Bugün Salzburg'daki Orff Schulwerk Forum çatısı altında, dünyanın çeşitli ülkelerinde faaliyet gösteren otuzun üstünde Orff Schulwerk kuruluşu bulunmaktadır (Toksoy ve Beşiroğlu, 2006: 27).

2.7.2.4. Suzuki yöntemi

Ünlü müzik eğitimcisi Shnichi Suzuki (1898-1998), çocukların anadillerini öğrenmekte gösterdikleri başarıyı başka becerilerde de gösterebilecekleri inancından yola çıkarak “yetenek eğitimi” adını verdiği eğitim yöntemini geliştirmiştir. Yetenek eğitimi, bireysel olup çocuğun gereksinimine ve dikkat süresine göre ayarlanmaktadır. Suzuki'nin amacı sanatçı yetiştirmek değil, çocuğun müzik potansiyelini geliştirmektir (Gürgen, 2006: 91).

Suzuki'ye göre, doğru bir şekilde eğitilen her çocuk, kendi anadilini öğrenmek için yeteneğini geliştirebildiği gibi, müzik yeteneğini de geliştirebilir. Müzik yeteneğini geliştirmenin en doğal yolu da çocuğun anadilini öğrenme sürecindeki yöntemidir. Yani “anadili yaklaşımı”. “Yetenek eğitimi”, Suzuki'nin en çok önem verdiği konu olmuş ve anadili yaklaşımı çalışmalarının merkezini oluşturmuştur (Kasap, 2005: 118).

Çocuklar doğdukları andan itibaren annelerinin konuşmalarındaki nüansları sürekli olarak dinleyerek ve taklit ederek, doğal ve akıcı bir şekilde konuşmayı öğrenirler. Bu yaklaşıma göre, çocuklar anadili yaklaşımında olduğu gibi müzikal bir çevre içinde yaşarlarsa, müzikal eğitimlerinde de aynı sonuçlar alınacaktır. Bu yüzden Suzuki repertuarı mümkün olduğunca erken yaşlarda, hatta doğar doğmaz dinlemeye başlatılmalıdır (Kasap, 2005: 118).

İyi bir müziğin sürekli olduğu bir çevreyi sağlamak çocuğun kulak gelişimi açısından önemlidir ve bu durumda da ebeveynlere büyük sorumluluk düşer. Çocukların çalgılarına çalışmasının yanı sıra üzerinde çalıştığı eserlerin ses kayıtlarını mümkün

olduğunca her gün dinlemesi sağlanmalıdır. Dinlemelerin bazılarını ebeveyn çocuk ile beraber, belki bazı tepkilerle çocuğun ilgisini çekerek ve daha dikkatli dinlemesini sağlayarak yapmalıdır. Bu ortam ne kadar fazla tekrar edilir ve doğru yaratılırsa çocuk, Suzuki Yöntemi'ndeki repertuarı çalışırken ve onları dinlerken daha çabuk ve kolay sonuçlar elde edecektir (Kuran, 2007: 6).

“Suzuki yöntemi, erken yaşta öğrenme, belirli bir konu üzerinde yoğunlaşabilme, bellek gelişimi, müziğe duyarlılık, uyum, kendine saygı ve güven gibi faydaları bulunmasına karşın çocukta ezberciliğe yol açtığı ve yaratıcılığı engellediği yolunda eleştiriler salmaktadır” (Kıvrak, 1994: 4-24).

2.8. Eğitim Programı ve Öğretim Programı

Eğitim ve öğretimi yönlendiren, sistemli bir hale getiren önemli unsurlardan biri de programlardır. Eğitim ve öğretim programları belirli çalışmalar sonucunda kurullar tarafından oluşturulmaktadır. Zaman içerisinde ihtiyaç duyulan değişim ve gelişime uygun olarak güncellenebilir olması da bir gereklilik arz etmektedir. Eğitim ve öğretim programının önemine değinmek gerekirse;

Varış (1994) eğitim programını, “bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar” şeklinde tanımlamaktadır (s. 18). Başka bir ifadeyle, “bireyde istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirmek adına yapılan bütün etkinlikleri kapsayan plandır. Okullarda yapılan bütün etkinlikler eğitim programı doğrultusunda tasarlanır” (Erden, 2011: 19).

Eğitim programlarının işlevsel olabilmesi için doğru tasarlanması, uygulamanın etkili ve verimli bir plan dâhilinde yapılması, materyallerin doğru seçilmesi ve uygulamayı yapanların programı içselleştirmesi gerekir. Örnek olarak öğretmenlerin programlara yönelik tutumları ve buna bağlı olarak oluşturulan “ders kitapları” programların uygulanması aşamasında olumlu veya olumsuz sonuçlar meydana getirebilir (Canbay, 2007: 4).

“Eğitimin verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve bu verimliliğin devam etmesi için eğitim programlarının istenilen amaçlara uygun olarak hazırlanması

gerekmektedir. Amaçların doğru bir şekilde her yönüyle planlanması sonucunda da eğitim programında belirtilen hedeflere daha kolay ulaşılabilir” (Demirci, 2009: 2).

Ertürk (1982) eğitim programını, “eğitim durumları ya da eğitim yaşantıları düzeni” olarak tanımlamış, böylelikle eğitim faaliyetlerinin planlı kısmına işaret etmiştir (Akt. Demirel, 2006: 4). Doğan (1975) ise buna paralel biçimde, eğitim programını, “öğrencilerde beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı” olarak tanımlar (Akt. Demirel, 2006: 4).

“Eğitimin her alanında olduğu gibi müzik eğitiminde yer alan bilgileri ve değerleri gelecek kuşaklara aktarabilmek için eğitim programı gerekmektedir. Bu programlar ancak zamanın şartlarına uygun, değişen ve gelişen toplumun ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlandıklarında çağdaş bir eğitim programı olmaktadır” (Canbay, 2007: 3).

“Müzik eğitimi programı, müzik eğitimi sürecinin önceden tasarlanan planı ve bu planın uygulamadaki görünümüdür. Bir başka deyişle müzik eğitimi programı müzik eğitimi sürecinin önceden oluşturulan tasarısı ve bu tasarının uygulamada gerçekleşen görünümüdür” (Uçan, 2005: 61).

“Eğitimin programlı bir şekilde ve bilinçli olarak uygulanabilirliğinin sağlanması için, mutlaka doğru planlanmış bir müzik eğitim programının olması gerekmektedir” (Demirci, 2009: 2).

Eğitim ve öğretim programı çoğu zaman birbirinin yerine kullanılabilmekte veya karıştırılmaktadır. Eğitim programı daha genel kapsamda ele alınırken, öğretim programı daha sınırlı bir alanı kapsamaktadır.

“Belli bir öğretim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin, amaçlarını, içeriğini, süresini, eğitim yaşantıları ve değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışmalar öğretim programı olarak tanımlanmaktadır” (Tan ve Erdoğan, 2001: 13).

“Yine başka bir tanımda, öğrenci davranışında istenilen değişiklik ya da değişiklikler oluşturmak ereğiyle ayrıntılı olarak yapılan planlamaya öğretim programı denir” (Tekin, 2004: 8).

“Öğretim programı genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan, bir kısmı okullarda beceri ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerinin eğitim programının

amaçları doğrultusunda ve planlı bir şekilde kazandırılmasına yönelik programdır” (Küçükahmet, 1996: 6).

Öğretim programını oluşturan çeşitli öğeler bulunmaktadır. Bu öğelerin her biri programın tamamlayıcılarıdır. Öğretim programının öğeleri 4 madde halinde ele alınabilir:

1. Hedefler ve davranışlar
2. İçeriğin düzenlenmesi
3. Öğrenme-öğretme aktiviteleri
4. Ölçme ve değerlendirme

“Hazırlanan bir planda, bir öğretim programında bulunması gereken bu öğeler mutlaka yer almalıdır. Öğretim programının bu 4 öğesi, yıllık planlarda daha yüzeysel ve günlük planlarda ise daha detaylı olarak yer alır” (Tan, 2006: 13).

2.8.1. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının tarihsel gelişimi

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, bu bağlamda genel müzik eğitimi kapsamında olup; öncelikle her öğrencinin müziği bir ders olarak değil, bir yaşam biçimi hâline dönüştürmesi hedeflenerek hazırlanmıştır. Ayrıca öğrencilere müziği sevdirmek, yaparak yaşayarak öğrenme yoluyla müzikten haz almalarını sağlamak ve estetik bir bakış açısı oluşturmak amacıyla öğrenciyi merkez alarak hazırlanmış bir programdır (OÖMP, 2009: 6).

“Cumhuriyet döneminde Ortaöğretim kurumlarından olan genel liselerde müzik dersi ilk kez 22-31 Ağustos 1949’da toplanan IV. Milli Eğitim Şura’sında alınan kararlar doğrultusunda lise programlarında yer almaya başlamıştır. Şura’da alınan kararla liselerin öğretim süresi dört yıla çıkarılmış, her sınıfta ikişer ders saati olmak üzere zorunlu-seçmeli ders olarak müzik, resim, sanat tarihi dersleri konularak müfredat programları hazırlanmıştır. Ancak 1949’da alınan liselerin öğretim süresinin dört yıla çıkartılma kararı ancak 1952 yılında uygulamaya konmuştur. 1952 yılında yayınlanan lise müzik dersi müfredat programındaki ders konuları 1949-1950 yılında yayınlanan lise müzik dersi müfredat programındaki konuların aynısıdır.

1956 yılında liselerin öğretim süresi dört yıldan tekrar üç yıla indirilmiş, bu nedenle müfredat programları üç yıllık süreye göre yeniden düzenlenmiştir. 1956 yılında yayınlanan programa göre zorunlu-seçmeli konumunu koruyan müzik dersi haftada ikişer ders saati olarak okutulmuştur.

1957-1958 Öğretim yılında liselerde zorunlu-seçmeli derslerin ders saatlerinde değişiklik yapılmış olup, buna göre müzik dersi lise birinci ve ikinci sınıfta iki saat lise üçüncü sınıfta ise bir ders saati olarak okutulmuştur. 1957-1958 ders yılı başından başlayarak uygulamaya giren müfredat programının içeriği 1956 müfredat programının kapsadığı konuların aynısıdır.

31 Ağustos 1970 tarih ve 1621 sayılı Tebliğler Dergisi'nde 1957 müfredat programının uygulanmasına devam edilmesi konusunda zamanın Orta Öğretim Genel Müdürü Selahattin BAŞİPLİKÇİ tarafından okullara yazı gönderilmiştir. 1957 müfredat programı on üç yıl süreyle yürürlükte kalmıştır.

14 Haziran 1971 tarih ve 1661 sayılı Tebliğler Dergisi'nde, denemek amacıyla, Orta dereceli okulların I. Devreleri (ortaokul) ve II. Devre (lise) birinci sınıfları için düzenlenen Müzik Taslak Programı yayınlanmıştır.

Bu programa göre, uygun ders kitaplarının yazılması program geliştirmenin ayrılmaz bir unsuru olarak kabul edilmiş, yeni müzik kitaplarının yazılması desteklenmiştir.

14 Haziran 1973'de kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri belirlenmiştir. Bu kanun ile ortaokullar ortaöğretim kurumlarından ayrılarak Temel Eğitim'in ikinci kademesini oluşturmuşlardır.

21 Nisan 1986 tarih ve 2208 sayılı Tebliğler Dergisi'nde 28.03.1986 tarih ve 14 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararıyla denemek ve geliştirilmek üzere "Ortaokul ve Lise Müzik Dersi Öğretim Programı" olarak yayınlanmıştır.

Söz konusu öğretim programı 1986-1987 öğretim yılında Ortaokullarda, 1987-1988 öğretim yılından başlayarak liselerde yürürlüğe girmiş olup ortak amaçlar ve açıklamalar verilmiştir.

10 Ağustos 1987 tarih ve 2240 sayılı Tebliğler Dergisi’nde seçmeli ders saatleri yeniden belirlenmiştir. Seçmeli dersler listesinde bulunan müzik dersi lisede her sınıfta ikişer ders saati olarak gösterilmiştir.

16 Eylül 1991 tarih ve 2343 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan “Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği’ne göre ders programları “Ortak Dersler” ve “Seçmeli Dersler” olarak yeniden düzenlenmiştir. Ortak ve seçmeli dersler yedi alanda gruplandırılmış olup müzik dersi “Sanat Alanı” kapsamına girmektedir” (Kocabaş, 1993: 6-8).

03.11.2009 tarihi ve 9653 sayılı Talim ve Terbiye kurulunun yayınladığı yazı gereğince kullanılmakta olan ortaöğretim programı değiştirilmiş ve 2010-2011 yılında uygulamaya koyulmuştur. Bu araştırma yeni ortaöğretim programının 12. sınıf kazanımlarının işlevselliğini öğretmen görüşleriyle incelemeyi hedeflemektedir.

2.8.2. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programı

Bir müzik öğretim programı, öğrenciye kazandırılacak özellikleri, yani müzik öğretimiyle erişilecek hedefleri; bu hedeflerde her birine ilişkin gözlenebilir kritik davranışları, yani hedef davranışları; hedeflerin ve hedef davranışların kenetli olduğu içeriği-konuları, hedef davranışları öğrenciye kazandırmak için gerekli etkinliklerden oluşan öğretme-öğrenme durumlarını; hedef davranışların öğrenciye kazandırılıp kazandırılmadığını ve hedeflere erişilip erişilmediğini ortaya çıkarmak için gerekli bilgileri (verileri) elde etmeye ilişkin etkinliklerden oluşan sınama- ölçme durumlarını; programın sağlamlık ve etkililik derecesini belirlemek ve öğrenci, öğretim ve program hakkında yargıya varmak için gerekli ilke, ölçüt ve işlemleri, yani değerlendirmeyi kapsar (Uçan, 1997: 62).

“Ortaöğretim müzik dersi öğretim programı, öncelikle her öğrencinin müziği bir ders olarak değil, bir yaşam biçimi haline dönüştürmesi hedeflenerek hazırlanmıştır” (OÖMP, 2009: 6).

Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı müzik dersini şu şekilde tanımlamıştır:

Müzik dersi, bireyin söyleme ve çalma yoluyla müzik yapma sürecine girmesi ve dinleme yoluyla müziği anlamlandırıp tasvir edebilmesine yardımcı olan, doğaçlama ve besteler yapma yoluyla yaratıcılığını geliştiren, müziksel algı ve bilgilenme yoluyla

düşünen, üreten, kendine güvenen ve müziksel açıdan okuma yazma becerilerine sahip, ulusal ve uluslararası müzik kültürünü benimsemiş bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir ortaöğretim dersi (OÖMP, 2009: 12). Bu aynı zamanda “*Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının*” tanımıdır.

2.8.2.1. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının vizyonu

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı öğrenci merkezli eğitim ve aktif öğrenme yaklaşımlarından hareketle öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini amaçlamaktadır. Bu yolla öğrenciye sevgi, saygı ve güven ortamı sunarak topluma;

- Bilgili, görgülü, duyarlı ve sorumluluk sahibi,
- Sağlıklı, dengeli, insancıl, kendisiyle ve çevresiyle barışık,
- Kendini ve toplumu sürekli geliştiren,
- Ulusal ve uluslararası değerleri tanıyan,
- Vatanını ve milletini seven ve aynı zamanda uluslararası düzeyde ülkesini temsil edebilen,
- Bilinçli, mutlu, özgür kişilikli ve öz güven sahibi bireyler kazandırmayı hedeflemektedir (OÖMP, 2009: 7).

2.8.2.2. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının ilkeleri

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’nın ilkeleri aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:

- Müziği anlayarak dinleyen, bilinçli, estetik bakış açısına sahip bireyler yetiştirmek
- Söyleme, çalma ve yaratma becerileriyle öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlayarak kuramsal müzik bilgileri ile öğrencilerin müziği bilgi düzeyine aktarmalarına yardımcı olmak
- Analiz, sentez ve değerlendirme yapabilen müziksel donanıma sahip bireyler yetiştirmek
- Müzik yoluyla kendilerini ve çevrelerini tanımlarına yardımcı olmak

- Ulusal ve uluslararası müzik eserlerini değerlendirebilecek kültürel ve tarihsel perspektif kazandırmak (OÖMP, 2009: 7).

2.8.2.3. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programının temel yaklaşımı

Ülkemizde düzenli müzik eğitimi ilköğretim döneminde başlamaktadır ve bu kademedeki görev yapan/yapacak öğretmenlerimizin müzik eğitiminin erken yaşlarda başlaması gerektiğine dikkat çekmesi gerekmektedir. Erken yaşlarda kazanılan müzik davranışları kalıcıdır. Müzik dersi ile öğrenci birçok davranışı birlikte kazanır. Böylelikle ikinci kademedeki öğrenme ortamına sağlam bir altyapı oluşturması beklenir. Bu nedenle, Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın temel yaklaşımında, ilköğretim müzik programının devamı olarak, “yaparak öğrenme” ya da “öğrencinin aktif katılımının sağlanması” yoluyla yapılan bir eğitim-öğretim anlayışı benimsenmektedir.

Öğrenci merkezli yaklaşım şeklinde ifade edilebilecek bu yaklaşımda, öğretmen öğrencilerin tecrübelerini, yeteneklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrencilerin hayatındaki gerçeklerle dersini birleştirmeli ve bilinenden yola çıkarak daha etkili bir müzik dersi hedeflemelidir (OÖMP, 2009: 8).

Müzik eğitiminde özellikle müziksel anlama ve müziksel becerilerin aktif öğrenme yoluyla kazandırılması üzerine günümüze kadar birçok kuram geliştirilmiştir. Ayrıca değişen sosyal değerler, yaşam standartları ve gelişen teknoloji göz önüne alınacak olursa son zamanlarda yeni teoriler de ortaya atılmıştır. Bu kuramlar arasında en yaygın olarak kullanılan Dalcroze, Orff, Kodaly, Gordon, MMCP (Manhattanville Music Curriculum Project) ve CM (Comprehensive Musicianship) yaklaşımları Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın hazırlanma aşamasında öğrencinin aktif katılımını destekleyen yaklaşımlar olarak yararlanılan önemli kaynaklardır. Adı geçen bu teoriler, günümüzde müzik öğretimi alanında yaygın bir şekilde kullanılan teoriler olup Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın temel yaklaşımı olan öğrenci merkezli anlayış ile de örtüşmektedir (OÖMP, 2009: 9).

2010-2011 Eğitim-Öğretim Döneminde uygulamaya konulan yeni ortaöğretim müzik programı yapılandırmacı yaklaşımla oluşturulmuştur. Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın yapılandırılmasında, Dalcroze, Orff, Kodaly yaklaşımlarının yanı

sıra, Amerika'daki Müzik Eğitimcileri Ulusal Konferansı (Music Educators National Conference) (MENC) adlı dernek tarafından saptanan ve dokuz maddeden oluşan ulusal standartlardan da faydalanılmıştır. MENC, ulusal standartları ve değerlendirme kriterlerini oluşturarak müzik eğitiminde kaliteli ve içerikli bir eğitim modeli sunulmasına destek verir. Bu standartlar Amerikan ulusal müzik eğitiminin genel hedefleri olup öğrencilerin müzik alanında ulaşması istenilen amaçlar olarak aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Bireysel ve toplu olarak şarkı söyleme ve bir dağarcığa sahip olabilme
- Bireysel ve toplu olarak çalabilme ve bir dağarcığa sahip olabilme
- Melodi, çeşitleme, eşlik doğaçlamaları yapabilme
- Belirlenen yönergelerle beste ve düzenleme yapabilme
- Müziği okuyup yazabilme
- Müziği dinleyebilme, analiz ve tasvir edebilme
- Müziği ve müzik performansını değerlendirebilme
- Müziğin diğer sanatlar ve sanat dışındaki disiplinlerle ilişkilerini kavrayabilme
- Müziğin tarih ve kültürle ilişkisini kavrayabilme (OÖMP, 2009: 12).

2.8.2.4. Mevcut ortaöğretim müzik dersi öğretim programının incelenmesi

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 17.12.2009 tarih ve 240 sayılı kararıyla kabul edilen programda, ortaöğretim kurumları müzik dersi öğretim programının genel amaçları ve daha sonra da 9-10-11-12. sınıfın birer öğretim dönemini kapsayan;

- a) Kavramları,
- b) Becerileri,
- c) Değerler ve Tutumları,
- d) Öğrenme Alanları,
- e) Kazanımları,
- f) Atatürkçülükle İlgili Kazanımları,
- g) Öğrenme-Öğretme Süreci,
- h) Öğretim Yöntem ve Teknikleri açıklanmaktadır.

Program 1986 ve 1998 yılı ortaöğretim müzik dersi programlarında yer alan içerikler de göz önüne alınarak yeni öğrenim alanları, kazanımlar, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme teknikleriyle özgün bir program olarak geliştirilmiştir. Bu program MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce teşkil edilen Müzik Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanmış olup, program geliştirme aşamasında öncelikle öğrencilerin gelişim süreçleri, öğrenciye kazandırılmak istenen davranışlar ve bilişsel kazanımlar, güncel yöntem ve tekniklerle desteklenerek hazırlanmıştır (OÖMP, 2009: 6).

Teze konu olan ortaöğretim müzik dersi öğretim programında yer alan genel amaçlar aşağıda sıralanmaktadır:

- İstiklal Marşı'mızla beraber millî birlik ve bütünlüğümüzü pekiştiren diğer marşlarımızı da doğru ve etkili seslendirmenin önemini benimsemeleri,
- Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaları,
- Atatürk'ün müzik görüşleri doğrultusunda yapılan çalışmalarla ulaşılan aşamaları takip etmeleri,
- İyiye ve güzele yönelerek iyi alışkanlıklar edinmeleri,
- Anlama, anlatma ve yaratma gücünü geliştirmeleri,
- Entelektüel merakını geliştirmeleri,
- Müziğe yönelik olumlu tutum sergileyerek öz güvenini ve yaratıcılığını geliştirmeleri,
- Araştırma yapma, bilgi üretme ve bilgiyi kullanma gücünü geliştirmeleri,
- İlgi ve yeteneği doğrultusunda müzik etkinliklerine yönelmeleri (şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı çalışmalar, araştırma),
- Müziksel bilgi, görgü, ilgi, istek ve yeteneğini geliştirmeleri,
- Müzik terminolojisini ve dilini doğru kullanmaları,
- Müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel temel okuma ve yazma becerisine sahip olmaları,
- Müziğin diğer sanat dallarıyla ilişkisini kurarak estetik duygularını geliştirmeleri,
- Bilinçli bir müzik dileyicisi olmaları,
- Müzik dağarcığı oluşturmaları,

- Ülkemiz müzik türleri ile birlikte evrensel bir müzik kültürüne sahip olmaları amaçlanmaktadır (OÖMP, 2009: 13).

Bu amaçlardan yola çıkarak programın yapısı incelenecek olursa; programın içerisinde bulunan anahtar kavramlar aşağıda belirtilmiştir:

- Ritim (tempo, vuruş, ölçü, usul)
- Ezgi (tonalite, makam, ayak, değiştirici işaretler, aralık)
- Armoni (yatay ve dikey çok seslilik)
- Nüanslar (hız-gürlük ve anlatım terimleri)
- Tür (uluslararası sanat müziği, geleneksel Türk müziği, popüler müzik vb.)
- Biçim (AB, ABA, ABACA vb.)
- Ses rengi (insan ve çalgı ses renkleri)
- Tarihsel ve kültürel öğeler (OÖMP, 2009: 14).

a) Kavram

“Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımıdır. Kavramlar insan düşüncesinin temel taşlarıdır. Belli bir konuda birçok bilgiyi düzenleyen ve birleştiren unsurlardır. Kavramlar bilim dallarının yapısını ve içeriğini yansıtır ve aynı zamanda öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğrenmeyi kolaylaştırır” (OÖMP, 2009: 14).

b) Beceri

“Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneğidir” (OÖMP, 2009: 18).

Ortaöğretim müzik dersi öğretim programı ile kazandırılması amaçlanan genel beceriler;

- Eleştirel düşünme becerisi
- Yaratıcı düşünme becerisi
- İletişim ve empati becerisi
- Araştırma becerisi
- Problem çözme becerisi
- Karar verme becerisi

- Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi
- Girişimcilik becerisidir (OÖMP, 2009: 18).

Programın hedeflediği genel becerilerin yanı sıra müzik dersine ait özel becerilerin kazandırılması da hedeflenmektedir. Bunlar;

- Sesini kullanma becerisi
- Çalgı kullanma becerisi
- Dinleme becerisi
- Deşifre yapma becerisi
- Topluluk yönetme becerisi
- Yaratıcılık becerisi (OÖMP, 2009: 20).

c) Değer

Bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır (Özgüven, 1999'dan akt. OÖMP, 2009: 21).

Ortaöğretim müzik dersi öğretim programında yer alan değerler ve tutumlar şunlardır;

- Dayanışma
- Hoşgörü
- Bilimsellik
- Sevgi
- Saygı
- Duyarlılık
- Vatanseverlik
- Barış
- Estetik
- Sorumluluk
- Disiplin

- Öz güven
- Özveri
- Paylaşım (OÖMP, 2009: 21).

d) Öğrenme alanları

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek, Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları'na uygun, çağın gerektirdiği toplumsal düzeyin gelişimine hizmet edecek şekilde aşağıda belirtilen beş temel öğrenme alanı üzerine kurulmuştur. Öğrenme alanları, birbirleri ile ilişkili ve etkileşimli olarak müzik eğitiminin temel unsurlarını kapsamaktadır (OÖMP, 2009: 21).

Programda yer alan öğrenme alanları şunlardır:

- A. Söyleme-çalma
- B. Dinleme
- C. Müziksel algı ve bilgilenme
- D. Müzik kültürü
- E. Müziksel yaratıcılık (OÖMP, 2009: 22).

A. Söyleme-çalma

Söyleme-Çalma öğrenme alanında öğrencilerin;

- Söyleme-çalma becerilerini geliştirmeleri
- Seslerini doğru, güzel ve etkili kullanmaları
- Çalgılarını doğru, güzel ve etkili kullanmaları
- Topluluk yönetme becerilerini geliştirmeleri
- Deşifre yapmaları
- Uluslararası sanat müziği türlerini seslendirmeleri
- Türk müziği ve dünyanın farklı bölgelerindeki müzikleri seslendirmeleri
- Çok sesli eserleri seslendirmeleri
- Tonal ve makamsal eserleri seslendirmeleri
- İstiklal Marşı ve diğer marşlarımızı seslendirmeleri hedeflenmiştir (OÖMP, 2009: 22).

B. Dinleme

Dinleme öğrenme alanında öğrencilerin;

- Dinleme becerilerini geliştirmeleri
- Sesin temel özelliklerini tanımaları
- Eserleri dinlerken yorum yapabilmeleri
- Müzikleri türlerine göre sınıflandırmaları
- Uluslararası sanat müziği ve geleneksel Türk müziği türlerini ve dünyanın farklı bölgelerindeki müzikleri dinlemekten zevk almaları
- Müzik biçimlerini ayırt etmeleri
- Müzik dağarcığı oluşturmaları
- Bilinçli dinleyiciler olmaları hedeflenmiştir (OÖMP, 2009: 23).

C. Müziksel algı ve bilgilenme

Müziksel Algı ve Bilgilenme öğrenme alanında öğrencilerin;

Uluslararası sanat müziği ve geleneksel Türk müziğinde kullanılan

- Ölçü
- Aralık
- Dizi
- Akor
- Tonalite
- Makam
- Ayak
- Usul
- Tür ve biçim

vb. kavramları, terim ve işaretlerini uygulayarak tanımaları ve bilgilenmeleri hedeflenmiştir (OÖMP, 2009: 23).

D. Müzik kültürü

Müzik Kültürü öğrenme alanında öğrencilerin;

- Uluslararası sanat müziği ve Türk müziğinin tarihsel süreçlerini ve dünyanın farklı bölgelerindeki müzikleri tanıyarak çıkarımlarda bulunmaları
- Atatürk'ün güzel sanatlara ve müzik sanatına verdiği önemi yorumlamaları
- Güncel, popüler müzikleri öğrenerek bu müziklerden zevk almaları hedeflenmiştir (OÖMP, 2009: 24).

E. Müziksel yaratıcılık

Müziksel Yaratıcılık öğrenme alanında öğrencilerin;

- Yaratıcılık becerilerini geliştirmeleri
- Ezgi oluşturmaları
- Ritim-ezgi çalgısı yapmaları
- Ritim eşliği düzenlemeleri
- Öykü canlandırmaları
- Besteleme çalışmaları yapmaları
- Müziği diğer sanat dallarıyla kullanmaları hedeflenmiştir (OÖMP, 2009: 24).

e) Kazanım

Öğrenme-öğretme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar aracılığı ile öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Ortaöğretim Müfredat Programı (OÖMP) her sınıf için ayrı kazanımlar hazırlamıştır. 12. sınıfa ait kazanımlar ise şunlardır;

Söyleme- çalma kazanımları

- İstiklal marşını yönetir.
- Marşlarımızı anlamlarına uygu seslendirir.
- Çok sesli eserleri seslendirir.
- Türk müziği eserlerini içeren dağarcık oluşturur.
- Türk müziği makamlarını seslendirmekten zevk alır.
- Atatürk'ün sevdiği şarkıları ve türküleri seslendirir.
- Atatürk'ü konu alan marşları seslendirir.
- Müzik çalışmalarını sergilemeye istekli olur.

Dinleme kazanımları

- Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder.
- Uluslararası sanat müziğinin seçkin eserlerini dinlemekten zevk alır.

Müziksel algı ve bilgilenme kazanımları

- Yatay ve dikey sekizli aralığı tanır.
- Çevrim durumundaki majör minör akorları tanır.
- Farklı kadansları ayırt eder.
- Eser üzerine ölçüleri uygun biçimde yerleştirir.

Müzik kültürü kazanımları

- Güncel popüler müziklerin gelişim sürecini açıklar.
- Ülkemizdeki güncel popüler müziğin gelişim süreci içinde farklı dönemlere ait bestecilere, yorumculara ve eserlerine örnekler verir.
- Türk müziği tarihi Cumhuriyet dönemi bestecilerini, eserlerini ve bestecilerin Türk müziğine katkılarını yorumlar.
- Atatürk'ün Cumhuriyet Döneminde açtığı müzik kurumlarını tanır.
- Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgılarıyla ilişkilendirir.
- Ülkemizdeki uluslararası sanat müziği yorumcularına örnekler verir.
- Dünyaca ünlü orkestra şefleri ve yorumcuları ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler.

Müziksel yaratıcılık kazanımları

- Çok sesli ritim eşliği oluşturur.
- Basit bileşik ve aksak ölçülerde ezgi oluşturur.
- Bir müzik türüne göre çalgı topluluğu ya da koro yönetir (OÖMP, 2009: 25-30).

f) Atatürkçülükle ilgili kazanımlar

Talim ve Terbiye Kurulunun 24 /04/ 1986 tarih ve 95 sayılı Kararı, Eğitim Öğretim Yüksek Kurulunun 08/ 05/ 1986 tarih ve 16 sayılı Kararı ile kabul edilip

30/06/1986 tarih ve 2212 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak yürürlüğe giren “Atatürkçülükle İlgili Konulardan ortaöğretim kurumlarının öğretim programlarıyla ilgili olanlar yeniden düzenlenmiştir. Bu nedenle adı geçen Tebliğler Dergisi'ndeki “Atatürkçülükle İlgili Konuların ortaöğretim kurumlarını kapsayan konuları yürürlükten kaldırılarak yerine, burada hedefler, davranışlar ve açıklamalar şeklinde belirtilmiş olan “Atatürkçülükle İlgili Konular” uygulamaya konulmuştur (OÖMP, 2009: 31).

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nda 12. sınıf kazanımlarından Atatürkçülükle ilgili olanlar aşağıda yer almaktadır:

- “Söyleme-Çalma” öğrenme alanı 6. kazanım (A.6. Atatürk'ün Sevdiği Şarkıları ve Türküleri Seslendirir).
- “Söyleme-Çalma” öğrenme alanı 7. kazanım (A.7. Atatürk'ü Konu Alan Marşları Seslendirir).
- “Müzik Kültürü” öğrenme alanı 4. kazanım (D.4. Atatürk'ün Cumhuriyet Döneminde Açtığı Müzik Kurumlarını Tanır) (OÖMP, 2009: 32).

g) Öğrenme-öğretme süreci

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgiyi ve beceriyi yaşama geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretim yöntem ve teknikleri de büyük önem taşımaktadır. Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa bile bu hedefleri tamamen geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşünmelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır. Yapılan çeşitli araştırmalar, öğretimde anlatım yönteminin mümkün olduğu kadar az kullanılması gerektiği konusunda önemli ipuçları sağlamaktadır. Anlatım yönteminin bazı yöntemlerle karşılaştırılması da bu görüşü destekleyici sonuçlar ortaya koymaktadır (Açıkgöz, 2003'ten akt. OÖMP, 2009: 32).

Programda daha önce öğretmen merkezli bir öğrenme-öğretme süreci uygulanırken mevcut programda ise öğrenci merkezli öğrenme gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Öğretme- öğrenme sürecinin 3 aşaması vardır:

- 1- Hazırlık,
- 2- İşleniş,

3- Değerlendirme (OÖMP, 2009: 32).

h) Öğretim yöntem ve teknikleri

Programda öğretim yöntemleri genel müzik öğretim yöntemleri ve özel müzik öğretim yöntemleri olarak açıklanmaktadır.

Genel müzik öğretim yöntemleri;

- Düz anlatım yöntemi
- Tartışma yöntemi
- Soru/cevap yöntemi
- Grup çalışması yöntemi
- Gösterip yaptırma yöntemi
- Yaratma/üretme yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Rol yapma yöntemi
- Yaparak yaşayarak müzik öğretim yöntemi
- İşbirlikli müzik öğretim yöntemi
- Drama yöntemi
- Araştırma/inceleme yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Yaşam öyküleme yoluyla müzik öğretim yöntemi
- Kulaktan şarkı öğretimi yöntemi

Uçan’a göre özel müzik eğitimi yöntemleri ilk olarak üç ana kümede toplanır:

- Temel oluşturma işlevli özel müzik öğretim yöntemleri
- Geliştirme işlevli özel müzik öğretim yöntemleri
- Odaklanma işlevli özel müzik öğretim yöntemleri (Uçan ve diğ., 1999: 27-29).

Programın uygulanması ile ilgili açıklamalar

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda haftada 2’şer saat uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Program genel görünüşüyle sınıflara göre düzenlenmiş “Müzik Dersi Öğretim Programı” adı altında yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalardan oluşmaktadır (OÖMP, 2009: 45).

2.9. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde, ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri konusunun incelenmesi aşamasında konu ile ilgili ulaşılan kitap, bildiri, tez ve ulusal ve uluslararası bilimsel dergilerde yayımlanan makalelere yer verilmiştir.

Uçan (1989), “*Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış*” adlı bildirisinde; ortaöğretim kurumlarında müzik öğretimi ve sorunları’na dikkat çekerek, Türkiye’deki ortaöğretim kurumlarında müzik öğretiminin henüz yeterince yaygın, etkin ve verimli olmadığı, öğrencilerin ortaöğretime ilköğretimden kaynaklanan önemli bir temel müzik eğitimi açığı ile girmekte olduklarını ve bu açığın ortaöğretim düzeyinde eklenenlerle birlikte daha fazla büyüdüğünü ifade etmiştir (s. 29).

Kocabaş (1993), “*1986-Lise Müzik Dersi Öğretim Programının Ege Bölgesinde Görevli Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine ve Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasını 1992-93 öğretim yılında yürütmüştür. Araştırmanın örnekleminde; Afyon, Aydın, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak illerinin genel liseleri ile Anadolu ve fen liseleri görev yapan 235 müzik dersi öğretmeni yer almıştır. Araştırma sürecinde müzik öğretmenlerinden elde edilen veriler anket yoluyla toplanmış ve veriler istatistik programıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda, 1986 Lise Müzik Dersi Öğretim Programı’nın ortak bir genel müzik kültürü vermede yetersiz kaldığı görüşüne varılmıştır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı programdaki hedef ile konuların içeriğinin bağlantısının yeterli olmadığı, nota öğretiminde Türk ve Batı müziği solfejinin birlikte verilmesinin sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir. Müzik öğretmenleri programda yer alan Batı ve Türk müziği örneklerini öğrencilere dinletmek için okullarında gerekli olan donanımına sahip olmadıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin çoğu, 1986 Lise Müzik Dersi Öğretim Programı’nın ana öğelerinde bulunması gerekli olan hedefler, hedef davranışlar, içerik, öğretme-öğrenme durumları, sınama ölçme durumları ve değerlendirme etkinliklerinin programda sistematik bir biçimde yer almadığı görüşünde bulunmuşlardır.

Gürşen (2002), “*Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Müzik Dersi İle İlgili*

Karşılaştıkları Sorunlar” konulu yüksek lisans çalışmasında anket tekniği ile ilk ve ortaöğretim kurumlarında çalışan toplam 140 müzik öğretmenine anket uygulaması yapmış ve araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular ışığında; Müzik öğretmenlerinin, müzik eğitiminden beklenen verimliliği sağlayacak öğretmenlik yeterliliklerine yeteri kadar sahip olamadıkları, müzik öğretmenlerinin çalışma ortamlarının, verimli çalışmaları için yeterli olmadığı, müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullardaki yöneticilerin, müzik eğitimini destekleyici davranışlarının yetersiz olduğu, öğrencilerin, müzik eğitimi almak için yeteri kadar istekli ve hazırlıklı olmadıkları görülmüştür. Belirlenen eksikliklerin giderilmesi için, müzik öğretmenlerinin lisans eğitimlerinde kullanılan programlarında birlik sağlanması ve programların içerik ve yöntem bakımından geliştirilmesi gerekliliği, müzik öğretmenlerinin mesleki doyumlarını olumsuz yönde etkileyen öğrenci tutumları ve okul yönetiminin yetersiz desteğinden kaynaklanan sorunları ortadan kaldırmak için, müzik dersinin önemseneceği bir eğitim yönteminin uygulamaya konması önerilmiştir.

Öztürk (2006), *“İlköğretim Okullarında İkinci kademe Müzik Eğitimi ve Sorunları”* adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim ikinci kademelerindeki müzik eğitimi ve sorunlarını araştırmış, imkân, süre, öğretim programı, araç-gereç, fiziki yapı, şarkı dağarcığı ve birinci kademede alınan müzik eğitiminden kaynaklanan birtakım sorunların bulunduğunu tespit etmiştir. Mevcut ders saatlerinin öğretim programının amaçlarına ulaşmasına hizmet etmediği, müzik öğretmenlerinin mesleki ve kültürel alanlarda kendilerini geliştirmek için çaba harcamadıkları ve çalgıları etkin şekilde kullanmadıkları, müzik dersleri için gerekli araç ve gerecin okullarda bulunmadığı, müzik derslerinde teknolojik araçların yeterli derecede kullanılmadığı ve sonuç olarak ilköğretim ikinci kademede öğrenim gören öğrencilere, müzik eğitimi ve öğretiminin amacına uygun yapılmadığı tespit edilmiştir.

Güler, Gülsoy ve Bulut (2012), *“Ortaöğretim Kurumlarında (Lise) Müzik Dersinin Günümüzdeki Durumuna İlişkin Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri (Niğde İli Örneği)”* adlı bir bildiri yayınlamışlardır. Araştırmacılar, Niğde İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı 7 müzik öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sorular yönelterek görüşlerini almışlardır. Araştırmada, okullarda müzik dersinin açılması ve öğrenciler tarafından seçilmesine etkisi olan değişkenlere yönelik veriler elde edilmiştir.

Cesur (2012), *“Ortaöğretim Müzik Dersinin İşlevselliği”* adlı yüksek lisans tezinde Samsun il merkezinde MEB’e bağlı ortaöğretim kurumlarında 2010–2011 eğitim-öğretim yılında genel müzik eğitimi alan 10. ve 11. sınıf öğrencileri ile bu kurumlarda görev yapan müzik öğretmenlerinden oluşturulan bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemi, Samsun’a bağlı Atakum, İlkadım ve Canik merkez ilçelerinde bulunan 11 ortaöğretim kurumunda 10. ve 11. sınıf düzeyinde müzik dersi alan 372 öğrenci ile bu okullarda görev yapan 11 müzik öğretmeninden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda, müzik dersi alan öğrencilerin derse yönelik tutumlarının orta düzeyde, dersin içeriği ile ilgili akademik başarılarının ise oldukça düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ortaöğretim kurumlarında, müzik dersleri için gereken altyapı ve araç-gereç, ortaöğretim müzik öğretim programı, okul idarecileri ve velilerin müzik dersine yönelik yaklaşımları gibi konularda önemli sorunlarla karşılaşıldığı ve dersin müziksel davranışlar kazandırma konusunda yeterince etkili olamadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çerçevesinde müzik derslerinin işlevselliğinin artırılmasına yönelik olarak öneriler getirilmiştir.

Bağrıaçık’ın (2013), *“Ortaöğretim 9. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyi”* adlı yüksek lisans tezini Konya ili ortaöğretim devlet okullarında görevli 20 müzik dersi öğretmeni ile yürütmüştür. Müzik öğretmenlerinin konuyla ilgili görüşleri anket yoluyla alınmıştır. Veri analizi SPSS istatistik programları kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; öğretmenler programın amaçlarına kısmen ulaştığını düşünmektedirler. Genel olarak araştırma sonuçları incelendiğinde orta öğretim 9. Sınıf müzik dersi öğretim programının amaçlarına kısmen ulaştığı ve bu sonucun öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mezun oldukları öğretim programı veya hizmet yıllarına göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Kırcıoğlu (2011), *“İlköğretim İkinci Kademe Müzik Dersi Öğretim Programı’nın Kazanımlar Boyutunun Müzik Öğretmeni Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”* adlı araştırmasını 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Edirne ilinde görev yapmakta olan 57 müzik dersi öğretmeni ile yürütmüştür. Bu amaçla, müzik öğretmenlerinin Müzik Dersi Öğretim Programı’nın kazanımlar boyutuna yönelik görüşleri alınmış ve bu amaçla bir ölçek geliştirilmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Müzik öğretmenlerinden elde edilen sonuçlara göre; öğretmenler kazanımlar için ayrılan sürenin yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca,

kazanımların öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmede yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.

Köroğlu (2013), “İlköğretim İkinci Kademedeki Görev Yapan Müzik Dersi Öğretmenlerinin 2006 Müzik Dersi Öğretim Programı İle İlgili Görüşleri ve Karşılaştıkları Sorunlar” adlı yüksek lisans tezinde; Antalya ili merkez ilçelerinden Döşemealtı, Konyaaltı, Aksu, Muratpaşa ve Kepez ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim ikinci kademe okullarında görev yapan 14 müzik öğretmeni ile görüşmüştür. Müzik öğretmenlerinden elde edilen verilere dayanarak müzik öğretmenlerinin; müziksel ilke, kavram ve bilgiler konusunda programı yetersiz buldukları, kazanımlarda yer alan konuların öğrencilerin seviyesine uygun olarak hazırlanmadığı sonucuna varılmıştır. Programda yer verilen materyallerin öğrencileri olumlu yönde etkilediği, ancak öğretmenlerin görev yaptıkları okullarında donanım eksikliği yaşadıkları görülmüştür. Müzik öğretmenlerinin kazanımlara yönelik etkinlikleri yeterli buldukları, fakat ders süresinin kısıtlı olmasından dolayı verimli ders işleyemedikleri ortaya çıkmıştır. Programda öğrencilere günlük hayatlarında yardımcı olacak, öğrencilerin ilgisini çekecek bilgilere ve şarkılara yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aksu (2007), “İlköğretim 8. Sınıf Müzik Programının Hedeflerine Ulaşma Düzeyinin Değerlendirmesi” adlı doktora çalışmasını Erzurum merkez ilçelerinde bulunan 21 ilköğretim okulunda okumakta olan 426 öğrenci ile yürütmüştür. Araştırmada tek gruba ön test-son test uygulanmış ve bu test eğitim yılı başında ve sonunda olmak üzere iki defa yapılmıştır. Araştırmaya göre; programda öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerinden yaparak yaşayarak, soru-cevap ve araştırma gibi yöntem ve teknikler yer almasına karşılık, müzik eğitiminin daha çok öğretmen merkezli ve düz anlatım yöntemiyle gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim ilk kademedeki, müzik dersi öğretmeni eksikliğinden dolayı sınıf öğretmenlerinin müzik derslerine girdiği ve bu nedenle eksik kalan bilgilerle ikinci kademeye gelen öğrencilerin programa yönelik yetersiz olduğu gözlenmiştir. Çalışma sonunda, programda yer alan birçok hedefin düzgün bir şekilde gerçekleşebilmesi için müzik dersi ortamının yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu okulların % 86’sının müzik sınıfı ve müzik araç-gerecine yönelik yeterli donanımları bulunmamaktadır. İlköğretim

8. sınıf müzik programında, hem programın kendisinden hem de programın uygulanma koşullarından kaynaklanan birçok sorun saptanmıştır.

Demirci (2009), “*2006 İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygulamadaki Görünümüne Yönelik Değerlendirilmesi*” adlı doktora tezinde programda yer alan kazanımların, etkinliklerin, yöntem ve tekniklerin başarı düzeyini ve öğretmen kılavuz kitabı ile öğrenci çalışma kitaplarının uygulamadaki görünümünü belirlemeye yönelik bir araştırma yapmıştır. Gözlem yapmak için Ankara ili Çankaya, Kazan, Keçiören, Yenimahalle ilçelerinde yer alan beş ilköğretim okulu, görüşme için ise 2008-2009 eğitim-öğretim yılı Ankara ili Çankaya, Etimesgut, Kazan, Keçiören, Yenimahalle ilçelerine bağlı yirmi ilköğretim okulu seçilmiştir. Gözlem yapıldıktan sonra veri analizi için Anova testi, görüşmelerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; 2006 İlköğretim müzik dersi 6. sınıf öğretim programının gözlem okullarındaki sonucuna göre, kazanımlara ulaşma durumunun büyük ölçüde başarılı olduğu görülmüştür. Müzik dersi öğretimi açısından; öğrenci çalışma kitabı ile öğretmen kılavuz kitabının birbiri ile uyumlu ve öğrencilerin seviyelerine uygun olarak hazırlandığı sonucuna varılmıştır.

Mundle’nin (2008), araştırması; “*Jamaica’da bulunan devlet okullarında uygulanmakta olan müzik eğitimi programının; okul seviyesi, bulunduğu bölge gibi özellikler göz önüne alınarak incelenmesi*” konusuna yöneliktir. Bu bağlamda, anket yolu ile devlet okullarından ve müzik öğretmenlerinden görüşler alınmıştır. Toplanan verilere dayanarak; öğretmenler müzik eğitimi programlarını uygulamada kaynaklarının yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Nolan’ın (2009), araştırması *Amerika’da uygulanmakta olan ilköğretim müzik programlarının öğretim yöntemleri, amaçları coğrafi bölge ve sınıf seviyesi* ile alakalı olup, programın amaç ve içerik olarak tanımlanması amaçlanmıştır. Katılımcılardan alınan veriler coğrafi bölge ve sınıf seviyesine göre karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda; müzik programının öğrencilerin başarısını ve müziksel bilgilerini olumlu anlamda etkilediği görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ve yöntemi, evreni ve örnekleme, veri toplama araçlarının oluşturulması ve geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin işlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve çözümlemeler ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Erzurum ilinde bulunan ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin, ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin görüşlerine yer vererek, müzik dersi öğretim programının işlevselliği ile ilgili sorunların tespitine yönelik “genel tarama (betimsel analiz)” modelinde bir çalışmadır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir kanıya varmak, amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan modeller olarak adlandırılmaktadır. Araştırmaya konu olan olay kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009: 77-79).

Kaptan (1991), betimsel çalışmaları; “olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeyi açıklayan çalışmalar” biçiminde tanımlamaktadır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef almaktadır (s. 59).

Bu çalışmada bütüncül bir yaklaşımla hem nicel hem de nitel araştırmanın birlikte uygulandığı karma yöntem kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle ilgili yurt içi ve yurt dışı kaynaklar taranarak veri toplama araçlarının oluşturulmasına katkıda bulunacak öğeler saptanmıştır. Böylelikle taslak kazanım ve görüşme formları

oluşturularak uzman görüşleri alınmış, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılmasından sonra araçlar örneklem gurubuna uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Toplanan verilerin nicel ve nitel çözümlenmesiyle elde edilen bulgular düzenlenip yorumlanarak tablolaştırılmıştır.

Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntemler, araştırmacının araştırma sürecinde kendisinden veya araştırmanın doğasından kaynaklanabilecek yanlışlıkları en aza indirmesine büyük katkılar sağlamakta ve yapılan araştırmanın niteliğini artırmaktadır. Yapılan bir çalışmada veri kaynaklarını çeşitlendirme, elde edilecek sonuçların daha geçerli olmasına olanak sağlamaktadır (Creswell ve Clark, 2007'den akt. Ünal, 2011: 107). Ayrıca öğretmenlerin 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet, yaş, mezun olduğu okul, çalışma süreleri ve eğitim durumu değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır. Bu değişkenler açısından öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu yönü ile bu araştırma aynı zamanda ilişkisel bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında Erzurum il merkezinde, MEB'e bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında Erzurum'un Yakutiye, Palandöken ve Aziziye merkez ilçelerinde bulunan MEB'e bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan yirmi iki müzik öğretmeninden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma için iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan ilki, Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim 12. sınıf öğretim programında yer alan, 12. sınıf kazanımlarından oluşan "Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Kazanım Formu" dur. Diğer veri toplama aracı ise; Köroğlu'nun yüksek lisans tez çalışmasında (2013) yer

alan sınıflandırma modeli dikkate alınarak geliştirilen “Müzik Öğretmeni Görüşme Formu”dur.

3.3.1. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi kazanım formu

Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen “Ortaöğretim 12. sınıf Müzik Dersi Kazanım Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçek, Milli Eğitim Bakanlığının ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programında kazandırmayı hedeflediği hedef davranışlardan (kazanımlardan) alınan 24 sorudan oluşmaktadır.

Kazanım formu, programın kazandırmak istediği hedef davranışları yine programın gereği olan beş alt faktörde toplamıştır. Faktörler, “Söyleme-Çalma” faktörü 1-8 arası sorulardan, “Dinleme” faktörü 9-10 arası sorulardan, “Müziksel Algı Ve Bilgilenme” faktörü 11-14 arası sorulardan, “Müzik Kültürü” faktörü 15-21 arası sorulardan, “Müziksel Yaratıcılık” faktörü 22-24 arası sorulardan oluşmaktadır. Beş faktörlü 24 sorudan oluşan üç seçenekli likert tipi bir kazanım formudur (Ek 5).

3.3.2. Müzik öğretmeni görüşme formu

“Öğretmenlerin programa yönelik görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, sabit seçenekli cevaplamanın yanında, araştırmacının derinlemesine bilgi edinmesine olanak tanır. Araştırmacı için analiz kolaylığı, görüşme yapılan kişi için ise kendini ifade etme imkanı sağlar” (Büyüköztürk ve diğ., 2012: 152).

“Görüşme (mülakat), Sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir. Bilgi alınacak kişilerle karşılıklı konuşma şeklinde yapılır. Yüz yüze bir ilişkiye dayanması, verilerin elde edilmesinde açıklık ile kesinlik kazandırır. Görüşme, amacına, katılanların sayısına, görüşmedeki kuralların katılığına bağlı olarak sınıflandırılabilir” (Seyidoğlu, 1997: 37).

Hazırlanan görüşme formu araştırmadaki alt problemlere yanıt bulmak amacıyla, araştırmacı tarafından CIPP değerlendirme modeli çerçevesinde geliştirilmiş ve Stufflebeam’in CIPP değerlendirme modeline yönelik oluşturulmuştur. Görüşme formunun geliştirilme sürecinde ilk olarak ilgili alan yazın taraması yapılmış ve alan yazındaki CIPP anket formundan (Aközbek, 2008) yararlanılarak 5 bölümden (kişisel

bilgiler, bağlam, girdi, süreç ve ürün) ve 16 sorudan oluşan bir görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular hazırlanırken CIPP modelinde yer alan 4 temel öge şu şekilde dikkate alınmıştır (Ek 6).

1. Bağlam Değerlendirme: Bağlam değerlendirme boyutuna yönelik olarak sorular hazırlanırken; müzik dersi öğretim programının müziksel ilke, kavramlar ve müzik eğitimi ile bilgilere yer vermesi, kazanımların öğrencilerin seviyesine uygunluğu ve ders süresinin yeterliği gibi konuların ortaya konulması amaçlanmıştır.

2. Girdi Değerlendirme: Girdi değerlendirme boyutu ile; müzik dersi öğretim programının içeriğinde yer alan görsel ve işitsel materyallerin öğrencilerin öğrenmesinde etkili olup olmadığı, öğrenmeyi kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı, müzik öğretmenlerinin sınıflarında yer alan donanımlar ile kazanımlara ulaşabilme durumları ve öğrenci ders kitabı olmadan kazanımların ne derece öğrenildiğine yönelik sorulara cevap aranması amaçlanmıştır.

3. Süreç Değerlendirme: Süreç değerlendirme boyutu ile; müzik dersi öğretim programının uygulanma sürecinde, öğretmen kılavuz kitabının olmamasına, öğrenilen her konu için programda yer alan alıştırmaların yeterliliğine ve programın öğrencilerin derse aktif olarak katılımını sağlamasına yönelik sorulara cevap aranmıştır.

4. Ürün Değerlendirme: Ürün değerlendirme boyutu ile; müzik dersi öğretim programının sonunda, programın öğrencilerin müzik eğitime yönelik ihtiyaçlarına cevap vermesi, öğrencilere müziksel anlamda kazandırdıkları ve programın öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmedeki katkısı gibi konularla ilgili sorulara cevap aranması amaçlanmıştır.

Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre; görüşme formunu kullanan araştırmacı, araştırdığı konuya sadık kalarak önceden hazırlanmış olduğu soruları sorar. Ancak araştırmacı sorularla ilgili daha ayrıntılı bilgi edinmek isterse ek sorular yöneltebilir. Soruları ve ya konuları belirli bir sıralamaya göre sormak zorunluluğu yoktur. Araştırmacı sırasını ya da cümle yapılarını değiştirebilir (s. 141).

3.4. Araçların Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Öğretmen görüşmeleri ve Ortaöğretim 12. sınıf Müzik Dersi Kazanım Formu, belirlenen örneklem üzerinde 2015-2016 eğitim- öğretim yılının Bahar Dönemi'nde uygulanmıştır.

Bu araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır. İlk olarak programdaki kazanımların işlevselliğini ölçmek için “*Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Kazanım Formu*” ve ardından müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programının mevcut durumunu betimledikleri “*Müzik Öğretmeni Görüşme Formu*” uygulanmıştır.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderilen “Görüşme Formu, 12. sınıf Kazanım Formu, Çalışma Takvimi ve Çalışılacak Okulların Listesi” İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde gönderilen evrakların “Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi” esaslarına uygun olarak hazırlandığına karar verilmiş ve bu araştırmanın çalışma takvimine uyarak, eğitim öğretimde bir aksama meydana getirmeden yapılması gerektiği bildirilmiştir.

Araştırmacı tarafından uygulanan görüşme formu yoluyla üç merkez ilçeden 22 müzik dersi öğretmenine ulaşılmış ve yüz yüze görüşme sağlanmıştır. Görüşmeler okul müdürlerinin bilgisi dâhilinde, öğretmenlerin ders saatleri dışında ve uygun buldukları bir görüşme ortamında yapılmıştır. Görüşme sorularına başlanmadan önce araştırmacı tarafından öğretmenlere görüşme formunda yer alan sorular hakkında gereken bilgiler verilmiştir. Katılımcılardan ses kayıt cihazı kullanmak konusunda izin istenmiştir. Ancak ses kaydı yapılmasından tedirgin olduklarını belirttikleri için görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmamış, katılımcılardan alınan bilgiler araştırmacı tarafından not edilmiştir. Her bir görüşme ortalama 20-25 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

İstatiksel veriler bilgisayar ortamında ve SPSS 21 bilgisayar paket programı ile yapılmıştır. Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin,

ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi kazanımlarının soru bazında ve faktör bazında aritmetik ortalama ve yüzdelik değerleri belirlenmiştir.

İki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmek için “T-testi” kullanılır (Doğan ve Uluman, 2016: 627). Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin, ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin görüş puan ortalamaları ile; cinsiyetleri ve eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için T-testi kullanılmıştır.

İkiden fazla grup karşılaştırıldığında ilişkisiz örneklemelerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak gruplar analiz edilmektedir. Anlamlı farkın bulunduğu durumlarda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için, çoklu karşılaştırma testlerinde katılımcı sayısının az olduğu durumlarda (post hoc test) LCD testi kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2010’dan akt. Doğan ve Uluman, 2016: 627). Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin, ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin görüş puan ortalamaları ile; yaşları, hizmet süreleri ve mezun oldukları okullar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için ise Anova testi uygulanmıştır. Araştırmanın anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, araştırma sorularına uygun olarak tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Araştırma boyunca müzik öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler daha önceden oluşturulmuş olan temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen kişilerin görüşlerini açık bir şekilde ortaya koymak için doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilir. Betimsel analizde verilerin düzenli ve yorumlanmış olarak okuyucuya sunulması amaçlanmıştır. Veriler dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224).

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Araştırmada yer alan sorulara ya da görüşmede yer alan boyutlara bağlı olarak veri analizi yapmak için belirli bir çerçeve oluşturulur. Oluşturulan bu çerçeveye dayanarak verilerin hangi temalar altında sunulacağı belirlenir.

2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Betimsel analizin ikinci boyutunu oluşturan bu bölümde, birinci aşamada oluşturulmuş olan çerçeveye göre veriler okunur ve düzenlemesi yapılır. Burada verilerin doğru ve anlamlı bir biçimde bir araya getirilmesi sağlanır. Ayrıca sonuç kısmında yer alacak olan veriler için doğru alıntılar seçilir.

3. Bulguların tanımlanması: Bu aşamada düzenlenmiş olan veriler tanımlanarak, gerekli görülen yerler, verilerden seçilen doğru alıntılarla desteklenir.

4. Bulguların yorumlanması: Tanımlaması yapılmış bulguların açıklanması ve anlamlandırılması bu aşamada yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224).

Görüşmelerde gerekli olan alıntılar yapılırken öğretmenlerin gizliliğinin korunmasına özen gösterilmiştir. Demografik özelliklere ait bilgiler kısaltmalar yolu ile verilmiştir. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinin isimleri yerine görev yaptıkları okulların bağlı bulunduğu ilçe, ilçede görev yapan müzik öğretmenleri ile yapılan görüşme sırası, cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenleri dikkate alınmıştır. Cinsiyet için; Kadın: K, Erkek: E ifadesi kullanılmıştır. Mesleki deneyim için; 1-5 yıl arası: A, 6-10 yıl arası: B, 11-15 yıl arası: C, 16-20 yıl arası: D, 20 yıldan fazla ise: E harfi ile simgelenmiştir. Görüşme yapılan ilçe ve sıralama için ise; YAK.1. Yakutiye ilçesi 1. görüşmeyi, PAL.2. Palandöken ilçesi 2. görüşmeyi, AZ.3. Aziziye ilçesi 3. görüşmeyi temsil etmektedir. Örneğin; YAK.1./E/A; Yakutiye ilçesinde, 1-5 yıl arası deneyime sahip erkek müzik dersi öğretmenidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, Erzurum ilinde ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin; 12. sınıf müzik dersi kazanım formu ve öğretmen görüşme formundan elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler aşağıda yer alan tablolarda (tablo 4.1, tablo 4.2, tablo 4.3, tablo 4.4, tablo 4.5) yer almaktadır.

Tablo 4.1.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	13	59.1
Erkek	9	40.9
Toplam	22	100

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 59.1’i kadın, % 40.9’u erkektir.

Tablo 4.2.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaş Aralığı	f	%
20-25 yaş	-	-
25-30 yaş	4	18.2
30-35 yaş	9	40.9
35-40 yaş	4	18.2
40 yaş ve üzeri	5	22.7
Toplam	22	100

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 18.2’si 25-30 yaş aralığında, % 40.9’u 30-35 yaş aralığında, % 18.2’si 35-40 yaş aralığında, % 22.7’si 40 yaş ve üzerindedir. 20-25 yaş aralığında olan katılımcı bulunmamaktadır.

Tablo 4.3.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Öğretim Kurumlarına Göre Dağılımları

Öğretim Kurumu	f	%
Eğitim Fakültesi	15	68.2
Güzel Sanatlar Fakültesi	5	22.7
Devlet Konservatuvarı	2	9.1
Toplam	22	100

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 68.2’si Eğitim Fakültesi mezunu, % 22.7’si Güzel Sanatlar Fakültesi mezunu ve % 9.1’i Devlet Konservatuvarı mezunudur.

Tablo 4.4.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Müzik Öğretmeni Olarak Hizmet Sürelerine Göre Dağılımları

Hizmet Süresi	f	%
1-5 yıl	4	18.2
6-10 yıl	7	31.8
11-15 yıl	4	18.2
16-20 yıl	5	22.7
20 yıl ve üzeri	2	9.1
Toplam	22	100

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin hizmet süresi; 1-5 yıl arası % 18.2, 6-10 yıl arası % 31.8, 11-15 yıl arası % 18.2, 16-20 yıl arası % 22.7, 20 yıl ve üzeri ise % 9.1’dir.

Tablo 4.5.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	f	%
Lisans	17	77.3
Yüksek Lisans	5	22.7
Doktora	-	-
Diğer	-	-
Toplam	22	100

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 77.3'ü lisans mezunu, % 22.7'si yüksek lisans mezunudur. Doktora ve diğer eğitim durumuna sahip katılımcı bulunmamaktadır.

Tablo 4.6.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Müzik Sınıfına Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Müzik Sınıfının Olması	f	%
Evet	11	50
Hayır	11	50
Toplam	22	100

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 50'sinin müzik sınıfı bulunurken % 50'sinin ise müzik sınıfı bulunmamaktadır.

Tablo 4.7.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Derslerinde Kullandıkları Çalgılara Göre Dağılımları

Çalgılar	f	%
Blok flüt	15	68
Melodika	5	23
Org	5	23
Piyano	2	9
Gitar	11	50
Keman	6	27
Hiçbiri	2	9
Diğer	12	54

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan 22 öğretmenin % 68’i derslerinde blok flüt, 22 öğretmenin % 23’ü melodika, 22 öğretmenin % 23’ü org, 22 öğretmenin % 9’u piyano, 22 öğretmenin % 50’si gitar, 22 öğretmenin % 27’si keman ve 22 öğretmenin % 54’ü diğer çalgıları derslerinde kullanmaktadırlar. Müzik öğretmenlerinin % 9’u ise derslerinde herhangi bir çalgı kullanmamaktadır.

Tablo 4.8.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Müzik Sistemine Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Müzik Sistemine Sahip Olma	f	%
Evet	18	82
Hayır	4	18
Toplam	22	100

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 82’sinin müzik sistemi bulunmakta, % 18’inin ise bir müzik sistemi bulunmamaktadır.

Tablo 4.9.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Dersleri İle İlgili Etkinlikleri Sergileyebileceği Salona Sahip Olmalarıyla İlgili Dağılımları

Salona Sahip Olma	f	%
Evet	15	68
Hayır	7	32
Toplam	22	100

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 68’inin dersi ile ilgili etkinlikleri sergileyebileceği donanımına sahip bir salonu bulunurken, % 32’sinin dersi ile ilgili etkinlikleri sergileyebileceği donanımına sahip bir salonu bulunmamaktadır.

Tablo 4.10.

Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin Dersleriyle İlgili Gerekli İmkânların Sağlanması Konusunda Okul İdaresinden Aldıkları Desteğe Göre Dağılımları

Aldıkları Destek	f	%
Evet	17	77
Hayır	5	23
Toplam	22	100

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin % 77’sine okul idaresi tarafından yeterli destek verilirken, % 23’üne okul idaresi tarafından yeterli destek verilmemektedir.

4.2. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi olan Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenleri ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının kazanımlarını ne kadar işlevsel bulmaktadır? sorusuna yirmi iki müzik öğretmenin vermiş olduğu yanıtların yüzdeleri ve aritmetik ortalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.11.

Ortaöğretim Kurumlarında Çalışmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Kazanım Formu Sonuçları

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR		N	EVET %	KISMEN %	HAYIR %	ORTALAMA
SÖYLEME ÇALMA	1	İstiklal marşını yönetir.	22	18	55	27	1.90
	2	Marşlarımızı anlamlarına uygun seslendirir.	22	45	55	0	2.45
	3	Çok sesli eserleri seslendirir.	22	4	55	41	1.63
	4	Türk müziği eserlerini içeren dağarcık oluşturur.	22	46	46	8	2.36
	5	Türk müziği makamlarını seslendirmekten zevk alır.	22	32	32	36	1.95
	6	Atatürk’ün sevdiği şarkıları ve türküleri seslendirir	22	64	36	0	2.63
	7	Atatürk’ü konu alan marşları seslendirir.	22	60	36	4	2.54
	8	Müzik çalışmalarını sergilemeye istekli olur.	22	64	23	13	2.5
	Toplam		22	42	42	16	2.25
DİNLEME		Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder.	22	32	55	13	2.18
	9						
	10	Uluslararası sanat müziğin seçkin eserlerini dinlemekten zevk alır.	22	4	55	41	1.63
	Toplam		22	18	55	27	1.90

Tablo 4.11. (Devamı)

MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENDİRME	11	Yatay ve dikey sekizli aralığı tanır.	22	18	41	41	1.77
	12	Çevrim durumundaki majör minör akorları tanır.	22	18	0	82	1.36
	13	Farklı kadansları ayırt eder.	22	4	18	78	1.27
	14	Eser üzerinde ölçüleri uygun biçimde yerleştirir.	22	18	55	27	1.90
	Toplam		22	14,5	28,5	57	1.57
MÜZİK KÜLTÜRÜ	15	Güncel popüler müziklerin gelişim sürecini açıklar.	22	27	55	18	2.09
	16	Ülkemizdeki güncel popüler müziğin gelişim süreci içinde farklı dönemlere ait bestecilere, yorumculara ve eserlerine örnekler verir.	22	18	55	27	1.90
	17	Türk müziği tarihi cumhuriyet dönemi bestecilerini, eserlerini ve bestecilerin Türk müziğine katkılarını yorumlar.	22	23	32	45	1.77
	18	Atatürk'ün cumhuriyet döneminde açtığı müzik kurumlarını tanır.	22	23	60	18	2.04
	19	Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgılarıyla ilişkilendirir.	22	18	64	18	2
	20	Ülkemizdeki uluslararası sanat müziği yorumcularına örnekler verir.	22	23	50	27	1.95
	21	Dünyaca ünlü orkestra şefleri ve yorumcuları ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler.	22	4	23	73	1.31
	Toplam		22	19,5	48,5	32	1.87
MÜZİKSEL YARATICILIK	22	Çok sesli ritim eşliği oluşturur.	22	4	32	64	1.40
	23	Basit bileşik ve aksak ölçülerde ezgi oluşturur.	22	13	32	55	1.59
	24	Bir müzik türüne göre çalgı topluluğu ya da koro yönetir.	22	18	36	46	1.72
	Toplam		22	12	33	55	1.57
GENEL TOPLAM			22	21	41	38	1.91

Tablo 4.11’de ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının kazanımlarının işlevselliğine ilişkin yüzdeleri ve aritmetik ortalama değerleri verilmiştir. Tablo 4.11. incelendiği zaman, öğretmen görüşlerinin; “evet” -“2.54-2.63” ,“kısmen” -“1.31- 2.45” ve “hayır”- “1.27-1.40”, aralığından oluşan üç grupta toplandığı görülmektedir. En yüksek aritmetik ortalama (2,25) ile söyleme-çalma kazanımlarının, en düşük aritmetik ortalama ise (1,57) ile müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel yaratıcılık kazanımlarınıdır. Diğer faktörler daha çok kullanılanıdan daha az kullanılanı doğru; dinleme (1,90) ve müzik kültürü (1,87) şeklinde belirlenmiştir.

Soru bazında ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının kazanımlarının işlevselliğine ilişkin aritmetik ortalamasının genel toplamda 1.91 olduğu görülmüştür. Bu ortalama puana dayanarak; ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenleri ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının kazanımlarının kısmen işlevsel olduğu görüşündeler denilebilir. Tablonun geneline bakıldığında öğretmenler “Atatürk’ün sevdiği şarkıları ve türküleri seslendirir” sorusuna en yüksek aritmetik ortalama (2,63) ile “evet”, “Farklı kadansları ayırt eder” sorusuna en düşük aritmetik ortalama (1,27) ile “hayır” demektedir.

Faktör bazında öğretmenler “Söyleme-Çalma” faktörü boyutunda kazanımların gerçekleşme düzeyi için “Atatürk’ün sevdiği şarkıları ve türküleri seslendirir” sorusuna en yüksek aritmetik ortalama (2,63) ile “evet”, “Çok sesli eserleri seslendirir” sorusuna en düşük aritmetik ortalama (1,63) ile “hayır” demektedirler. Öğretmenler “Dinleme” faktörü boyutunda kazanımların gerçekleşme düzeyi için “Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder” sorusuna en yüksek aritmetik ortalama (2,18) ile “evet”, “Uluslararası sanat müziğin seçkin eserlerini dinlemekten zevk alır” sorusuna en düşük aritmetik ortalama (1,63) ile “hayır” demektedirler. Öğretmenler “Müziksel Algı ve Bilgilenme” faktörü boyutunda kazanımların gerçekleşme düzeyi için “Eser üzerinde ölçüleri uygun biçimde yerleştirir” sorusuna en yüksek aritmetik ortalama (1,90) ile “evet”, “Farklı kadansları ayırt eder” sorusuna en düşük aritmetik ortalama (1,27) ile “hayır” demektedirler. Öğretmenler “Müzik Kültürü” faktörü boyutunda kazanımların gerçekleşme düzeyi için “Güncel popüler müziklerin gelişim sürecini açıklar” sorusuna en yüksek aritmetik ortalama (2,09) ile “evet”, “Dünyaca ünlü orkestra şefleri ve yorumcuları ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler” sorusuna en düşük aritmetik ortalama (1,31) ile “hayır” demektedirler. Öğretmenler “Müziksel Yaratıcılık” faktörü boyutunda kazanımların gerçekleşme düzeyi için “Bir müzik türüne göre çalgı topluluğu ya da koro yönetir” sorusuna en yüksek aritmetik ortalama (1,72) ile “evet”, “Çok sesli ritim eşliği oluşturur” sorusuna en düşük aritmetik ortalama (1,40) ile “hayır” demektedirler.

Öğretmen görüşleri doğrultusunda, müzik dersi 12. sınıf öğretim programında, söyleme-çalma öğrenme alanının toplam ortalamasının “2,25” ile kısmen, dinleme öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,90” ile kısmen, müziksel algı öğrenme

alanının toplam ortalamasının “1,57” ile kısmen, müzik kültürü öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,87” ile kısmen, müziksel yaratıcılık öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,57” ile kısmen olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre, 12. sınıf kazanımlarının işlevselliğine ilişkin görüşlerin genel toplamının ortalamasının “1,91” ile “kısmen” olduğu ortaya çıkmıştır.

4.3. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin 12. sınıf müzik dersi öğretim programı kazanımlarının işlevselliğine dair görüş puan ortalamaları ile; cinsiyetleri, eğitim durumları, yaşları, hizmet süreleri ve mezun oldukları okullara göre elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmektedir.

4.3.1. Cinsiyete ilişkin T-testi sonuçları

Erzurum ilinde ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için T-testi uygulanmıştır. Bu işlemle ilgili sayısal verilere Tablo 4.12’de yer verilmiştir.

Tablo 4.12.

Cinsiyete İlişkin T-Testi Sonuçları

Öğrenme Alanı	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Söyleme Çalma	Erkek	9	14,6667	3,31662	,939	,367
	Kadın	13	13,4615	2,69615	,903	
Dinleme	Erkek	9	4,3333	,50000	,643	,079
	Kadın	13	4,0769	1,11516	,730	
Müziksel Algı ve Bilgilenme	Erkek	9	9,6667	2,50000	-,027	,674
	Kadın	13	9,6923	2,01596	-,026	
Müzik Kültürü	Erkek	9	16,6667	2,17945	2,307	,021
	Kadın	13	13,6923	3,40060	2,498	
Müziksel Yaratıcılık	Erkek	9	8,1111	1,36423	1,998	,049
	Kadın	13	6,6923	1,79743	2,103	

Tablo 4.12 incelendiğinde, kadın ve erkek müzik öğretmenlerinin, 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin kazanım formunun öğrenme alanları alt faktörlerinden aldıkları puanlarda $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre müzik kültürü ve müziksel yaratıcılık faktörlerinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında, erkek müzik öğretmenlerinin aldığı puan ortalamalarının kadın müzik öğretmenlerine oranla yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

4.3.2. Eğitim durumuna ilişkin T-testi sonuçları

Erzurum ilinde ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için T-testi uygulanmıştır. Bu işlemle ilgili sayısal verilere Tablo 4.13’ de yer verilmiştir.

Tablo 4.13.

Eğitim Durumuna İlişkin T-Testi Sonuçları

Öğrenme Alanı	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Söylenme	Lisans	17	13,9412	3,09173	-,038	,388
	Yüksek Lisans	5	14,0000	2,73861	-,041	
Dinleme	Lisans	17	4,2941	,91956	1,075	,834
	Yüksek lisans	5	3,8000	,83666	1,134	
Müziksel Algı ve Bilgilenme	Lisans	17	9,3529	2,28968	-1,336	,141
	Yüksek lisans	5	10,8000	1,30384	-1,797	
Müzik Kültürü	Lisans	17	14,7059	3,40523	-,529	,382
	Yüksek lisans	5	15,6000	2,96648	-,572	
Müziksel Yaratıcılık	Lisans	17	7,0588	1,88648	-1,060	,084
	Yüksek lisans	5	8,0000	1,00000	-1,471	

Tablo 4.13 incelendiğinde, eğitim durumları belirtilen müzik öğretmenlerinin, 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin kazanım formunun, öğrenme alanları alt faktörlerinden aldıkları puanlarda $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Buna rağmen, müziksel yaratıcılık faktörüne bakıldığında, yüksek lisans mezunu olan müzik öğretmenlerinin aldıkları puan ortalamalarının lisans mezunu olan müzik öğretmenlerine oranla yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

4.3.3. Yaşa ilişkin Anova testi sonuçları

Erzurum ilinde ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Anova testi uygulanmıştır. Bu işlemle ilgili sayısal verilere Tablo 4.14'te yer verilmiştir.

Tablo 4.14.

Yaş'a İlişkin Anova Testi Sonuçları

Öğrenme Alanı	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Söyleme Çalma	25-30 yaş arası	4	12,2500	3,30404	,880	,470
	30-35 yaş arası	9	14,6667	2,69258		
	35-40 yaş arası	4	13,0000	3,55903		
	40 yaş üzeri	5	14,8000	2,77489		
	Toplam	22	13,9545	2,95163		
Dinleme	25-30 yaş arası	4	4,0000	,81650	,169	,916
	30-35 yaş arası	9	4,3333	1,11803		
	35-40 yaş arası	4	4,0000	,81650		
	40 yaş üzeri	5	4,2000	,83666		
	Toplam	22	4,1818	,90692		
Müziksel Algı ve Bilgilenme	25-30 yaş arası	4	8,5000	2,64575	2,250	,041
	30-35 yaş arası	9	10,8889	,92796		
	35-40 yaş arası	4	8,2500	3,20156		
	40 yaş üzeri	5	9,6000	1,81659		
	Toplam	22	9,6818	2,16875		
Müzik Kültürü	25-30 yaş arası	4	12,5000	3,10913	1,278	,312
	30-35 yaş arası	9	16,2222	3,19287		
	35-40 yaş arası	4	14,7500	3,09570		
	40 yaş üzeri	5	14,6000	3,36155		
	Toplam	22	14,9091	3,26466		
Müziksel Yaratıcılık	25-30 yaş arası	4	6,5000	1,91485	,618	,612
	30-35 yaş arası	9	7,7778	1,64148		
	35-40 yaş arası	4	7,5000	1,91485		
	40 yaş üzeri	5	6,8000	1,92354		
	Toplam	22	7,2727	1,75070		

Tablo 4.14 incelendiğinde, yaşları belirtilen müzik öğretmenlerinin, 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin kazanım formunun öğrenme alanları alt faktörlerinden aldıkları puanlarda $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Müziksel algı ve bilgilenme faktörüne bakıldığında, 30-35 yaş

arası müzik öğretmenlerinin aldıkları puan ortalamalarının 35-40 yaş arası müzik öğretmenlerine oranla yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

4.3.4. Hizmet süresine ilişkin Anova testi sonuçları

Erzurum ilinde ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile hizmet süresi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Anova testi uygulanmıştır. Bu işlemle ilgili sayısal verilere Tablo 4.15’de yer verilmiştir.

Tablo 4.15.

Hizmet Süresine İlişkin Anova Testi Sonuçları

Öğrenme Alanı	Öğretmenlikteki hizmet süresi	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Söyleme Çalma	1-5 yıl arası	4	16,0000	1,41421	1,335	,053
	6-10 yıl arası	7	13,4286	3,59894		
	11-15 yıl arası	4	14,5000	3,10913		
	16-20 yıl arası	5	12,0000	2,54951		
	20 yıldan fazla	2	15,5000	,70711		
	Toplam	22	13,9545	2,95163		
Dinleme	1-5 yıl arası	4	4,7500	,95743	1,563	,032
	6-10 yıl arası	7	4,2857	,75593		
	11-15 yıl arası	4	4,2500	,50000		
	16-20 yıl arası	5	3,4000	1,14018		
	20 yıldan fazla	2	4,5000	,70711		
	Toplam	22	4,1818	,90692		
Müziksel Algı ve Bilgilenme	1-5 yıl arası	4	9,7500	2,62996	201	,934
	6-10 yıl arası	7	10,1429	1,77281		
	11-15 yıl arası	4	9,5000	3,10913		
	16-20 yıl arası	5	9,6000	2,30217		
	20 yıldan fazla	2	8,5000	2,12132		
	Toplam	22	9,6818	2,16875		
Müzik Kültürü	1-5 yıl arası	4	15,5000	3,00000	,423	,790
	6-10 yıl arası	7	15,8571	3,62531		
	11-15 yıl arası	4	15,0000	4,08248		
	16-20 yıl arası	5	13,6000	2,40832		
	20 yıldan fazla	2	13,5000	4,94975		
	Toplam	22	14,9091	3,26466		
Müziksel Yaratıcılık	1-5 yıl arası	4	7,7500	1,89297	,660	,628
	6-10 yıl arası	7	7,4286	1,39728		
	11-15 yıl arası	4	7,7500	1,89297		
	16-20 yıl arası	5	7,0000	2,12132		
	20 yıldan fazla	2	5,5000	2,12132		
	Toplam	22	7,2727	1,75070		

Tablo 4.15 incelendiğinde, öğretmenlikteki hizmeti süresi belirtilen müzik öğretmenlerinin, 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin kazanım formunun öğrenme alanları alt faktörlerinden aldıkları puanlarda $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre; dinleme faktörüne bakıldığında, 1-5 yıl arasında hizmet veren müzik öğretmenlerinin, 16-20 yıl arası hizmet veren müzik öğretmenlerinin aldıkları puan ortalamalarından, daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

4.3.5. Mezun olunan yükseköğretim kurumuna ilişkin Anova testi sonuçları

Erzurum ilinde ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Anova testi uygulanmıştır. Bu işlemle ilgili sayısal verilere Tablo 4.16'da yer verilmiştir.

Tablo 4.16.

Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumuna İlişkin Anova Testi Sonuçları

Öğrenme Alanı	Mezun olunan yükseköğretim kurumu	N	$\bar{X}$	Ss	T	P
Söyleme Çalma	Eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü	15	14,0000	3,09377	,113	,894
	Devlet konservatuvarı	2	13,0000	4,24264		
	Güzel sanatlar fakültesi	5	14,2000	2,68328		
	Toplam	22	13,9545	2,95163		
Dinleme	Eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü	15	4,2000	1,01419	,692	,513
	Devlet konservatuvarı	2	3,5000	,70711		
	Güzel sanatlar fakültesi	5	4,4000	,54772		
	Toplam	22	4,1818	,90692		
Müziksel Algı ve Bilgilenme	Eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü	15	9,8667	2,06559	,170	,845
	Devlet konservatuvarı	2	9,5000	,70711		
	Güzel sanatlar fakültesi	5	9,2000	3,03315		
	Toplam	22	9,6818	2,16875		
Müzik Kültürü	Eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü	15	14,6667	3,47782	,225	,800
	Devlet konservatuvarı	2	14,5000	3,53553		
	Güzel sanatlar fakültesi	5	15,8000	3,03315		
	Toplam	22	14,9091	3,26466		
Müziksel Yaratıcılık	Eğitim fakültesi müzik eğitimi bölümü	15	7,0667	1,86956	,535	,594
	Devlet konservatuvarı	2	7,0000	,00000		
	Güzel sanatlar fakültesi	5	8,0000	1,73205		
	Toplam	22	7,2727	1,75070		

Tablo 4.16 incelendiğinde, mezun oldukları yükseköğretim kurumları belirtilen müzik öğretmenlerinin, 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin kazanım formunun öğrenme alanları alt faktörlerinden aldıkları puanlarda $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Anlamlı bir farklılık çıkmamasına rağmen, tüm alt faktörlere genel olarak bakıldığında Güzel Sanatlar Fakültesi mezunlarının görüş puan ortalamalarının, diğer müzik öğretmenlerinden daha yüksek çıktığı gözlemlenmiştir.

Nitel verilerin çözümlenmesi sırasında demografik bilgilere ilişkin yapılan kısaltmalarda öncelikle öğretmenlerin görev yaptığı okulun bağlı bulunduğu bölge (YAK./PAL./AZ.) daha sonra cinsiyeti (K/E) ve son olarak mesleki deneyim (A/B/C/D/E) şeklinde gösterilmiştir.

4.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, programın kazanım (CIPP-bağlam) boyutu açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

Görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanarak araştırmanın üçüncü alt problemi üç tema altında toplanmıştır. Bu temalar;

- 1- Kazanımların müziksel ilke ve kavramları kazandırması
- 2- Programda yer alan müziksel bilgilerin öğrencilerin seviyesine uygunluğu
- 3- Ders konularına ayrılan süredir.

4.4.1. Kazanımların müziksel ilke ve kavramları kazandırması

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerine müziğin temel ilkelerini ve kavramlarını kazandırmak açısından programda yer alan kazanımlara yönelik görüşleri sorulduğunda; yirmi müzik öğretmeni programdaki kazanımları yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Yetersiz bulmalarının nedeni; programı çok detaylı bulmaları, programın uygulamadan çok teorik bilgiye dayanması, programda çok ağır konuların olması ve temel konulara yeterince yer verilmemesidir. Bu bağlamda bir katılımcı görüşünü şu şekilde dile getirmiştir;

“Müziğin temel ilkeleri; nota okuma, solfej yapma ritim tutma gibi kavramlardır. Fakat bu programda makamlar, ayaklar, kadanslar, sanat müziği formları ve birçok ağır konu var. Bu konular Güzel Sanatlar Lisesi ve hatta Üniversiteye yönelik konular” (YAK.2./E/B).

Diğer iki müzik öğretmeni ise;

“Programı çok detaylı buluyorum, üstelik süre de bu detaylara inmeye yetmiyor. Örneğin: çevrim akorlar çok ağır konu” (YAK.3./K/E).

“Programda çok fazla detaya inen konu var. Bunları anlatsak iki üç dersimizi alır” (PAL.2./K/E).

Teorik bilgilerde başarının az olduğunu dile getiren diğer bir müzik öğretmeni ise;

“Kazanımlar arasından öğrenci seviyesine uygun olanları seçip anlatıyorum yani her konuya girmiyorum. Çünkü teorik bilgilerde çok başarılı değiller” (PAL.8./K/B).

Aynı konuya değinen diğer müzik öğretmeni ise;

“Kazanımlar birebir uygulanmıyor, etkinlikler ve plana da bağlı kalınmıyor. Teorikten ziyade pratik yaptırıyorum. Bunu da eser verip flüt veya başka enstrümanlarla çaldırarak yapıyorum” (PAL.6./K/D).

Ayrıca programda Türk Müziği ve kendi kültürümüze az yer verilmesine değinen bir müzik öğretmeni düşüncesini şöyle ifade etmiştir;

“Müfredatın ağır olduğu, özellikle Türk Müziği konularının yeteri kadar olmadığı gözlemlenmiştir” (AZ.3./E/C).

Araştırmaya katılan bir müzik öğretmeni ise programda yer alan kazanımların müziğin temel ilke ve kavramlarını kazandırması açısından yeterli bulunduğunu şu şekilde dile getirmiştir;

“Benim bulunduğum okulda resim öğretmeni de var. Öğrenciler müzik dersini seçerek geliyorlar ve sınıflar ikiye bölünüyor. Dolayısıyla dersime gelen öğrenci müziğe çok ilgili, bu yüzden kazanımları yeterli buluyorum” (YAK.1./K/B).

4.4.2. Programda yer alan müziksel bilgilerin öğrencilerin seviyesine uygunluğu

Araştırmada yer alan müzik öğretmenlerine programda yer alan müzik eğitimi ile ilgili bilgilerin, öğrencilerin seviyesine uygun olup olmadığı sorulduğunda; on dokuz müzik dersi öğretmeni programdaki müziksel bilgilerin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığını belirtmiştir. Bunun nedenlerini; konuların çok üst düzey bilgilere dayanması, öğrencinin ilköğretimden yetersiz gelmesi, okulun fiziki şartları ve öğrenci profilinin bu kazanımlar için uygun olmaması şeklinde belirtmişlerdir. Bu konulardan yola çıkarak müzik öğretmenleri görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Belki farklı okullardaki öğrencilerin seviyelerine uygun olabilir fakat benim okulumdaki öğrenci daha okuduğunu anlamıyor. Bu yüzden müzik dersi ve konuları öğrenciye matematik gibi soyut geliyor” (YAK.4./E/A).

“Seviyeye uygun değil, öğrenci ilköğretimden nota bilmeden geliyor. Biz tutup 8’li aralık, makam anlatmaya çalışıyoruz” (YAK.5./K/A).

“Seviyeye uygun değil, okulların fiziki yapısı ve donanımsal özelliklerine de uygun değil. Örneğin çevrim durumundaki akorlar piyano ile ve uygulama yaparak öğretilecek bir konu, fakat hangi okulda piyano var merak konusu” (AZ.2./K/C).

“Öğrenci seviyesinden yüksek buluyorum çünkü ilköğretimden yetersiz geliyorlar. Örneğin makamlar, usuller gibi konuları biz üniversitede zor öğrendik” (PAL.5./K/D).

Kazanımların öğrenci seviyesine uygun olduğunu belirten iki müzik öğretmeninden biri de görüşünü şu şekilde ifade etmiştir;

“Benim okulumun seviyesi iyi olduğundan ben uygun olduğunu düşünüyorum” (PAL.6./K/D).

Diğer bir müzik öğretmeni de kısmen uygun olduğunu şöyle dile getirmiştir;

“Kısmen uygun fakat öğrenci ilköğretimden yetersiz geliyor” (PAL.4./E/C).

4.4.3. Ders konularına ayrılan süre

Katılımcılara programda yer alan ders konularına ayrılan sürenin yeterli olup olmadığına yönelik görüşleri sorulduğunda; yirmi müzik dersi öğretmeni sürenin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu duruma gerekçe olarak, sınıfların kalabalık oluşunu, ağır teorik konuların bulunmasını ve uygulamalı bir ders olmasını göstermişlerdir. Ayrıca bu durumun, müzik öğretmenlerinin çoğunun norm fazlası olmasına neden olduğunu dile getirmişlerdir. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir;

“Müzik dersi uygulamalı bir ders olduğu için, yetersiz geliyor. Çünkü ilk saat gösterme ikinci saat uygulama yapılması gerekiyor” (AZ.2./K/C).

“Süre yetersiz kalıyor, çalgı aleti çaldırıyorum ve sınıflar çok kalabalık. Uygulama sınavını 2-3 haftada zor bitiriyorum” (PAL.6./K/D).

“Süre yetersiz, ben iki saat müzik dersi olan yıllarda da çalıştım daha verimli oluyordu. Ağır konuları öğretmek için iki saat yeterli” (YAK.3./K/E).

“9. sınıflarda bir saat zorunlu seçmeli bir saat de seçmeli olmak üzere iki saat müzik dersi var ve yeterli oluyor. Diğer sınıflarda bir saat ve yeterli değil” (AZ.3./E/C).

“Bir saatlik süre yetmiyor, sınıflar 39 kişi ve konu fazla olduğundan süre az geliyor” (PAL.1./K/B).

“Dersi anlatım ve uygulama olarak düşünürsek 2 saat yeterli fakat 1 saat zorluyor çünkü sınıflar kalabalık, teorikten uygulamaya geçince sıkıntı oluyor” (PAL.4./E/C).

Bu durumun norm fazlası olmalarına neden olduğunu belirten müzik öğretmenlerinden bazıları görüşlerini şöyle dile getirmiştir;

“Süre çok az geliyor ve bizim okulda sadece belirli sınıflara müzik dersi var bundan dolayı ders saatini dolduramıyorum. Hep norm fazlasıyım” (PAL.7./K/B).

“İki saate çıkarılırsa uygulamada daha verimli ders işlenir ve norm fazlası olmayız” (YAK.5./K/A).

Ayrıca katılımcılar ders süresinden kaynaklanan problemi gidermek için bazı çözüm önerileri geliştirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Sürenin yetmediğini

belirten bütün müzik öğretmenleri ders saatlerinin artması gerektiğini özellikle vurgulamışlardır. Hafta da en az iki saat olması konusunda yirmi müzik dersi öğretmeni de aynı görüşü paylaşmışlardır.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinden sadece ikisi ders konularına ayrılan sürenin yeterli olduğunu ve bu anlamda bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Benim okulum için bir saatlik süre yeterli çünkü müzikle ilgisi olan öğrenci yok. Çoğu tıp ve mühendislik düşündüğü için müziği gereksiz görüyorlar”
(YAK.9./E/D).

"Okulun öğrencileri için bir saatlik süre yeterli, hatta bir saat bile fazla"
(YAK.10./K/C).

4.5. Dördüncü Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar

Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, programın materyal kullanımı (CIPP-girdi) boyutu açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

Görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanarak araştırmanın dördüncü alt problemi üç tema altında toplanmıştır. Bu temalar;

1. Programda yer alan materyallerin öğrenmedeki etkisi
2. Sınıfta yer alan donanımlar ile kazanımlara ulaşabilme durumu
3. Öğrenci ders kitabı olmadan kazanımların ne derecede öğrenildiğidir.

4.5.1. Programda yer alan materyallerin öğrenmedeki etkisi

Araştırmada yer alan müzik öğretmenlerine programda yer alan görsel ve işitsel materyallere yönelik görüşleri sorulduğunda; dokuz müzik öğretmeni bu materyallerden yararlanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir;

“Yararlanmıyorum, konular anlatılsa öğrenmeyi kolaylaştırır fakat biz bu konulara giremiyoruz” (YAK.5./K/A).

“Çoğu materyal elimizde yok, okulun fiziki şartları dahilinde, elimizdeki imkanları kullanarak öğrenmeyi kolaylaştırmaya çalışıyoruz. Programdaki materyaller yetersiz” (PAL.3./E/D).

“Yararlanmıyorum, lisede öğretmen olunca ona zaman kalmıyor. Çünkü zaten müzik dersi öğrencilerin ilgisini çekmiyor” (AZ.1./K/A).

Katılımcılar programda yer alan görsel ve işitsel materyalleri kullanmamalarına gerekçe olarak; programdaki kazanımların çoğu zaman anlatılmadan geçilmesini, öğrencilerin ödevlendirmeleri yapmadığını ve materyallerin etkili olmadığını göstermişlerdir.

Araştırmaya katılan altı müzik öğretmeni de programda yer alan materyallerden yararlandıklarını belirtmişler ve bazıları görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir;

“Yararlanıyorum, öğrenciler denilen ödevi yaparsa ve tek tek ilgilenirsek faydalı oluyor” (YAK.1./K/B).

“Evet, bu örneklerden yararlanıyorum. Yeni başlayan bir öğretmene iyi yol gösterir bence” (YAK.3./K/E).

“Yararlanıyorum, öğrenmeyi kolaylaştırdığı söylenebilir” (PAL.5./K/D).

Geriye kalan yedi müzik öğretmeni de programdaki materyallerden kısmen yararlandıklarını söylemiş ve bazıları görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“Kısmen yararlanıyorum, öğrenci materyal getirirse faydalı oluyor” (YAK.6./E/B).

“Kısmen bu örneklerden yararlanıyorum. Bazıları gereksiz ve saçma çünkü sınıfta ortamına uymuyor” (PAL.7./K/B).

“Tamamen yararlı ve yararsız demiyorum, bu örnekleri bazen kullanıyorum” (AZ.2./K/C).

4.5.2. Sınıfta yer alan donanımlar ile kazanımlara ulaşabilme durumu

Katılımcılardan sınıflarındaki donanımları ile programda yer alan kazanımlara ulaşabilme açısından bir değerlendirme yapmaları istenmiş ve buna yönelik görüşleri alınmıştır. Müzik öğretmenlerinin on biri sınıflarının olmamasından ve dolayısıyla donanımlarının azlığından şikâyet etmişler, kazanımlara ulaşmaları konusunda donanım yönünden çok eksikleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinden bazılarının görüşleri şu şekildedir;

“Sınıfımız yok ve hiç çalgı aleti yok, bu yüzden eldeki imkânlarla ders yapıyorum” (YAK.8./K/D).

“Sınıfım ve enstrümanlarım yok, donanım yönünden zayıf bir okuldayım. Kazanımlara kendi çabalarım ile ulaşıyorum” (PAL.8./K/B).

“Fiziki yapımız uygun olmadığından müzik dersini istediğimiz gibi işleyemiyoruz” (AZ.2./K/C).

Geriye kalan on bir müzik öğretmenin ise kendilerine ait bir müzik sınıfları olmasına rağmen; sadece dört kişi müzik sınıfında enstrüman olduğunu, geriye kalan yedi kişi ise; sınıflarında müzik aleti adına bir donanımın bulunmadığını dile getirmişlerdir. Bu durumu sınıfında donanımı olan öğretmenlerden bazıları şu şekilde ifade etmiştir;

“Müzik odamın olması ve gitar bağlama, org gitar gibi çalgıların olması dersi verimli işlememi sağlıyor” (YAK.2./E/B).

“Evet, kullanıyorum, faydalı oluyor. Çocuk blok flüt çalmak istemiyor, fakat gitar- bağlama maddiyata bağlı hepsi alamıyor ve bu yüzden okulda olması iyi” (PAL.4./E/C).

“Teknoloji ve çalgı aleti olarak okul çok iyi bir durumda, bu da müzik dersinin işlenmesini kolaylaştırıyor. Yetenekli öğrencim de çok” (PAL.6./K/D).

Müzik sınıfında herhangi bir donanımı bulunmayan bazı müzik öğretmenleri ise şöyle düşünmektedir;

“Müzik sınıfı olarak çok fazla malzememiz yok, bu bakımdan çok etkili olmuyor” (PAL.3./E/D).

“Sınıfta donanımım olmadığından kullanamıyorum” (PAL.2./K/E).

“Sadece akıllı tahta var, internetleri yok, konuları veya slaytları evden flaşa atıp getirirsek tahtayı kullanıyoruz” (YAK.5./K/A).

4.5.3. Öğrenci ders kitabı olmadan kazanımların ne derecede öğrenildiği

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerine öğrenci ders kitabı olmadan kazanımların ne derecede öğrenildiği sorulduğunda yirmi bir müzik öğretmeni kitap olmamasını çok büyük eksiklik olarak görmüş ve kitap olmadığı için dersin önemini kavratamadıklarını, öğrencinin derse motive olup takip edemediğini, tahtaya yazmanın

çok zaman aldığını, teorik bilgilerin soyut kaldığını ve öğretmen merkezli ders yapmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bazı müzik öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir;

“Kitap olmaması çok büyük bir eksiklik, müzik eğer ders olarak çizelgeye koyuluyorsa, her dersin olduğu gibi müziğin de kitabı olmalı ki bir önemi olsun” (YAK.2./E/B).

“Program zaten düzeyin üzerinde, bir de kitap olmayınca müzik dersi öğrenciye boş ders izlenimi veriyor” (YAK.4./E/A).

“Öğrenci dersten kopuk çünkü kitap yok. Dersin önemini öğrenciye kavratamıyoruz” (YAK.5./K/A).

“Kitap olmadığı için internetten konuyla ilgili araştırma yapıp geliyoruz çünkü ders verimli olmuyor. Ben ders kitabı olduğu yıllarda da çalıştım, daha verimli ders işliyordum” (YAK.9./E/D).

“Kitap olmayınca ders öğretmenin vicdanına kalıyor, çocukların elinde somut bir şey yok, ortada sadece siz oluyorsunuz. Kitap da defter de öğretmen oluyor bu durumda” (PAL.5./K/D).

“Kesinlikle ders kitabı olmalı çünkü teorik konuları ders kitabının desteklemesi lazım” (AZ.2./K/C).

Sadece bir müzik öğretmeni ise kitap olmamasının çok büyük bir problem yaratmadığını şöyle dile getirmiştir;

“Yıllık plana göre ders yapıyoruz, öğretmen verimli olursa kitabın olmaması çok fazla sıkıntı olmuyor” (PAL.3./E/D).

4.6. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, programın öğrenme öğretme süreci boyutu (CIPP-süreç) açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

Görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanarak araştırmanın beşinci alt problemi iki tema altında toplanmıştır. Bu temalar;

1. Öğretmen kılavuz kitabının olmaması ve öğrenilen her yeni konu için programda yer alan alıştırmaların yeterliliği
2. Öğrencilerin aktif olarak derse katılmasında programın rolüdür.

4.6.1. Öğretmen kılavuz kitabının olmaması ve öğrenilen her yeni konu için programda yer alan alıştırmaların yeterliliği

Araştırmada yer alan katılımcılara, programda yer alan her yeni konu için, öğretmen kılavuz kitabı ve dolayısıyla yeterli alıştırmanın olup olmadığına yönelik görüşleri sorulduğunda; yirmi bir katılımcı programda yer alan alıştırmaları yetersiz bulmuş ve kılavuz kitap olmamasının derste çok büyük eksiklik oluşturduğunu belirtmişlerdir. Kılavuz kitap ve alıştırmaların olmamasının eğitim-öğretimde plansızlık ve eşitsizlik yarattığını, öğretmene düşen yükü artırdığını, ortaöğretim müzik dersi ile ilgili kaynakların piyasada temininin ve ulaşılabilirliğinin zor olduğunu ve Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) bile ortaöğretim müzik dersi ile ilgili alıştırmayı bu duruma gerekçe göstermişlerdir. Bu bağlamda bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir;

“Öğretmen kılavuz kitabı olursa her öğretmen planlı olarak aynı şeyleri öğretir. Eğitimde eşitlik olur ve daha verimli oluruz” (YAK.2./E/B).

“Kılavuz kitap kesinlikle olmalı ve müzik dersinin bir ders mi yoksa etkinlik mi olduğuna karar verilmeli, ayrıca EBA'da ortaöğretim müzik konularına ve müziksel etkinliklere yer verilmelidir” (YAK.4./E/A).

“Öğretmen konuyu kendi kaynaklarından araştırmak zorunda kalıyor, bizim kaynaklarımız hep üniversite düzeyinde ve konuları basite indirgemek için çaba sarf ediyoruz. Kitap olsa en azından nereden başlayacağımızı biliriz” (YAK.5./K/A).

“Yeni bir program oluşturulması, müzik dersinde öğrenci ve öğretmen kitaplarının olması şart. Çünkü kırtasiyede bile müzikle ilgili kaynak yok” (YAK.8./K/D).

“Ders planı var ama öğretmen kılavuz kitabı olmadan ders plansız geçiyor. Bizim çok fazla uğraşmamız gerekiyor. Bu durum öğrenciye yansıyor ve öğrencide de hedefsizlik oluşuyor” (PAL.9./E/C).

“Öğrenciyi oyalayacak ve dersi dolduracak yeterli kaynağı bulmak bize düşüyor. Bu da bizler için zorluk yaratıyor” (AZ.1./K/A).

Bir katılımcı ise kılavuz kitabın çok gerekli olmadığını şöyle ifade etmiştir;

“Kılavuz kitap çok fazla gerekli değil, elimdeki kaynaklardan yararlanıyorum” (AZ.3./E/C).

4.6.2. Öğrencilerin aktif olarak derse katılmasında programın rolü

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerine uygulanmakta olan programın öğrencilerin aktif olarak derse katılımını sağlamasına yönelik görüşleri sorulduğunda; katılımcıların on dördü programın bu konuda da başarısız olduğunu, konuların teorikten ibaret olduğunu ve öğrencilerin dikkatini çekmediğini, öğrencilerin bazı konuları gereksiz bulduğunu ve öğrenci katılımının öğretmene bağlı bir durum olduğunu belirtmişleridir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir;

“Müzik dersini zaten gereksiz gören öğrenciler için, bu konular çok sıkıcı oluyor, dersi tamamen öğretmenin doldurması gerekiyor” (YAK.4./E/A).

“Aktif olarak katılmaları için ben çaba gösteriyorum” (YAK.8./K/D).

“Konular hiç ilgilerini çekmiyor fakat biz dersi çekici hale getirmeye çalışıyoruz çünkü dersimiz seçmeli” (PAL.2./K/E).

“Programda çok fazla teorik konu var ve öğrencilerim bu konuları öğrenmenin gereksiz olduğunu düşünüp dersi dinlemiyorlar bile” (AZ.2./K/C).

Araştırmada yer alan sekiz katılımcı ise, programın içeriğinin öğrencilerin derse aktif katılımını sağladığı görüşüne kısmen katılmış bunun yanında uygulamada birçok sıkıntı yaşadıklarını söylemişlerdir. Buna yönelik olarak bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir;

“Çok fazla ilgilerini çekmediğinden biz aktif olmaya çalışıyoruz. Program bu konuda da çok başarılı değil” (YAK.1./K/B).

“Teorik bilgileri soru cevap yöntemiyle anlatarak ve akıllı tahtayı kullanarak öğrenciyi aktif hale getiriyorum” (PAL.3./E/D).

“Kısmen sağlıyor ama derse öğrenciyi katmak öğretmene düşüyor” (PAL.8./K/B).

“Hepsi için söyleyemem ama müziğe ilgisi olanlar derse katılıyor” (AZ.1./K/A).

4.7. Altıncı Alt Probleme ilişkin Bulgu ve Yorumlar

Ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin, değerlendirme (CIPP-ürün) boyutu açısından ortaöğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?

Görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanarak araştırmanın altıncı alt problemi üç tema altında toplanmıştır. Bu temalar;

1. Programın müzik eğitime yönelik ihtiyaçlara cevap vermesi
2. Program sonunda öğrencilerin müzik dersine yönelik kazanımları
3. Programın öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmedeki katkısıdır.

4.7.1. Programın müzik eğitime yönelik ihtiyaçlara cevap vermesi

Katılımcılara programın müzik eğitimi ile ilgili ihtiyaçlara cevap verip vermediği konusunda görüşleri sorulduğunda; on yedi müzik öğretmeni, ihtiyaçlardan fazlasını veren çok kapsamlı bir program olduğunu, gerekli olan ihtiyaçlara aslında cevap vermediğini, teorikte fazla pratikte eksik bir program olduğunu, ilgi çekici konuların içerisinde bulunmadığını, öğrenciye müzik dersini sevdirmede yetersiz ve bu yüzden tam anlamıyla kullanılamadığını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir;

“Uygulamaya yönelik bir program olmadığını düşünüyorum. Sadece hazırlanıp uygulansın diye düşünülmüş. Fakat her ilden bir pilot okul seçilip uygulama yapılmamış bence” (YAK.4./E/A).

“Bu program ile müzik eğitiminde kademeli ilerleme durumu karşılanmıyor. Amaç müziği tanıtır sevdirmek ama bu programla olmuyor” (YAK.9./E/D).

“Konular ortaöğretim müzik dersi konuları değil, bunlar güzel sanatlar lisesi son sınıf ve üniversite konuları. Bu yüzden bizim ihtiyaçlarımızdan farklı” (AZ.2./K/C).

“İhtiyaçlara cevap vermiyor, çelişkili bir program. Majör-minör tonlar konusu var biz notayı zor öğretiyoruz” (PAL.5./K/D).

“Okulumuzda müzik dersi zorunlu seçmeli ve tüm sınıflara birer saat müzik dersi var. Sınıfların genelinde çoğunluğun müziğe ilgisi yok. Program her çocuğun müziğe ilgisi olduğunu farz ederek hazırlanmış. Oysa çocuğun müzik eğitimi alma gibi bir ihtiyacı yok. İlköğretimden oyun şeklindeki eğitime alışmışlar. Bu yüzden program fazla geliyor” (YAK.2./E/B).

Bir katılımcı ise programın ihtiyaçlara cevap verdiğini çünkü okullarındaki öğrenci seviyesinin yüksek olduğunu şu şekilde belirtmiştir;

“Fazlasıyla veriyor. Öğrencimin seviyesi iyi bu yüzden neyi anlatsan alıyorlar” (YAK.3./K/E).

Diğer dört katılımcı ise programın ihtiyaçlara kısmen cevap verdiğini belirtmiştir. Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“İhtiyaçlara kısmen cevap veriyor fakat dört dörtlük bir program değil” (AZ.3./E/C).

“Hem cevap vermiyor hem gereksiz bilgiler veriliyor. Örneğin kadanslar” (PAL.8./K/B).

“İhtiyaçlarımızı karşılıyor fakat bizim öğrenciler daha çok pratik yaparak yani flüt çalarak dersi işlemek istiyor. Program pratik konularda yetersiz” (YAK.1./K/B).

4.7.2. Program sonunda öğrencilerin müzik dersine yönelik kazanımları

Araştırmada yer alan müzik öğretmenlerinin programın sonunda öğrencilerin müzik dersindeki kazanımlarına yönelik görüşleri sorulduğunda; öğretmenlerin hepsi öğrencilerin genel anlamda söyleme, dinleme ve çalmada iyi sayıldıklarını fakat müzik kültüründe ve müziksel algı gibi bilgi konularında başarısız olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda bazı müzik öğretmenlerinin görüşleri şunlardır;

“Dinleme ve söylemede iyiler, diğerlerinde zayıflar” (AZ.1./K/A).

“Dinleme, söyleme, çalmada iyiler. Diğer konularda isteksiz ve başarısızlar” (PAL.2./K/E.).

“Söyleme ve dinlemede iyiler fakat müziğin matematiksel kısmı olan; kadans, ton bulma, ölçü tamamlamada yetersizler” (YAK.2./E/B).

“Çalma ve söylemede yüzde 90 başarılılar. Müzik tarihi konularında başarısızlar” (AZ.3./E/C).

4.7.3. Programın öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmedeki katkısı

Araştırmada yer alan müzik öğretmenlerine programın öğrencilerin müzik becerilerini geliştirip geliştirmedigine yönelik düşünceleri sorulduğunda; katılımcıların dokuzu bu konuya yönelik, öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmedigi yönünde görüşlerde bulunmuştur. Bu konuda programdan ziyade öğretmenin etkili olduğunu,

sınıfların kalabalık olduğunu, ders saatinin az olduğunu ve öğrencilerin derse ilgisiz olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca programın teorik konulara daha fazla yer verdiğinden öğrencinin becerisini ortaya koyamadığını da vurgulamışlardır. Buna yönelik katılımcılardan bazıları şu ifadelerde bulunmuştur;

“Ders saatinin az olması ve sınıfların kalabalık olmasından ilgilenemediğimiz için geliştirmiyor” (YAK.4./E/A).

“Program bu konuda etkili değil, biz okulda müzik kursları açıp öğrencilerin becerilerini geliştirmeye çalışıyoruz. Bu şekilde sosyalleşiyorlar” (YAK.9./E/D).

Programın öğrenci becerisini kısmen geliştirdiğini savunan on müzik öğretmeninden bazıları görüşlerini şöyle dile getirmiştir;

“Yetenekli öğrencileri ortaya çıkarmada etkili fakat ders saati artsa öğrenciyi daha iyi tanırız” (YAK.2./E/B).

“Öğretmen, iyi bir şekilde programlı eğitim yaparsa, müzik becerilerini yetenekleri doğrultusunda geliştiriyor” (PAL.5./K/D).

Diğer üç müzik öğretmeni ise programın öğrenci becerisini geliştirdiğini savunmuş ve bazıları şu şekilde ifadelerde bulunmuşlardır;

“Müzik algısını ve hayata bakışını yönlendirip becerilerini geliştiriyor. Çocuk kendinin, kültürünün ve yeteneklerinin farkında oluyor” (AZ.2./K/C).

“Kesinlikle geliştiriyor çünkü benim öğrencilerim istekli ve yetenekli ayrıca müzik dersini seviyorlar” (PAL.6./K/D).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve sonuçlardan yola çıkılarak sunulan öneriler bulunmaktadır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular incelendiğinde ulaşılan başlıca sonuçlar şunlardır:

1. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programındaki kazanımları; söyleme-çalma, dinleme, müzik kültürü, müziksel algı ve bilgilenme ile müziksel yaratıcılık öğrenme alanlarına göre faktörlere ayırıp değerlendirdiğimizde, elde edilen sayısal verilere göre, müzik öğretmenlerinin 12. sınıf programdaki kazanımları kısmen işlevsel buldukları görülmektedir.

Öğretmen görüşleri doğrultusunda, müzik dersi 12. sınıf öğretim programında, söyleme-çalma öğrenme alanının toplam ortalamasının “2,25” ile kısmen, dinleme öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,90” ile kısmen, müziksel algı öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,57” ile kısmen, müzik kültürü öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,87” ile kısmen, müziksel yaratıcılık öğrenme alanının toplam ortalamasının “1,57” ile kısmen olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre, kazanımların işlevselliğine ilişkin görüşlerin genel toplamının ortalamasının “1,91” ile “kısmen” olduğu ortaya çıkmıştır.

Kocabaş (1993), tarafından yapılan araştırmada da, alınan öğretmen görüşleri sonucunda lise müzik dersi öğretim programının genel müzik eğitimi esas aldığı ancak genel bir müzik kültürü vermede beklenen ölçüde yeterli görülmediği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin programı kısmen uygulayabilmelerin sebepleri; müzik dersinin seçmeli ders olarak görülmesi, ders saatinin 1 saate indirilmesi, sınıfların kalabalık olması, okul idaresinin ve velilerin müzik dersine bakış açılarının olumsuz olması,

öğrencilerin müzik dersine karşı ön yargılı olması, öğretim programının çok ağır konular içermesi gibi pek çok sebebe dayandırılabilir (s. 99). Araştırma sonucu, bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

2. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre; müzik kültürü ve müziksel yaratıcılık faktörlerinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; erkek müzik öğretmenlerinin aldığı puan ortalamalarının kadın müzik öğretmenlerine oranla yüksek olduğu belirlenmiştir.

3. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile yaş değişkeni arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Müziksel algı ve bilgilenme faktörüne bakıldığında 30-35 yaş arası müzik öğretmenlerinin aldıkları puan ortalamalarının 35-40 yaş arası bireylere oranla yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bağrıaçık'ın (2013), araştırmasının sonucunda ise; Ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin 9. sınıf müzik dersi öğretim programı hedeflerinin gerçekleşmesine dair görüş puan ortalamaları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (s. 39). Araştırma sonucu, bu çalışma ile farklılık göstermektedir.

4. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile hizmet süresi değişkeni arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre; dinleme faktörüne bakıldığında 1-5 yıl arasında hizmet veren öğretmenlerin, 16-20 yıl arası hizmet veren öğretmenlerin aldıkları görüş puan ortalamalarından daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

5. Ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğine ilişkin öğretmen görüşleri ile mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Anlamlı bir farklılık çıkmamasına rağmen, tüm alt faktörlere genel olarak bakıldığında Güzel Sanatlar Fakültesi mezunu müzik öğretmenlerinin görüş puan ortalamalarının, Eğitim Fakültesi ve Devlet Konservatuvarı mezunu müzik öğretmenlerinden daha yüksek çıktığı gözlemlenmiştir.

Polat'ın (2005) araştırma sonucunda da, müzik dersinin müfredat programına ilişkin öğretmen görüşü ile öğretmenlerin mezun oldukları lisans programı arasında ilişki saptanmamıştır (s. 116). Araştırma sonucunun, bu çalışma ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

6. Müziğin temel ilkelerini ve kavramlarını kazandırmak açısından programda yer alan kazanımların yetersiz olduğu görülmektedir. Bunun sebepleri müzik öğretmenlerinin programı çok detaylı bulmaları, programın uygulamadan çok teorik bilgiye dayanması, programda çok ağır konuların olması ve temel konulara yeterince yer verilmemesidir.

Cesur'un (2012), ortaöğretim müzik dersinin işlevselliği araştırmasının sonucunda da, müzik dersi öğretim programının içeriğinin fazla kuramsal ve öğrencilerin bilgi düzeyinin üzerinde olduğu, müfredattaki konuların anlatılması halinde öğrencilerin müzik dersinden uzaklaştığı ve dersi seçen öğrenci sayısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (s. 95). Yapılan bu çalışma, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

7. Programda yer alan müziksel bilgilerin öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı görülmektedir. Bunun nedenleri; konuların çok üst düzey bilgilere dayanması, öğrencinin ilköğretimden yetersiz gelmesi, okulun fiziki şartları ve öğrenci profilinin bu kazanımlar için uygun olmaması şeklindedir.

Bu durum Aksu'nun (2007) ilköğretim 8. sınıf müzik programının hedeflere ulaşma düzeyinin değerlendirilmesine yönelik çalışmasından elde edilen sonuçlar ile paralellik göstermektedir. Aksu'ya (2007) göre, 2006 müzik dersi öğretim programında yer alan, tamamen nota bilgisi ve solfej okuyabilme becerisine bağlı olan birçok kazanım, ilköğretim öğrencilerinin seviyelerinin üzerindedir. Elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin solfej yapabilmek bir yana, nota isimlerini bile öğrenemediği sonucuna varılmıştır.

8. Programda yer alan ders konularına ayrılan sürenin yetersiz olduğu görülmektedir. Sınıfların kalabalık oluşu, ağır teorik konuların bulunması ve uygulamalı bir ders olması bu durumun sebepleridir.

Ortaöğretim müzik dersi öğretim programında (OÖMP,2009), "Programın Uygulanması İle İlgili Açıklamalar" kısmında, bu programın ortaöğretim 9-10-11-12.

sınıflarda haftada 2’şer saat uygulanmak üzere hazırlandığı özellikle vurgulanmıştır (s. 45). Buna rağmen müzik dersi ortaöğretim kurumlarının çoğunda hala bir saat olarak programa koyulmaktadır.

Canbay (2007), “İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı Müzikte Örgü, Doku, Biçim, Tür Ünitesi ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında müzik öğretmenlerinin görüşlerine başvurmuştur. Bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre “belirtilen konuların belirlenen ders saatinde ve ünitenin bir bütün olarak istenilen zaman diliminde etkili ve verimli bir biçimde işlenmesinin mevcut koşullarda mümkün olmadığı” sonucuna varmıştır (s. 151). Yapılan bu çalışma, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

9. Müzik öğretmenlerinin çoğunluğu, programda yer alan materyallerin öğrenme üzerinde çok fazla etki etmediğini belirtmiş ve dolayısıyla materyallerin etkisiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun sebepleri ise; programdaki kazanımların çoğu zaman anlatılmadan geçilmesi, öğrencilerin ödevlendirmeleri yapmaması ve etkili materyallerin olmamasıdır.

Programdaki kazanımların çoğu kuramsal bilgiye dayandığından, müzik öğretmenleri öğrenciyi sıkıp dersten soğutmamak adına bu konuları atlamakta ve bunun yerine çalgı çalımına, şarkı öğretimine, müzik dinlemeye, türkü hikâyesi canlandırmaya yönelik aktiviteler yaparak dersin daha verimli geçmesini sağlamaya çalışmaktadır.

10. Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin çoğunluğunun müzik sınıfı olmadığı görülmüştür. Müzik sınıfı olanların da, içerisinde yeterli donanımlarının olmadığı saptanmıştır. Müzik dersinin etkili bir şekilde işlenmesi için gerekli olan fiziksel donanım ve araç-gerecin sağlanamaması müzik öğretmenlerinin işlerini zorlaştırmakta ve öğrencilerin kazanımlara verimli bir şekilde ulaşmalarına engel olmaktadır.

Canbay’ın (2007), müzik öğretim programına yönelik müzik öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmasında, müzik öğretmenlerinden alınan görüşler doğrultusunda, okulların fiziksel koşulları ve araç-gereç yetersizliklerinin ünite programını belirlenen süre içinde gereği gibi işlemede büyük sorunlar oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum araştırmamızın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

11. Öğrenci ders kitabı olmadan kazanımların etkili bir şekilde öğretilemediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin kitap olmadığı için dersin önemini kavratamadıkları, öğrencinin derse motive olup takip edemediği, tahtaya yazmanın çok zaman aldığı, teorik bilgilerin soyut kaldığı ve öğretmenlerin öğretmen merkezli ders yapmak zorunda kaldığı sonuçlarına varılmıştır.

Fatih projesiyle okullara akıllı tahta ve bilişim destekli eğitim imkânı sağlanmıştır. Akıllı tahtanın olması, ders kitabı bulunmayan müzik dersi için müzik öğretmenlerini umutlandırmıştır. Fakat Eğitim Bilişim Ağı (EBA)’nda da müzik dersiyle alakalı gerekli içerik ve alıştırmalar bulunmadığından, müzik derslerinde bilişim destekli müzik eğitimi yeterince yapılamamaktadır.

Bu durumu Şen’in (2011), “Müzik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği” isimli çalışması destekler niteliktedir. Şen’e (2011) göre; Bilgisayarın eğitimde kullanımının; eğitim öğretime yeni bir boyut kazandırdığı görülmektedir. Eğitime sağladığı katkılar nedeniyle, bilgisayarın hayatımızda daha fazla yer alması gerektiği ortaya çıkmıştır. Son yıllarda müzik ve teknoloji kavramları sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenledir ki hayatın her alanına giren teknolojinin müzik alanında da işlevsel olduğu anlaşılmaktadır. Teknolojiye müzik eğitiminde yer verilmesi ile müzik eğitimi çok boyutlu alanlarına yeni boyutlar kazandırmaktadır. Müzik öğretiminde teknoloji destekli materyallerin kullanılması, öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteklerini artırmakta, müzik öğretiminde yer alan kuramsal bilgilerin öğretimi kolaylaştırmakta ve öğretmenin zamanı etkili ve verimli kullanmasını sağlamaktadır.

12. Öğretmen kılavuz kitabının olmaması ve programda yer alan alıştırmaların yetersiz oluşunun, müzik dersinde çok büyük eksiklik oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Kılavuz kitap ve alıştırmaların olmamasının eğitim-öğretimde plansızlık ve eşitsizlik yarattığı, öğretmene düşen yükü artırdığı, aynı zamanda ortaöğretim müzik dersi ile ilgili kaynakların piyasada temininin ve ulaşılabilirliğinin zor olduğu görülmüştür.

Öğretmen kılavuz kitabı olmadan, öğretim programındaki kazanımlar basite indirgenmeden, öğretmenlerin lisans düzeyinde aldığı bilgilere ve kaynaklara göre öğretilmektedir. Bu durum öğrencinin müzik dersine önyargılı yaklaşmasına ve zaten soyut olan dersin daha da karmaşıklaşmasına neden olmaktadır.

13. Uygulanmakta olan programın öğrencilerin aktif olarak derse katılımını sağlama konusunda başarısız olduğu görülmüştür. Konuların kuramsal bilgilerden ibaret olduğu ve öğrencilerin dikkatini çekmediği, öğrencilerin bazı konuları gereksiz bulduğu ayrıca öğrenci katılımının öğretmene bağlı bir durum olduğu belirlenmiştir.

Kırcıoğlu'nun (2011), ilköğretim ikinci kademe müzik dersi öğretim programının kazanımlar boyutunun müzik dersi öğretmeni görüşlerine göre değerlendirilmesine yönelik yaptığı çalışmada, çoğu öğretmen tarafından kazanımların öğrencilerin yaparak- yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak nitelikte olmadığı görüşü ortaya konmuştur. Araştırma sonucunun, bu çalışma ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

14. Programın müzik eğitime yönelik ihtiyaçlara cevap vermediği görülmüştür. İhtiyaçlardan fazlasını veren çok kapsamlı bir program olduğu, gerekli olan ihtiyaçlara aslında cevap vermediği, teorikte fazla pratikte eksik bir program olduğu, ilgi çekici konuların içerisinde bulunmadığı, öğrenciye müzik dersini sevdirmede ve bu yüzden tam anlamıyla kullanılamadığı belirlenmiştir.

Yönetken'e (2005) göre; "sadece teorik bilgiler verilerek çocuklarda müziğe karşı nefret duygusu uyandırılmamalıdır. Bunun aksine, müzik dersi çocuklar için bir zevk eğitimi olmalıdır. Bunun sonucunda, öğrencilerin konuları algılamada zorlandığı ve öğretmenlerin sağlıklı bir şekilde ders işleyemedikleri söylenebilir" (s. 71). Araştırma sonucu bu düşüncayı destekler niteliktedir.

Aynı zamanda; İlköğretim ikinci kademe öğrenciler, ortaöğretim (lise) yerleştirme sınavına (SBS) yönelik çalıştığı için müzik dersleri çoğu kez bu çalışmalar için feda edilmektedir. İlköğretimden yeterli müzik eğitimi almadan gelen öğrenci ortaöğretimde de üniversite sınavına (YGS-LYS) yönelik çalışmakta ve sınavda müzik dersi ile ilgili hiç soru bulunmadığından müzik dersinin işine yaramadığını düşünmektedir. Bu yüzden 12. sınıfa gelen öğrenciye müzik dersini dinletmek imkânsız hale gelmektedir.

15. Program sonunda öğrencilerin müzik dersine yönelik kazanımlardan söyleme, dinleme ve çalma kazanımlarında kısmen başarılı, diğer kazanımlarda başarısız olduğu görülmüştür. Cesur'un (2012) ortaöğretim müzik dersinin işlevselliği araştırmasının sonucunda da, Ortaöğretim müzik dersi öğretim programında yer alan

kazanımlardan “söyleme” ve “dinleme” alanındaki kazanımlar ile ilgili etkinlikler diğerlerine göre daha fazla yapılmaktadır. “Müziksel Çalma”, “Müziksel Algı ve Bilgilenme” ve “Müzik Kültürü” alanındaki kazanımlar kısmen edinilmektedir. “Müziksel Yaratıcılık” alanındaki kazanımlar % 90.9 oranında edinilememektedir (s. 95). Yapılan bu çalışma, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

16. Programın öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmeye kısmen katkı sağladığı görülmüştür. Bu konuda programdan ziyade öğretmenin etkili olduğu, sınıfların kalabalık olduğu, ders saatinin az olduğu, öğrencilerin derse ilgisiz olduğu ayrıca programda teorik konuların fazla yer almasından dolayı öğrencinin becerisini ortaya koyamadığı belirlenmiştir.

Cesur’un (2012) yaptığı çalışmada da özel yeteneğin değerlendirilmesinin ve yönlendirilmesinin doğrudan müzik öğretmeni ile ilgili bir durum olduğu; fakat haftada 40 dakikalık ders süresi öğrencileri tanımak için yeterli olmadığı belirtilmiştir (s. 97). Araştırma sonucunun bu çalışma ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

Son olarak, araştırma bulgularından ulaşılan sonuçlara bakıldığında, ortaöğretimdeki müzik derslerinin verimli şekilde işlenmesini ve dolayısıyla öğretim programında bulunan kazanımlara ulaşılmasını engelleyen birçok etken olduğu görülmektedir. Müzik öğretmenlerinin görüşlerinden ve öğretmenlerin kazanımların işlevselliğine yönelik görüş puan ortalamalarından elde edilen verilere dayanarak, eğitim-öğretimin “ortaöğretim 12. sınıf” basamağındaki öğretim programının yeterli işlevselliğe sahip olmadığı sonucuna varılmaktadır.

5.2. Öneriler

1. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programındaki kazanımlar müziksel ilke ve kavramlar boyutu açısından daha kapsamlı ve kullanılabilir hale getirilebilir.

2. Programdaki kuramsal bilgilerin yer aldığı kazanımlar azaltılıp bunların yerine öğrencinin daha çok aktif olabileceği pratiğe dönük kazanımlara yer verilebilir.

3. Öğretim programı, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyini ve ilgilerini dikkate alarak, sadeleştirilip yeniden yapılandırılabilir.

4. Programdaki üst düzey müzik konuları (makamlar, kadanslar, akorlar, sanat müziği formları) belli bir seviyeye gelmiş ve müzikle ilgilenen öğrencilere anlatılabilecek konular olduğundan, eğer bu konulara ortaöğretimde yer verilecekse ilköğretim ikinci kademedede de daha basit şekliyle yer verilip eğitimde geçişlilik sağlanabilir.

5. Müzik dersi uygulamaya dayanan bir ders olduğundan, müzik öğretim programında yer verilen yönergelerin yapılması ve kazanımlarla ilgili hedeflere ulaşılabilmesi için müzik dersine ayrılan haftalık ders süresi, öğretim programında da belirtildiği gibi en az iki saate çıkarılabilir.

6. Programda yer alan kazanımlara daha verimli ulaşılabilmesi açısından; programdaki öğrenme alanlarını destekleyen görsel ve işitsel materyaller derlenerek, öğrenci ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı yayınlanıp, diğer ders kitapları gibi ortaöğretim kurumlarına dağıtılabilir.

7. Ortaöğretim müzik dersi öğretim programındaki kazanımlar dikkate alınarak, Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA), gerekli içerik ve alıştırma koyulup bilişim destekli eğitimden müzik dersinde de verimli bir şekilde yararlanılabilir.

8. Müzik dersinin öğrencilerin ilgisini çekmesi ve daha işlevsel hale gelebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı, müzik öğretmenlerine gerekli derslik ve dersle ilgi donanımları sağlama konusunda daha çok destek verebilir.

9. Programdaki kazanımlar öğrencilerin ilgisini çekip, müzik dersini sevdirecek bir hale getirilebilir. Bunun için de; program geliştirme uzmanları, öğretim programını hazırlarken müzik öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanabilir.

10. Müzik dersi öğrencinin sosyal gelişimine ve benlik gelişimine katkı sağlayan, kendini ifade etmesine imkân veren bir ders olduğundan, seçmeli ders statüsünden kaldırılıp, zorunlu derslerin arasına koyulabilir.

11. Müzik dersinin önemini kavrayabilmek ve programdaki kazanımları daha verimli öğretebilmek açısından; öğrencilerin ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde geçişte girdikleri sınavlara (SBS, YGS, LYS) müzik dersi müfredatından da soru eklenebilir.

12. Bu çalışma sadece Erzurum ili merkez ilçelerinde ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenleri ile sınırlıdır. Bu anlamda Türkiye'nin diğer illerinde de benzer araştırmalar yapılması, program hakkında daha geniş bir bilgi elde etmek adına yarar sağlayabilir.

13. Bu çalışmada sadece ortaöğretim müzik dersi öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bunun yanı sıra öğrencilerin, velilerin, okul yönetiminin ve diğer branş öğretmenlerinin de müzik dersine ve öğretim programına yönelik görüşleri alınarak bir çalışma yapılabilir.

14. Öğretim programlarını hazırlayan komisyon tarafından, bölgelerin kültürel farklılıkları göz önünde bulundurularak, aynı program içerisinde farklı uygulamalara yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (1996). “İşbirlikli ve Geleneksel Sınıflardaki Öğrenme Stratejileri ve Edim”. 8. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, s. 125-136.
- Aksu, C. (2007). “İlköğretim 8. Sınıf Müzik Programının Hedeflerine Ulaşma Düzeyinin Değerlendirilmesi”. Yayınlanmış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aközbek, A. (2008) “Lise 1. Sınıf Matematik Öğretim Programının CIPP Değerlendirme Modeli ile Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Artut, K. (2002). “Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri”. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bağrıaçık, B. (2013). “Ortaöğretim 9. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri” (Konya İli Örneği). Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Berger, L. M. (1999). “The Effects Of Dalcroze Eurhythmics Instruction On Selected Music Competencies Of Third-And Fifth-Grade General Music Students”. Doctoral dissertation. Retrieved from Dissertations and Theses database. (UMI No. 9934934)).
- Bilen, S., Özevin, B., Canakay, E. U. (2011). “Orff Destekli Etkinliklerle Müzik Eğitimi”. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Bilen, S. (1995). “İşbirlikçi Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdusel Süreçler Üzerindeki Etkileri”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1999). “Genel Öğretim Metotları Öğretimde Planlama Uygulama”. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). “Bilimsel araştırma yöntemleri”. Ankara: Pegem Akademi.

- Canbay, A. (2007). *“İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı “Müzikte Örgü, Doku, Biçim, Tür” Ünitesi ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi”*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cesur, D. (2012). *“Ortaöğretim Müzik Dersinin İşlevselliği”*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Çevik, S. (1989). *“Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış”*. Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu Yayınları, s. 103-107, Ankara.
- Demirci, B. (2009). *“2006 İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı, Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygulamadaki Görünümüne Yönelik Değerlendirilmesi”*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). *“Eğitim sözlüğü”*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2006). *“Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme”*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, C. D., & Uluman, M. (2016). *İstatistiksel Veri Analizinde R Yazılımı Ve Kullanımı*. İlköğretim Online, 15 (2). (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000125250>), (12.05.2016).
- Erdem, C. (2011). *“Ergenin Müzik İle İletişimi”*. Türk Pediatri Arşivi, Özel Sayı:1, Cilt:46, s. 19-21. (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tpedar/article/view/5000001984>), (28.04.2016).
- Erden, M. (1998). *“Eğitimde Program Değerlendirme”*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (2011). *“Eğitim Bilimlerine Giriş”*. (6. Baskı), Ankara: Uçsan Arkadaş Yayınevi.
- Ertürk, S. (1972). *“Eğitimde Program Geliştirme”*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını.
- Gökaydın, N. (1998). *“Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı”*, İstanbul: MEB Yayınları.

- Güler, T., Gülsoy, Y., Bulut, F. (2012). “*Ortaöğretim Kurumlarında (Lise) Müzik Dersinin Günümüzdeki Durumuna İlişkin Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri (Niğde İli Örneği)*”. 10. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Niğde Üniversitesi, (25-27 Nisan 2012), Niğde.
- Gürgen, E. T. (2006). “*Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar*”. İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 12, s. 81-93, (http://www.academia.edu/download/36130356/4_gurgen.doc), (25.03.2016).
- Gürgen, E. T. (2009). “*Farklı Müzik Eğitimi Yöntemlerinin Öğrencilerin Müziksel Becerileri Üzerindeki Etkileri*”. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Türkiye’de Müzik Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri, Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi, 23-25 Eylül 2009, s: 352-360.
- Gürşen, S. (2002). “*Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Müzik Dersi İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Holmes, G. R. (1995). “*Helping Teenagers Into Adulthood*”. A Guide For The Next Generation”, Wesport CT, Vol: 2, pg. 17, (08.03.2016).
- İlik, A. A. (1994). “*Sevgili Müzik*”. (1.Baskı), Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Johnson, M. D. (1993). “*Dalcroze Skills for All Teachers*”. Music Educators Journal, 79(8), s. 42-45, (04.03.2016).
- Kaptan, S. (1991). “*Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*”. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Karasar, N. (2009). “*Bilimsel Araştırma Yöntemi*”. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karşal, E. (2005). “*Okul Öncesi Dönemde Müziğin Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi*”. Orkestra Dergisi, Sayı: 361, s. 36.
- Kasap, B. T. (2005). “*Suzuki Okulu Metodu*”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 9, s. 115-128,

(<http://www.nuveforum.net/attachments/8411d1223583273-kasap.doc>),
(14.04.2016).

Khan, I. S. (2001). “*Müzik İnsan ve Evren Arasındaki Köprü*”. (2. baskı), İstanbul: Arıtan Yayınevi.

Kılıç, I. (2008). “*Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Öğretim Yöntem Bilgilerinin Araştırılması*”. Selçuk üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 26, s. 107-119,
(http://www.ide.konya.edu.tr/egtfakdergi/Sayilar/sayi%2026/26_09_EFD-2008-029.pdf), (13.03.2016).

Kırcıoğlu, Ç. S. (2009). “*Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersi Öğretimine İlişkin Bilgi Düzeyleri, Öz Yeterlilik Algıları ile Tutumlarının Belirlenmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Kırcıoğlu, H. T. (2011). “*İlköğretim İkinci Kademedeki Müzik Dersi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutunun Müzik Öğretmeni Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Kıvrak, M. (1994). “*Suzuki Yöntemi İle Piyano Eğitimi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Koca, Ş. (2010). “*Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*”. Selçuk üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 29, s. 29-63,
(http://www.ide.konya.edu.tr/egtfakdergi/Sayilar/sayi29/04_Sehriban_Koca_49-64.pdf), (23.03.2016).

Kocabaş, A. (1993). “*1986 Lise Müzik Dersi Öğretim Programının Ege Bölgesinde Görevli Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine ve Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Kolukırk, K. (2012). “*Müzik Eğitimin Önemi*”. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Aylık Eğitim Dergisi, Sayı: 145, MEB Yayınları, Ankara.
- Köroğlu, G. N. (2013). “*İlköğretim İkinci Kademedeki Görev Yapan Müzik Dersi Öğretmenlerinin 2006 Müzik Dersi Öğretim Programı İle İlgili Görüşleri Ve Karşılaştıkları Sorunlar*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kuran, E. N. (2007). “*Suzuki Metodu ve Türkiye’deki Konservatuar Öncesi Müzik Eğitimi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Küçükahmet, L. (1996). “*Eğitim Programları ve Öğretim*”. Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları.
- Külah, İ. K. (2007). “*İlköğretim İkinci Kademe Müzik Dersi Yaklaşımlarının Analizi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- MEB, (1988). 12. Milli Eğitim Şura Kararları. (<http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12>), (10.04.2016), s. 15.
- MEB, (2010). 18. Milli Eğitim Şura Kararları. (<http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12>), (03.05.2016), s. 12.
- Mundle, O. A. (2008). “*Characteristics of Music Education Programs in Public Schools of Jamaica*”. Doctoral Thesis, The University of Texas at Austin (25.03.2016).
- Nolan, K. (2009). “*American Elementary Music Programs Current Instructional Methods, Goals, Resources, and Content Standards By Geographic Region and Grade Level*”, Doctoral Thesis, The University of Arizona (18.03.2016).
- OÖMP, (2009). “*Müzik Dersi(9-12. Sınıflar) Öğretim Programı*”. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, (<http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=88>), (12.04.2015).

- Öz, B. (2007).“*İlköğretim Fen Bilgisi Dersi ve 2005 İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özen, N. (2004). “*Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri*.” Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 24, Sayı 2, Ankara, (<http://gefad.gazi.edu.tr/article/download/5000078788/5000073007>), (27.04.2016).
- Özdemir, S. M. (2009). “*Eğitimde Program Değerlendirme ve Türkiye’de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi*” (s. 126-149). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (2), (http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_VI/aralik/soner_ozdemir.doc), (19.03.2016).
- Öziskender, G. (2011).“*Orff Yaklaşımı İle Yapılan Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Özkan, S. (2008). “*Türk Eğitim Tarihi* ”. Ankara: Nobel Basımevi.
- Özmenteş, S. (2005). “*Müzik Eğitiminin Boyutları ve Çalgı Eğitimi*”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 9, Malatya, (<http://www.academia.edu/download/16757456/ozmentes.doc>), (12.03.2016).
- Özmenteş, G. ve Bilen, S. (2005). “*Dalcroze Eurhythmics Öğretiminin Müziksel Beceriler, Müzik Dersine İlişkin Tutumlar ve Müzik Yeteneğine İlişkin Özgüven Üzerindeki Etkileri*”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6/10, s. 87-102.
- Öztürk, E. (2006). “*İlköğretim Okullarındaki İkinci Kademe Müzik Eğitimi ve Sorunları*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Polat, P. G. (2005). “*İlköğretim İkinci Kademe Müzik Dersi Müfredat Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi*”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Sağır, T. (2002). “*Kalite-Müzik Eğitim İlişkisi ve Kaliteli Eğitim*”. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- San, İ. (1983). “*Sanat Eğitimi Kuramları*”. (1. Baskı), Ankara: Tan Yayınları.
- San, İ. (2008), “*Sanat ve Eğitim*”. Ankara: Ütopya Yayınları Sanat Dizisi.
- Say, A. (2006). “*Müziğin Kitabı*”. (3. Basım), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2005). “*Müzik Sözlüğü*”. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Seyidoğlu, H. (1997). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzem Yayınları, No: 13, 7. Baskı.
- Somakcı, P. (2012). “*Müzik ve Müziğin İşlevleri*”. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim - Aylık Eğitim Dergisi, MEB Yayınları, s. 11-17, Ankara, (<http://docplayer.biz.tr/6383532-Icindekiler-egitim-aylik-egitim-dergisi-issn-1302-5600-yil-13-sayi-145-mart-2012-cizgi-hakki-uslu-2-kis-ismail-karakurt-3.html>), (20.02.2016).
- Sönmez, V. (2004). “*Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*”. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahan, M. (2004). “*İlköğretim 6. Sınıflarda Üç Boyutlu Çalışma Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönüyle Uygulanması*”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, M. ve Duman, R. (2008). “*Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi*”. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, cilt: 7, sayı: 16-17, s. 259-272, (http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/yeni%20dergi%2016-17/mustafa%20sahin%202.pdf), (12.03.2016).
- Şeker, S. S. (2011). “*9–11 Yaş Grubu Çocuklarda Orff Schulwerk Destekli Keman Eğitiminin Keman Dersine İlişkin Tutum, Öz Yeterlik, Öz Güven ve Keman Çalma Becerisi Üzerindeki Etkileri*”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Şen, Ü. S. (2011). “*Müzik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Programlı Öğretim Yönteminin Etkililiği*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şen, Ü. S. (2014). “*Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Estetiğine İlişkin Algıları*”. İdil, 3 (13), s.1-24, (<http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1394497200.pdf>), (06.06.2016).
- Şen, Ü. S. (2016). “*Müzik Estetiği Üzerine*”. (2. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şen, Y. (2006). “*Okulöncesi Dönemde, Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi*”. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), s. 337-344, (<http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020000324>), (01.06.2016).
- Şentürk, N. (2001). “*Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Koro Eğitimi ve Yönetiminde Karşılaştıkları Sorunlar*”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu, 01-(02-03 Kasım).Baskı: Rekmay Ltd. Şti. s. 141-146, Ankara.
- Tan, Ş. (2006). “*Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*”. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. (2001). “*Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*”. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarlabaşı, B. (2001). “*Eğitim Sistemimizde Müzik Eğitiminin Yeri ve Amaçları*”. Müzikte 2000 Sempozyumu, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2575, Ankara.
- Tarman, S. (2006). “*Müzik Eğitiminin Temelleri*”. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Tekin, H. (2004). “*Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*”. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Toksoy, A. C ve Beşiroğlu, Ş. (2006). “*Orff Yaklaşımı Çerçevesinde İlköğretim I. Kademesinde Müzik ve Hareket Eğitimine Başlangıç İçin Bir Model Önerisi*”. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, (itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_b/article/view/489/411), 21.02.2016 tarihinde indirilmiştir.

- Toprakçı, E. (2002). “*Eğitim Üzerine - Eğitimin Bilimsel Temelleri*”. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Türkdoğan, G. (1981). “*Sanat Eğitimi Yöntemleri*”. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Uçan, A. (1983a). “*Son 100 Yılda Türkiye’de Müzik Eğitimi (1883-1983)*”. Sempozyum 83: Son 100 Yılda Ülkemizde ve Dünyada Sanat ve Mimarlık (17-21 Ekim 1983), Mimar Sinan Üniversitesi, s. 60-61, İstanbul.
- Uçan, A. (1983b). “*Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi*”. Milli Eğitim - Cumhuriyetimizin 69. Yılı, Özel Sayı: 62, s. 285-338.
- Uçan, A. (1989), “*Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Altmış Yılında Müzik Eğitimi*”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, Ankara.
- Uçan, A. (1990). “*Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları*”. Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış, Ankara: Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu Yayınları, s. 33-34.
- Uçan, A. (1994). “*İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*”. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (1997). “*Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*”. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). “*Müzik Eğitimi*”. Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Uçan, A., Yıldız, G., Bayraktar, E. (1999). “*İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı*”. Modül 9: İlköğretimde Müzik Öğretimi, Burdur.
- Ünal, M. (2011). “*Avrupa Birliği Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programının CIPP (Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün) Modeline Göre Değerlendirilmesi*”. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstün, E. (2010). “*Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Uygulanmakta Olan Bireysel Çalgı Flüt Eğitiminde Karşılaşılan Teknik Problemlerin İncelenmesi*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Varış, F. (1994). (Ed.), “*Eğitim Bilimine Giriş*”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No: 176, Ankara.
- Yener, S.- Öztürk, E. (2008). “*İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Şiddetin Önlenmesinde Müzik Eğitiminin Önemi*”. Sanat Dergisi, s. 111-114, (<http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunigsfd/article/download/1025003276/1025003165>), (12.04.2016).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*”. (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yiğit, F. (2000). “*Müzik Eğitiminde Kodaly Metodunun Rolü*”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yönetken, H. B. (2005). Müzik Öğretimi. Ahmet Say (Ed.) “*Müzik Dersinde Müzik Yapılmalıdır*”. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

EKLER

EK 1. SEÇMELİ DERS YÖNETMELİĞİ RESMİ YAZISI

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SAYI: 6	TARİH: 27.01.2014	KONU: Genel Lise, Anadolu Lisesi, Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri
ÖNCEKİ KARARIN		
SAYI: 18 76	TARİH: 28.03.2013 20.07.2010	

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 23/ 01/ 2014 – 21658195/121.01/325470 ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün 23/ 01/ 2014 – 45123216/ 121/ 320773 tarihli ve sayılı yazıları üzerine Kurulumuzda görüşülen **Genel Lise, Anadolu Lisesi, Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgelerinin**, 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren hazırlık, 9 ve 10'uncu sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere ekli örneklerine göre kabulü, Kurulumuzun 20/07/2010 - 76; 28/03/2013 - 18 tarihli ve sayılı kararları ile kabul edilen söz konusu okullara ait haftalık ders çizelgelerinin, 2014-2015 Öğretim Yılından itibaren hazırlık, 9 ve 10'uncu sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılması kararlaştırıldı.

Nabi AVCI
Millî Eğitim Bakanı

Prof. Dr. Emin KARİP
Kurul Başkanı

**Dr. Hüseyin
ŞİRİN**

ÜYE

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT

ÜYE

**Doç. Dr. Hatice
DURAN YILDIZ**

ÜYE

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ORTAÖĞRETİM KURUMLARI HAFTALIK DERS
ÇİZELGELERİNDE YER ALAN DERSLERİN UYGULANIŞINA YÖNELİK
AÇIKLAMALAR**

- Haftalık ders çizelgeleri, 2014–2015 eğitim ve öğretim yılında ortaöğretim kurumlarının 9-10. sınıflarından başlamak üzere kademeli olarak uygulanacaktır.
- Haftalık ders çizelgelerinde ortak dersler, seçmeli dersler ve meslek dersleri bölümleri yer almaktadır. Ortak dersler ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin zorunlu olarak alması gereken derslerdir.
- Seçmeli derslerin kaç kez alınabileceği dersin adının yanındaki parantez içinde belirtilmiştir.
- Çizelgedeki seçmeli derslerin haftalık ders saati sayıları, sınıflara göre parantez içinde ve seçenekli olarak verilmiştir. Öğrenciler her sınıfta parantez içindeki ders saatlerinden sadece birini seçebilirler. Örneğin; 9. sınıf seçmeli dersler bölümünde Sosyal Etkinlik dersi (1) (2) şeklinde yer almaktadır. Öğrenciler bu dersi ya "1" ya da "2" saat olarak seçeceklerdir.
- Dil ve Anlatım, Seçmeli Dil ve Anlatım; Tarih ve Seçmeli Tarih gibi derslerin değerlendirmeleri ayrı ayrı yapılır. Bu dersler, farklı öğretmenler tarafından okutulabileceği gibi aynı öğretmen tarafından da okutulabilir.
- Bilgi Kuramı ve Sosyal Etkinlik dersleri notla değerlendirilmez.
- Seçmeli dersler öğrencinin ilgi ve istekleri ile hedefledikleri yükseköğretim programları doğrultusunda öğrenci, veli ve okul tarafından ortaklaşa belirlenecektir.
- Birinci ve ikinci yabancı dil derslerinde Bakanlar Kurulu Kararıyla öğretiminin yapılması kabul edilen yabancı diller okutulacaktır. Ortak ve seçmeli dersler grubunda yer alan birinci ve ikinci yabancı dil dersleri birbirinden farklı olmak zorundadır.
- Seçmeli derslerde gruplar oluşturulurken Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin ilgili maddesine göre işlem yapılır.
- Öğrenciler bir alt sınıfta okudukları seçmeli dersi ve/veya saatini bir üst sınıfta değiştirebilirler. Birbirinin devamı olan derslerin seçiminde, öğrencinin öğrenimini gördüğü öğretim programının bir üstü olan programın uygulanması esastır.
- Farklı sınıf seviyelerinde seçilen aynı derslerde öğrencilerin birlikte eğitim almaları sağlanabilir.
- Fen liseleri, sosyal bilimler liseleri ile imam hatip liselerinde öğrenciler; “Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar ve Müzik” derslerinden sadece birini, diğer ortaöğretim kurumlarında ise görsel sanatlar ya da müzik derslerinden birini seçerler. Öğrenciler bu derslerden alt sınıfta seçtikleri bir dersi üst sınıflarda değiştirebilirler.
- Ders saatlerinin mevcut öğretim programlarında belirtilen ders saatinden az veya fazla olması hâlinde derslere ait öğretim programlarının amaç ve açıklamaları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulunca hazırlanacak programlar uygulanır.
- Öğretim programı olmayan seçmeli derslerde -varsa- ilgili derslere ait öğretim programlarının amaç ve açıklamaları da dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulunca hazırlanacak programlar uygulanır.
- Ortaöğretim kurumlarının tamamında yılsonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak ders “Dil ve Anlatım” dersidir. Bu dersin yanında; - Güzel sanatlar lisesi müzik bölümünde “Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma”, - Güzel sanatlar lisesi görsel sanatlar bölümünde “Desen Çalışmaları”, - Spor lisesinde; 10, 11 ve 12. sınıflarında “Spor”, - Anadolu imam hatip lisesi ve

imam hatip liselerinde “Kur’an-ı Kerim” yılsonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

- Sosyal bilimler liselerinde Uluslararası Bakalorya Programı’na tabi olanlar “Bakalorya Seçmeli Dersleri” nden birini seçerler.
- Güzel sanatlar liseleri ile spor liselerinde; haftalık ders çizelgesine ağırlık verilmek kaydıyla bireysel ve grup derslerinde Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik’in ilgili hükümleri doğrultusunda yapılacak ilave derslerin süresi, öğrenci ihtiyaçlarına göre belirlenir ve okulda yapılan çeşitli aktiviteleri içermez.
- Müzik bölümünde; “piyano, çalgı ve bireysel ses eğitimi” dersleri öğrencinin öğretmen ile bire bir (en az 2 veya 3 öğrenci) yaptığı derslerdir. Ancak ilgili dersler yeterli öğretmen olmaması durumunda, grup olarak da yapılabilir. “Türk ve Batı Müziği Çalgıları” dersinde, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen çalgıların (keman, viyola, viyolonsel, kontrbas, gitar, bağlama, ut, kanun ve flüt) eğitimi yapılacaktır.
- 2014–2015 eğitim ve öğretim yılında 12. sınıfta okumakta olan öğrencilere 20.07.2010 tarih ve 76 sayılı Kurul Kararı, 11. sınıfta okumakta olan öğrencilere 28.03.2013 tarihli ve 18 sayılı Kurul Kararı ile kabul edilen haftalık ders çizelgeleri uygulanacaktır. Ancak bu öğrencilerden sınıf tekrarına kalanlar, tekrar ettikleri sınıflarda uygulanan haftalık ders çizelgelerine tabi olacaktır.

GENEL LİSE HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
DERSLER		9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
ORTAK DERSLER	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	6	6	-	-
	FİZİK	2	2	-	-
	KİMYA	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	3	3	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL	3	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	1	1	1	1
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI	30	28	15	12

SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (2)	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (2)	-	-	2	2
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	(2)	(2)	(2)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	2	2
		İLERİ MATEMATİK (2)	-	-	6	6
		İLERİ FİZİK (2)	-	-	4	4
		İLERİ KİMYA (2)	-	-	4	4
		İLERİ BİYOLOJİ (2)	-	-	3	3
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	4	
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	4
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	4	4
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR’AN-I KERİM (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		HZ. MUHAMMED’İN HAYATI (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		TEMEL DİNÎ BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
SEÇMELİ DERSLER	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(8)	(2)(8)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SANAT TARİHİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
	BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			4	6	19	22
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ			35	35	35	35

ANADOLU LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
DERSLER			9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
	DİL VE ANLATIM		2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI		3	3	3	3
ORTAK DERSLER	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ		1	1	1	1
	TARİH		2	2	-	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK		-	-	2	-
	COĞRAFYA		2	2	-	-
	MATEMATİK		6	6	-	-
	FİZİK		2	2	-	-
	KİMYA		2	2	-	-
	BİYOLOJİ		3	3	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ		1	-	-	-
	FELSEFE		-	-	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL		6	4	4	4
	İKİNCİ YABANCI DİL		2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ		2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK		1	1	1	1
	TRAFİK VE İLK YARDIM		-	-	-	1
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI			35	32	19
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (2)	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (2)	-	-	2	2
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	(2)	(2)	(2)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	2	2
		İLERİ MATEMATİK (2)	-	-	6	6
		İLERİ FİZİK (2)	-	-	4	4
		İLERİ KİMYA (2)	-	-	4	4
		İLERİ BİYOLOJİ (2)	-	-	3	3
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	4	
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	4
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	4	4
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
	DİN, AHLÂK VE	KUR’AN-I KERİM (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		HZ. MUHAMMED’İN HAYATI (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
	DEĞERLER	TEMEL DİNİ BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)

SEÇMELİ DERSLER	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(8)	(2)(8)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SANAT TARİHİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
	BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			4	7	20	23
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ			40	40	40	40

HAZIRLIK SINIFI BULUNAN ANADOLU LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
DERSLER		Haz ır lık Sını fı	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	TÜRKÇE	4	-	-	-	-
	DİL VE ANLATIM	-	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	-	3	3	3	3
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	-	1	1	1	1
	TARİH	-	2	2	-	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2	-
	COĞRAFYA	-	2	2	-	-
	MATEMATİK	3	6	6	-	-
	FİZİK	-	2	2	-	-
	KİMYA	-	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	-	3	3	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	-	1	-	-	-
	FELSEFE	-	-	-	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL	20	6	4	4	4
	İKİNCİ YABANCI DİL	4	2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR /MÜZİK	-	1	1	1	1
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	-	1
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI	33	35	32	19	16

SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (2)	-	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (2)	-	-	-	2	2
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	-	(2)	(2)	(2)	(2)
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	-	(1)	(1)	(1)	(1)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	-	2	2
		İLERİ MATEMATİK (2)	-	-	-	6	6
		İLERİ FİZİK (2)	-	-	-	4	4
		İLERİ KİMYA (2)	-	-	-	4	4
		İLERİ BİYOLOJİ (2)	-	-	-	3	3
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	-	4	
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	-	4
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	-	4	4
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	-	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	-	(1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	-	(2)	(2)	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	-	(2)	(2)	(2)	(2)
			GİRİŞİMCİLİK (1)	-	(1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	-	(2)	(2)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	-	(2)	(2)	(2)	(2)
	DİN, AHLAK	KUR'AN-I KERİM (4)	-	(2)	(2)	(2)	(2)
VE DEĞERLER	HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (4)	-	(2)	(2)	(2)	(2)	
	TEMEL DİNİ BİLGİLER (2)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	-	(2)(8)	(2)(8)	
	SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	-	(2)(4)	(2)(4)	
	ALMAN EDEBİYATI (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
	İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
	FRANSIZ EDEBİYATI (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (4)	-	(2)	(2)	(2)	(2)	
	SOSYAL ETKİNLİK (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	-	(2)	(2)	(2)	(2)	
	SEÇMELİ MÜZİK (4)	-	(2)	(2)	(2)	(2)	
	SANAT TARİHİ (1)	-	(2)	(2)	(2)	(2)	
	DRAMA (1)	-	(1)	(1)	(1)	(1)	
	ESTETİK (1)	-	(2)	(2)	(2)	(2)	
BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
	PROJE HAZIRLAMA (1)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			-	4	7	20	23
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ			34	40	40	40	40

FEN LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
DERSLER		9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM		2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI		3	3	3	3
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ		1	1	1	1
	TARİH		2	2	-	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK		-	-	2	-
	COĞRAFYA		2	2	-	-
	MATEMATİK		6	6	6	6
	FİZİK		2	2	4	4
	KİMYA		2	2	4	4
	BİYOLOJİ		3	3	3	3
	SAĞLIK BİLGİSİ		1	-	-	-
	FELSEFE		-	-	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL		7	3	3	3
	İKİNCİ YABANCI DİL		2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ/GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK		2	2	2	2
	TRAFİK VE İLK YARDIM		-	-	-	1
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI		35	30	34	31
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (3)	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (3)	-	-	2	2
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	(2)	(2)	(2)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		MATEMATİK UYGULAMALARI (3)	-	2	2	2
		BİLİM (FİZİK, KİMYA, BİYOLOJİ) UYGULAMALARI (3)	-	3	3	3
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	4	
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	4
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	4	4
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
	DİN, AHLÂK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		TEMEL DİNÎ BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)

SEÇMELİ DERSLER	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (3)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (3)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SANAT TARİHİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
	BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
PROJE HAZIRLAMA (1)		(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			4	9	5	8
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ			40	40	40	40

SOSYAL BİLİMLER LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
	DERSLER	Hazırlık Sınıfı	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
	TÜRKÇE	4	-	-	-	-
	DİL VE ANLATIM	-	2	4	4	4
	TÜRK EDEBİYATI	-	3	4	4	4
ORTAK DERSLER	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	-	1	1	1	1
	TARİH	-	2	4	3	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2	-
	ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	-	-	-	-	4
	COĞRAFYA	-	3	2	4	4
	MATEMATİK	3	6	6	6	6
	FİZİK	-	2	2	-	-
	KİMYA	-	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	-	3	3	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	-	1	-	-	-
	FELSEFE	-	-	-	2	-
	BİRİNCİ YABANCI DİL	20	6	3	3	3
	İKİNCİ YABANCI DİL	4	2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ	2	-	-	-	-
	BEDEN EĞİTİMİ/GÖRSEL SANATLAR/MÜZİK	-	2	2	-	-
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	-	1
	SOSYAL BİLİM ÇALIŞMALARI	-	-	2	2	2
	PSİKOLOJİ	-	-	-	2	-
	SOSYOLOJİ	-	-	-	2	2

	MANTIK		-	-	-	-	2	
	OSMANLI TÜRKÇESİ		-	-	2	2	2	
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI		33	35	39	39	37	
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (1)	-	(1)	-	-	(1)	
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	-	(1)	-	-	(1)	
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	-	(1)	-	-	(1)	
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		SEÇMELİ COĞRAFYA (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		SEÇMELİ PSİKOLOJİ (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		SEÇMELİ SOSYOLOJİ (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		SEÇMELİ MANTIK (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		BİLGİ KURAMI (1)	-	(1)	-	-	(1)	
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	-	(1)(2)	
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	-	(1)	-	-	(1)	
		İŞLETME (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		EKONOMİ (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		GİRİŞİMCİLİK (1)	-	(1)	-	-	(1)	
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	-	(2)	-	-	(2)	
		SEÇMELİ DERSLER	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (1)	-	(2)	-	-
HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (1)				-	(2)	-	-	(2)
TEMEL DİNÎ BİLGİLER (1)	-			(1)(2)	-	-	(1)(2)	
YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (1)		-	(2)	-	-	(2)	
	SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (1)		-	(2)	-	-	(2)	
	ALMAN EDEBİYATI (1)		-	(1)(2)	-	-	(1)(2)	
	İNGİLİZ EDEBİYATI (1)		-	(1)(2)	-	-	(1)(2)	
	FRANSIZ EDEBİYATI (1)		-	(1)(2)	-	-	(1)(2)	
	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (1)		-	(2)	-	-	(2)	
SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SOSYAL ETKİNLİK (1)		-	(1)(2)	-	-	(1)(2)	
	GÜZEL SANATLAR		SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (1)	-	(2)	-	-	(2)
SEÇMELİ MÜZİK (1)			-	(2)	-	-	(2)	
SANAT TARİHİ (1)			-	(2)	-	-	(2)	
DRAMA (1)			-	(1)	-	-	(1)	
BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)		-	(1)(2)	-	-	(1)(2)	
	PROJE HAZIRLAMA (1)		-	(1)(2)	-	-	(1)(2)	
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			-	4	-	-	2	
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1	1	
TOPLAM DERS SAATİ			34	40	40	40	40	

ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
DERSLER		9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF	
	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2	
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3	
ORTAK DERSLER	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1	
	TARİH	2	2	-	-	
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-	
	COĞRAFYA	2	2	-	-	
	MATEMATİK	6	6	-	-	
	FİZİK	2	2	-	-	
	KİMYA	2	2	-	-	
	BİYOLOJİ	3	3	-	-	
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-	
	FELSEFE	-	-	2	-	
	BİRİNCİ YABANCI DİL	6	4	4	4	
	İKİNCİ YABANCI DİL	2	2	2	2	
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2	
	GÖRSEL SANATLAR /MÜZİK	1	1	1	1	
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1	
	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE GİRİŞ (1)	-	2	-		
	TÜRK EĞİTİM TARİHİ (1)	-	-	-	1	
	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ (1)	-	2	-	-	
	EĞİTİM SOSYOLOJİSİ (1)	-	-	-	2	
	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ (1)	-	-	3	-	
	ORTAK DERS SAATİ TOPLAMI	35	36	22	19	
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (2)	-	-	3	3
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (2)	-	-	2	2
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	(2)	(2)	(2)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	TEMEL MATEMATİK (2)	-	-	2	2
		İLERİ MATEMATİK (2)	-	-	6	6
		İLERİ FİZİK (2)	-	-	4	4
		İLERİ KİMYA (2)	-	-	4	4
		İLERİ BİYOLOJİ (2)	-	-	3	3
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	4	
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	-	4
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	4	4
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	2	2
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	2	2
		MANTIK (1)	-	-	2	2
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)

		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	-	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
SEÇMELİ DERSLER	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		TEMEL DİNÎ BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(8)	(2)(8)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (2)	-	-	(2)(4)	(2)(4)
		ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	GÖRSEL SANATLAR (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SANAT TARİHİ (1)	(2)	(2)	(2)	(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
	BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
SEÇİLEBİLECEK DERS SAATİ SAYISI			4	3	17	20
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME			1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ			40	40	40	40

İMAM HATİP VE ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ SEÇMELİ DERSLERİ

	DERSLER	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
SEÇMELİ DERSLER	TEMEL İSLAM BİLİMLERİ	FIKİH OKUMALARI (1)	-	(1) (2)
		TEFSİR OKUMALARI (1)	-	(1) (2)
		HADİS METİNLERİ (1)	-	(1) (2)
		İSLAM AHLÂKİ (1)	-	(1)
		İSLAM BİLİM VE DÜŞÜNCE TARİHİ (1)	-	(2)
		KUR'AN OKUMA TEKNİKLERİ (2)	-	(2)
		ARAPÇA (METİN-MÜKÂLEME) (2)	-	(2) (3)
		SEÇMELİ HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA (1)	-	(1)
		İSLAM TARİHİ (1)	-	(2)
	TÜRK İSLAM SANATLARI	DÎNÎ MÜSİKÎ (1)	(1) (2)	(1) (2)
		HÜSN-İ HAT (1)	(1)	(1)
		EBRU (1)	-	(1)
		TEZHİB (1)	-	(1)
	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (3)	(2)	(2)(3)
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (3)	(1)	(1)
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	(2)
		TÜRKÇE (1)	(1)(2)	-
	MATEMATİK	SEÇMELİ MATEMATİK (3)	(2)(4)	(2)(4)
		SEÇMELİ GEOMETRİ (3)	(1)(2)	(1)(2)
	FEN BİLİMLERİ	SEÇMELİ FİZİK (3)	(2)(3)	(2)(3)
		SEÇMELİ KİMYA (3)	(2)(3)	(2)(3)
		SEÇMELİ BİYOLOJİ (3)	(2)(3)	(2)(3)
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (2)	(2)	(2)(4)
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	(2)(4)
		SEÇMELİ COĞRAFYA (3)	(2)	(2)(4)
		PSİKOLOJİ (1)	(2)	-
		SOSYOLOJİ (1)	-	(2)
		MANTIK (1)	-	(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	(1)(2)
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	(2)
	YABANCI DİLLER	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (3)	(2)(4)	(2)(4)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (3)	(2)(4)	(2)(4)
	SPOR VE	BEDEN EĞİTİMİ (3)	(2)	(2)

	SOSYAL ETKİNLİK	SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	GÖRSEL SANATLAR (3)	(2)	(2)	(2)
		MÜZİK (3)	(2)	(2)	(2)
		SANAT TARİHİ (1)	(2)	(2)	(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)
	BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ORTAÖĞRETİM OKUL VE KURUMLARINDA UYGULANAN HAFTALIK DERS ÇİZELGELERİNİN SEÇMELİ DERSLERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER VE BU DEĞİŞİKLİKLERE AİT AÇIKLAMALAR

1. Anadolu Teknik ve Teknik liselerin haftalık ders çizelgelerinde değişiklik yapılmamıştır.

2. Meslek ve Anadolu Meslek liselerinin aşağıda belirtilen bazı alan/dal haftalık ders çizelgelerinin seçmeli derslerin haftalık ders saati sayıları ile haftalık toplam ders saati sayılarında aşağıda belirtilen değişiklikler yapılmıştır.

3. Teknik, Anadolu Teknik, Meslek, Anadolu Meslek ve Anadolu Sağlık Meslek liselerinin haftalık ders çizelgelerinde yer alan seçmeli derslerin haftalık ders saati sayısı kadar, aşağıdaki seçmeli dersler tablosundan dersler seçilebileceği gibi diğer alan ve dallara ait dal derslerinden de seçim yapılabilecektir.

4. Aşağıdaki açıklamalarda yer alan değişiklikler, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce haftalık ders çizelgelerine yansıtılarak duyurusu yapılacaktır.

SEÇMELİ DERSLER TABLOSU

	SEÇMELİ DERSLER	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	SEÇMELİ DİL VE ANLATIM (3)	(2)	(2)(3)
		SEÇMELİ TÜRK EDEBİYATI (3)	(1)	(1)
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	(2)	(2)
		TÜRKÇE (1)	(1)(2)	-
	MATEMATİK	SEÇMELİ MATEMATİK (3)	(2)(4)	(2)(4)
		SEÇMELİ GEOMETRİ (3)	(1)(2)	(1)(2)
	FEN BİLİMLERİ	SEÇMELİ FİZİK (3)	(2)(3)	(2)(3)
		SEÇMELİ KİMYA (3)	(2)(3)	(2)(3)
		SEÇMELİ BİYOLOJİ (3)	(2)(3)	(2)(3)
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1)(2)	(1)(2)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (2)	(2)	-
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	(2)(4)
		SEÇMELİ COĞRAFYA (3)	(2)	(2)(4)

		PSİKOLOJİ (1)	(2)	-	-
		SOSYOLOJİ (1)	-	(2)	-
		MANTIK (1)	-	-	(2)
		SEÇMELİ FELSEFE (1)	-	-	(1)(2)
		BİLGİ KURAMI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	(2)	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	(2)	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	(1)	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	(2)	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	(2)	(2)	(2)
SEÇMELİ DERSLER	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (3)	(2)	(2)	(2)
		HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (3)	(2)	(2)	(2)
		TEMEL DİNÎ BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (3)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
		SEÇMELİ İKİNCİ YABANCI DİL (3)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
		ALMAN EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		İNGİLİZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		FRANSIZ EDEBİYATI (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	BEDEN EĞİTİMİ (3)	(2)	(2)	(2)
		SOSYAL ETKİNLİK (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		TEMEL SPOR EĞİTİMİ (2)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
	GÜZEL SANATLAR	GÖRSEL SANATLAR (3)	(2)	(2)	(2)
		MÜZİK (3)	(2)	(2)	(2)
		SANAT TARİHİ (1)	(2)	(2)	(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)
		ÇAĞDAŞ DÜNYA SANATI (1)	(2)	(2)	(2)
		ESTETİK (1)	(2)	(2)	(2)
	BİLİŞİM	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)

- Tabloda yer alan seçmeli derslerin seçimi ve uygulamaları, diğer ortaöğretim kurumları için belirlenen “Açıklamalar” doğrultusunda yapılır.

EK 2. ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
A-SÖYLEME – ÇALMA	A.1. İstiklal Marşı'nı yönetir.	 4/4'lük vuruş yaptırılır. İstiklal Marşı'nın eksik ölçüyle başladığı vurgulanır. Öğrencilerden önce toplu olarak daha sonra tek tek İstiklal Marşı'nı yönetmeleri istenir.	[!] İstiklal Marşı'nı yönetme çalışmalarında ses kayıtlarından yararlanılmalıdır.
	A.2. Marşlarımızı anlamlarına uygun seslendirir.	 Millî birliğimizin ve bütünlüğümüzün önemini vurgulayan marşlarımızdan (19 Mayıs Marşı, Karadeniz Marşı, İzmir Marşı, cumhuriyet marşları, Atatürk marşları vb.) oluşan bir dağarcık hazırlanır. Öğrencilere notaları ve sözleri yazılmış marşlarla ilgili çalışma yaprakları dağıtılır. Marşların deşifresi yaptırılır. Marşlarımızı sözlerine ve ezgilerine dikkat ederek seslendirmeleri sağlanır.	
	A.3. Çok sesli eserleri seslendirir.	 Öğrenciler ses sınırlarına ve/veya çalgı gruplarına göre gruplara ayrılır. Çok sesli eserlerden oluşan çalışma yaprakları hazırlanarak her gruba dağıtılır. Grupların ezgileri öğretmen tarafından ayrı ayrı çalıştırıldıktan sonra birleştirilerek seslendirme etkinlikleri düzenlenir.	[!] Öğretmen, iki, üç ve dört sesli eserlerden örnekler seçebilir.
	A.4. Türk müziği eserlerini içeren dağarcık oluşturur.	 Öğrencilere Türk halk müziğinin ve Türk sanat müziğinin seçkin örneklerinden oluşan eserlerin nota ve sözlerinin yazılı olduğu çalışma yaprakları dağıtılır. Bu eserleri seslendirmeye yönelik çalışmalar yaptırılır.	[!] Seçilen eserler Türk halk müziği, Türk sanat müziği ayak/makamlarından oluşmalıdır.
	A.5. Türk müziği makamlarını seslendirmekten zevk alır.	 Türk müziği makamlarının (saba, segâh, hüzzam) seçkin eserlerinden örnekler hazırlanarak seslendirme çalışmaları yapılır. Örnek ses kayıtlarından yararlanarak öğretmen eşliğinde öğrencilerden sevdikleri makam eserlerini seslendirmeleri istenir.	[!] Öğretmen, saba, segâh, hüzzam makamlarının özellikleri hakkında bilgi vermelidir.

Sınıf-okul içi etkinlik

Okul dışı etkinlik

[!] Uyarı

Ders içi ilişkilendirme

Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
A-SÖYLEME – ÇALMA	A.6. Atatürk'ün sevdiği şarkıları ve türküleri seslendirir.	🏠 Öğrenciler, Atatürk'ün sevdiği şarkıları ve türküleri araştırıp (ses ve görüntü kayıtları) dinleti etkinlikleri düzenler. Bu eserlerden öğrencilerin ses sınırlarına uygun olanları seçilerek seslendirme çalışmaları yapılır.	[!] Atatürk'ü Anma Haftası, belirli günlerde ve haftalarda seslendirilmelidir.
	A.7. Atatürk'ü konu alan marşları seslendirir.	🏠 Atatürk'ü konu alan marşlardan oluşan çalışma yaprağı hazırlanarak öğrencilere dağıtılır. Seçilen marşlar seslendirilir.	[!] Önemli günlerde ve haftalarda seslendirme etkinlikleri düzenlenir.
	A.8. Müzik çalışmalarını sergilemeye istekli olur.	🏠 Öğrencilerden dağarcıklarındaki şarkı, türkü, marş vb. eserlerden oluşan çalışmalarını, sınıf/okul içinde arkadaşlarıyla paylaşmalarına yönelik etkinlikler düzenlemeleri istenir.	[!] Öğrenciler bu çalışmayı bireysel ya da toplulukla yapabilirler. Etkinliği yapabilmek için uygun ortam hazırlanmalıdır.

🏠 Sınıf-okul içi etkinlik

🏠 Okul dışı etkinlik

[!] Uyarı

↻ Ders içi ilişkilendirme

📦 Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
B-DİNLEME	B.1. Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder.	 Farklı müzik türlerine ait eserlerden (geleneksel Türk müziği, uluslararası sanat müziği, popüler müzik vb.) oluşan ses kayıtları dinletilerek bu müziklerin hangi türe ait olabileceği hakkında fikir yürütmeleri beklenir.	
	B.2. Uluslararası sanat müziğinin seçkin eserlerini dinlemekten zevk alır.	 Uluslararası sanat müziğinden dünyaca tanınan seçkin örnekler (konçerto, senfoni, opera, oratoryo, bale, süit, lied vb.) dinletilir. Öğretmen, dinleti sırasında eserlerin konusu ve hikâyesi ile ilgili bilgi verir.	[!] A. Vivaldi'nin "Mevsimler Konçertosu", W. A. Mozart'ın "40. Senfoni", G. Bizet'nin "Carmen Operası", U. C Erkin'in "Köçekçe Süiti", A. A. Saygun' un "Yunus Emre Oratoryosu" örnek verilebilir. [!] Öğretmen, tür ve biçimleri hatırlatmalıdır.

 Sınıf-okul içi etkinlik
  Okul dışı etkinlik
 [!] Uyarı
  Ders içi ilişkilendirme
  Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
C-MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME	C.1. Yatay ve dikey sekizli aralığı tanır.	 Tahtaya yatay ve dikey sekizli aralık örnekleri yazılarak (Do¹-Do², Re¹-Re² vb.) öğrencilerin bu aralıkları duymalarına yönelik çalışmalar yapılır. 2'li, 3'lü, 4'lü, 5'li, 6'lı ve 7'li aralıklar sekizli aralık içinde kullanılarak Do¹-Do² ve Re¹-Re² sınırları arasında solfej çalışmaları yapılır. Yatay 8'li Dikey 8'li 	[!] Öğretmen, seslerin yüksekliklerini duyurmak üzere piyano/elektronik org gibi çalgılardan yararlanır.
	C.2. Çevrim durumundaki majör-minör akorları tanır.	Temel Durum I.Çevrim II.Çevrim Temel durumdaki akorlar tahtaya yazılır. Bu akorların çevrim durumları (I-II. çevrim) tahtaya yazılarak çevrimin nasıl yapıldığı açıklanır. Öğretmen tarafından klavyeli bir çalgıyla değişik sesler üzerine yazılmış çevrim akorları çalınarak tanıtılır.	[!] Öğretmen, duymaya yönelik etkinliklerle kazanımı desteklemelidir. ↻ “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanı C.3. kazanımla ilişkilendirilmelidir.

Sınıf-okul içi etkinlik

Okul dışı etkinlik

[!] Uyarı

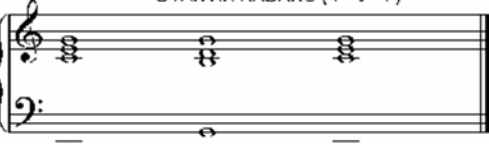
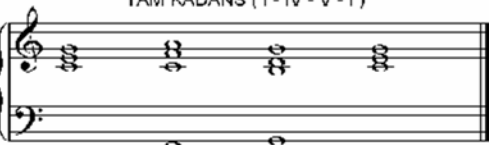

Ders içi ilişkilendirme

Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
C-MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME	C.3. Farklı kadansları ayırt eder.	🏠 Öğretmen, temel ve çevrim durumundaki akorları hatırlatır. Kadans bilgisini vererek, do majör tonalitede plagal kadans (I-IV-I), otantik kadans (I-V-I) ve tam kadansları (I-IV-V-I) tanıtır. Öğrencilerden farklı tonalitelerde çalınan kadansları ayırt etmeleri istenir. PLAGAL KADANS (I - IV - I) OTANTİK KADANS (I - V - I) TAM KADANS (I - IV - V - I) 	[!] Öğretmen, öğrencilerin dağarcıklarındaki şarkılarda (okul şarkıları, güncel, popüler müzikler vb.) yer alan kadans geçişlerini duyurarak algılamasını sağlamalıdır. ↻ “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanı C2. Kazanımla ilişkilendirilmelidir.
	C.4. Eser üzerinde ölçüleri uygun biçimde yerleştirir.	🏠 Öğretmen, üzerinde ölçü sayıları belirtilmemiş eserlerin olduğu (türkü, şarkı, marş vb.) çalışma yapraklarını dağıtır; öğrencilerden bu eserler üzerinde inceleme yaparak hangi ölçüleri kullanıldığını belirtmelerini ister. Eserlerin vuruşları yapılarak seslendirmeye yönelik etkinlikler düzenlenir.	↻ “Müziksel Yaratıcılık” öğrenme alanı E.2. kazanımla ilişkilendirilmelidir.

Sınıf-okul içi etkinlik

Okul dışı etkinlik

[!] Uyarı

Ders içi ilişkilendirme

Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
D-MÜZİK KÜLTÜRÜ	D.1. Güncel, popüler müziklerin gelişim sürecini açıklar.	🏠 Öğrencilerden 19.yüzyılın sonlarında doğup günümüze kadar gelen güncel, popüler müzik türlerini araştırıp poster, fotoğraf, resim, afiş, dergi, ses ve görüntü kayıtlarıyla sunum yapmaları istenir.	[!] Blues, Jazz, Rock&Roll, twist- shake dansları, Rock ve popüler müzik türleri ile Paul Witeman, Bing Crosby, George Gershwin, Glenn Miller, Bill Halley, Elvis Presley, The Beatles, Rolling Stones, Bob Dylan, Pink Floyd, Elton John,
	D.2. Ülkemizdeki güncel, popüler müziğin gelişim süreci içinde, farklı dönemlere ait bestecilere, yorumculara ve eserlerine örnekler verir.	🏠 Ülkemizde 1960'lı yıllardan tango ile başlayıp günümüze kadar gelen güncel, popüler müziğin gelişim süreci öğrenciler tarafından araştırılıp, bestecileri, yorumcuları ve eserleri ile ilgili poster, fotoğraf, resim, afiş, dergi, ses ve görüntü kayıtlarıyla sunum yapmaları istenir.	[!] N.C. Antel, F. Ege, D. Gence, İ. Gencer, F. Ebciöğlu, E. Büyükburç, Moğollar, E. Koray, C. Karaca, F. Kızılok, B. Manço, Nilüfer, S. Aksu, MFÖ., A. Pekkan, O. Gencebay
	D.3. Türk müziği tarihi Cumhuriyet Dönemi bestecilerini, eserlerini ve bestecilerin Türk müziğine katkılarını yorumlar.	🏠 Öğrencilerden, Türk müziği tarihi Cumhuriyet Dönemi bestecileri ile ilgili araştırma yaparak (biyografileri, fotoğrafları, resimleri vb. materyaller) ülkemiz müziğine katkılarını sınıfta paylaşmaları istenir. Öğrencilerin bu dönem bestecilerimizin eserlerinden arşiv oluşturması istenir.	[!] Türk Beşleri, Ekrem Zeki Ün, Osman Zeki Üngör, Halil Bedii Yönetken, Ferit Tüzün, Muammer Sun, Saip Egüz vb. hakkında bilgi verilmelidir.
	D.4. Atatürk'ün Cumhuriyet Döneminde açtığı müzik kurumlarını tanır.	🏠 Öğrencilerden Atatürk'ün Cumhuriyet Döneminde açtığı eğitim veren ve seslendirme yapan kurumlardan konservatuvarlar, Musiki Muallim Mektebi, orkestralar, opera ve bale vb. kurumları araştırarak fotoğraf, resim, afiş, dergi, ses ve görüntü kayıtlarıyla tanıtmaya yönelik sunum yapmaları istenir.	

🏠 Sınıf-okul içi etkinlik 🏠 Okul dışı etkinlik [!] Uyar ↻ Ders içi ilişkilendirme ☐ Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
D-MÜZİK KÜLTÜRÜ	D.5. Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgılarıyla ilişkilendirir.	 Öğrencilerden gruplara ayrılarak dünyanın değişik bölgelerinde kullanılan etnik çalgıları araştırıp sunum yapmaları ve Türk müziği çalgılarıyla benzerliklerini (tulum-gayda, lavta-ud vb.) ilişkilendirmeleri istenir.	[!] Bu çalgıların fotoğraflarından, resimlerinden, ses ve görüntü kayıtlarından yararlanılmalıdır.
	D.6. Ülkemizdeki uluslararası sanat müziği yorumcularına örnekler verir.	 Öğrencilerden ülkemizdeki uluslararası sanat müziği yorumcularının biyografileri, konserleri, posterleri, fotoğrafları, ses ve görüntü kayıtlarına ait dokümanları araştırarak (İdil BİRET, Suna KAN, Fazıl SAY, Cihat AŞKIN, Leyla GENCER, Ayhan BARAN, Suna KORAT vb.) elde ettikleri bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir.	
	D.7. Dünyaca ünlü orkestra şefleri ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler.	 Öğrencilerden dünyaca tanınmış Türk ve yabancı orkestra şeflerinin (Gürer AYKAL, Hikmet ŞİMŞEK, Rengim GÖKMEN, Yekta KARA, Cem MANSUR, Herbert Von KARAJAN, Leonard BERNSTEIN, Zubin MEHTA vb.) biyografilerini araştırmaları ve bu orkestra şeflerinin yönettiği orkestraların görüntü ve ses kayıtları ile sunum yapmaları istenir.	[!] Konser, fotoğraf, ses, görüntü kayıtlarından ve posterlerden, yararlanılmalıdır.

Sınıf-okul içi etkinlik

Okul dışı etkinlik

[!] Uyarı

Ders içi ilişkilendirme

Diğer derslerle ilişkilendirme

12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
	Bu kazanımlarla öğrenciler,		
E-MÜZİKSEL YARATICILIK	E.1. Çok sesli ritim eşliği oluşturur.	🏠 Öğrencilerden bildikleri ritim kalıplarından yararlanarak üç partili farklı ritim yazmaları istenir. Sınıf üçe bölünerek yazılan ritimler gruplara dağıtılır. Her parti değişik ritim çalgılarıyla (tef, zil, vücut perküsyonu, çelik üçgen, kendi yarattıkları çalgılar vb.) ayrı ayrı çalınır. Partiler birleştirilerek ritim çalışmaları yapılır. Örnek: 	[!] Öğrencilerden derste kullanacakları ritim çalgılarını hazır bulundurmaları istenir. [!] Öğretmen kullanılacak ritim kalıplarını öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre sınırlandırmalıdır.
	E.2. Basit, bileşik ve aksak ölçülerde ezgi oluşturur.	🏠 Öğrencilerden bildikleri ritim kalıplarını kullanarak, basit, bileşik ve aksak ölçülerden birini seçmelerin ve seçtikleri ölçü sayısına göre ezgi yazmaları istenir. Yazdıkları ezgiler seslendirmeye yönelik etkinlikler düzenlenir.	[!] Öğretmen kullanılacak ses aralıklarını ve ritim kalıplarını sınırlamalıdır.
	E.3. Bir müzik türüne göre çalgı topluluğu ya da koro yönetir.	🏠 Öğretmen, hazırladığı görüntü kayıtlarından yararlanarak öğrencilerin şef hareketlerini izlemelerini sağlar. Öğrenciler, hazırladıkları ya da dağıtıcılarındaki bir eseri arkadaşlarına söyleterek/çaldirarak grubu yönetme çalışmaları yaparlar.	[!] Bilişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. [!] Yönetme çalışmaları sınıftaki seslendirmelerle sınırlandırılmalıdır.

Sınıf-okul içi etkinlik

Okul dışı etkinlik

[!] Uyarı

Ders içi ilişkilendirme

Diğer derslerle ilişkilendirme

EK 3. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN RESMİ İZİN BELGELERİ

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 88179374-302.08.01-E.1600063244
Konu : Uygulama İzni Derya YAMAN
AKKUZU

14.03.2016

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 25.02.2016 tarihli ve 56785782-300-E.1600049775 sayılı belge.

Enstitünüz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Derya YAMAN AKKUZU'nun "Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği)" konulu çalışmasının uygulama izni ile ilgili İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınan 08/03/2016 tarih ve 2702101 sayılı yazı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Ömer İrfan KÜFREYOĞLU
Rektör Yardımcısı

Ek : 8.3.2016 tarihli 36648235/605/2702101 Sayılı belge

Atatürk Üniversitesi Merkez Yerleşkesi 25240 Erzurum
Tel: +90 442 2311601
Elektronik Ağ: <http://www.atauni.edu.tr/#!birim=ogrenci-isleri-daيره-baskanligi>
Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Aliye ÖREN
Faks: +90 442 2361026
E-Posta: odaire@atauni.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
www.atauni.edu.tr adresinden doğrulama yapabilirsiniz. Doğrulama Kodu=E2EEC67

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605/2702101
Konu: Araştırma İzni
Derya Yaman AKKUZU

08.03.2016

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 26/02/2016 tarihli ve 1600051146 sayılı yazınız.

Üniversiteniz, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Derya Yaman AKKUZU'nun tez çalışmaları kapsamında İlimiz okullarında araştırma yapma isteklerini kabulüne ilişkin 03/06/2016 tarih ve 2538761 sayılı onay yazısı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Turan BAĞAÇLI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Ekler : Onay ve Ekleri

Güvenli Elektronik İmza

Aslı ile Aynıdır

08.03.2016

Selçuk DİLER
Müdür

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: <http://erzurum.meb.gov.tr>
e-posta: urge25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Cigdem HOPUR Şb.Md.,
Tel: (0 442) 234 48 00
Faks: (0 442) 235 10 32

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 16db-0a8f-3471-8136-ff5e kodu ile teyit edilebilir.

EK 4. ARAŞTIRMAYA KATILAN OKULLARIN LİSTESİ

ERZURUM İLİNDE ARAŞTIRMA YAPILACAK OKULLARIN LİSTESİ

Yakutiye Merkez İlçesi

1. Erzurum Lisesi
2. Şükrüpaşa Anadolu Lisesi
3. Nenehatun Kız Anadolu Lisesi
4. Hilalkent Anadolu Lisesi
5. Atatürk Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
6. Hasan Basri Anadolu İmam Hatip Lisesi
7. Cumhuriyet Anadolu Lisesi
8. Mecidiye Anadolu Lisesi
9. Erzurum Anadolu Lisesi
10. Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Palandöken Merkez İlçesi

11. Rıfıkı Salim Burçak Anadolu Kız Teknik ve Meslek Lisesi
12. Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi
13. Yıldızkent İMKB Anadolu Lisesi
14. Ziya Gökalp Anadolu Lisesi
15. Hüseyin Avni Ulaş Anadolu Lisesi
16. Nevzat Karabağ Anadolu Öğretmen Lisesi
17. Nafizbey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
18. 3 Temmuz Anadolu İmam Hatip Lisesi
19. İbrahim Hakkı Fen Lisesi

Aziziye Merkez İlçesi

20. Adnan Menderes Anadolu Lisesi
21. Emel Çatal Anadolu Lisesi
22. Ilıca Yavuz Selim Sosyal Bilimler Lisesi

EK 5. ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ KAZANIM FORMU

ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ KAZANIM FORMU

Değerli meslektaşlarım,

Bu çalışma “Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği)” konulu araştırma için gerekli verilerin bir bölümünü sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrenimim gereği yapılmaktadır.

Bu çalışmayla, uygulanmakta olan ortaöğretim 12. sınıf müzik dersi öğretim programının işlevselliğini araştırmak ve bu programla ilgili mevcut durumun tespiti için siz değerli müzik öğretmenlerinin görüşlerine gerek duyulmuştur.

Kazanım formu, kişisel bilgilerle birlikte programın bütün amaçlarını kapsayan iki bölümden ve 24 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerden oluşurken, ikinci bölüm ise 12. sınıf kazanımlarından oluşmaktadır. Soruları okuduktan sonra en uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Form üzerine adınızı ve soyadınızı yazmayınız. Her soruda görüşünüzü içtenlikle belirtmeniz araştırmanın sağlıklı olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu formla toplanan bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak, başka hiçbir kurum veya kişiye açık tutulmayacaktır. Gösterdiğiniz ilgi ve yardımlardan dolayı teşekkür ederim. Saygılarımla.

Derya YAMAN AKKUZU
Müzik Öğretmeni
Araştırmacı

Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN
K.K. Eğitim Fakültesi
Müzik Eğitimi A.B.D. Öğretim Üyesi

A- KİŞİSEL BİLGİLER

1) Yaşınız ?

a. () 20-25 b. () 25-30 c. () 30-35 d. () 35-40 e. () 40 üzeri

2) Cinsiyet ? ()Bay ()Bayan

3) Eğitim durumunuz nedir?

a. () Lisans b. () Yüksek Lisans c. () Doktora d. () Diğer

4) Öğretmenlikteki hizmet süreniz nedir?

a. () 1-5 yıl b. () 6-10 yıl c. () 11-15 yıl d. () 16-20 yıl

e. () 20 yıldan fazla

5) Mezun olduğunuz Yüksek Öğretim Kurumunun Adı?

a. () Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü b. () Devlet Konservatuvarı

c. () Güzel Sanatlar Fakültesi

B-ORTAÖĞRETİM 12. SINIF MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ KAZANIMLARINA İLİŞKİN SORULAR

Öğrenme Alanı	KAZANIMLAR	Evet	Kısmen	Hayır
Söyleme Çalma	1.İstiklal marşını yönetir.			
	2.Marşlarımızı anlamlarına uygun seslendirir.			
	3.Çok sesli eserleri seslendirir.			
	4.Türk müziği eserlerini içeren dağarcık oluşturur.			
	5.Türk müziği makamlarını seslendirmekten zevk alır.			
	6.Atatürk'ün sevdiği şarkıları ve türküleri seslendirir.			
	7.Atatürk'ü konu alan marşları seslendirir.			
	8.Müzik çalışmalarını sergilemeye istekli olur.			
Dinleme	9.Dinlediği müzikleri türlerine göre ayırt eder.			
	10. Uluslararası sanat müziğin seçkin eserlerini dinlemekten zevk alır.			
Müziksel Algı ve Bilgilenme	11.Yatay ve dikey sekizli aralığı tanır.			
	12.Çevrim durumundaki majör minör akorları tanır.			
	13.Farklı kadansları ayırt eder.			
	14.Eser üzerinde ölçüleri uygun biçimde yerleştirir.			
	15.Güncel popüler müziklerin gelişim sürecini açıklar.			

Müzik Kültürü	16. Ülkemizdeki güncel popüler müziğin gelişim süreci içinde farklı dönemlere ait bestecilere, yorumculara ve eserlerine örnekler verir.			
	17. Türk müziği tarihi Cumhuriyet dönemi bestecilerini, eserlerini ve bestecilerin Türk müziğine katkılarını yorumlar.			
	18. Atatürk'ün cumhuriyet döneminde açtığı müzik kurumlarını tanır.			
	19. Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgılarıyla ilişkilendirir.			
	20. Ülkemizdeki uluslararası sanat müziği yorumcularına örnekler verir.			
	21. Dünyaca ünlü orkestra şefleri ve yorumcuları ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler.			
Müziksel Yaratıcılık	22. Çok sesli ritim eşliği oluşturur.			
	23. Basit bileşik ve aksak ölçülerde ezgi oluşturur.			
	24. Bir müzik türüne göre çalgı topluluğu ya da koro yönetir.			

EK 6. MÜZİK ÖĞRETMENİ GÖRÜŞME FORMU

MÜZİK ÖĞRETMENİ GÖRÜŞME FORMU

Saygıdeğer Müzik Öğretmenleri,

Bu görüşme soruları “**Ortaöğretim 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının İşlevselliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri**” konulu çalışmamıza ışık tutması için siz değerli öğretmenlere sunulmuştur. Sorulara vereceğiniz cevapların doğruluğu ve samimiliği araştırma sonuçlarının güvenilirliği için çok önemlidir. Elde edilecek veriler Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Yüksek Lisans Programı’nda sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacak ve bu çalışmada konuşulanlar her yönüyle gizli tutulacaktır. Verdiğiniz bilgiler, araştırmacı dışında kimseye gösterilmeyecektir. Çalışmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür eder, meslek hayatınızda başarılar dileriz.

Derya YAMAN AKKUZU
Müzik Öğretmeni
Yüksek Lisans Öğrencisi

Yrd. Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN
K.K. Eğitim Fakültesi
Müzik Eğitimi A.B.D. Öğretim Üyesi

1. Donanımsal Bilgiler

1. Kendinize ait bir sınıfınız var mı? () Evet () Hayır
2. Dersinizde hangi çalgıları kullanıyorsunuz? () Blokflüt () Melodika () Org
() Piyano () Gitar () Keman () Diğer(yazınız.....)
3. Müzik dinletmek amacıyla kullandığınız bir ses sistemi var mı? () Evet () Hayır
4. Dersinizle ilgili etkinlikleri sergileyebileceğiniz donanımına sahip bir salonunuz var mı? () Evet () Hayır
5. Dersinizle ilgili gerekli imkânların sağlanması konusunda okul idaresinden yeteri kadar destek alabiliyor musunuz? () Evet () Hayır

2. Kazanımlar

1-Müziğin temel ilkelerini ve kavramlarını kazandırmak açısından programda yer alan kazanımlar hakkında düşünceleriniz nelerdir?

2-Programda yer alan kazanımların öğrencilerin seviyesine uygunluğu konusunda ne düşünüyorsunuz?

3-Programda yer alan ders konularına ayrılan sürenin yeterliliğine yönelik düşünceleriniz nelerdir?

3. Materyal Kullanımı

1-Programda yer alan görsel ve işitsel materyal örneklerinden yararlanıyor musunuz? Sizce bu örnekler öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmada etkili midir?

2-Sınıfınızdaki donanımlarınızı programda yer alan kazanımlara ulaşabilmeniz açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

3-Programda yer alan kazanımlar öğrenci ders kitabı olmadan ne kadar verimli olabiliyor, bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

4. Öğrenme Öğretme Süreci

1-Programda öğrenilen her yeni konu için, öğretmen kılavuz kitabı ve dolayısıyla yeterli alıştırmaya olmaması konusunda düşünceleriniz nelerdir?

2-Programın öğrencilerin aktif olarak derse katılmasını sağlayıp sağlamadığı konusunda düşünceleriniz nelerdir?

5. Değerlendirme

1-Programın müzik eğitimi ile ilgili ihtiyaçlara cevap vermesi ya da fazla gelmesi konusunda düşünceleriniz nelerdir?

2-Program ile öğrenciler müzik dersinde hangi tür kazanımlarda başarılı olup hangilerinde yetersiz kalıyorlar bu konuya yönelik düşünceleriniz nelerdir?

3-Program öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmede ne kadar verimlidir, bu konuya yönelik düşünceleriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Derya YAMAN AKKUZU
Doğum Yeri:	GİRESUN
Doğum Tarihi:	09 /07/ 1986
Medeni Durumu:	EVLİ /11.11.2011

ÖĞRENİM DURUMU

Derece:	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim:	Cumhuriyet İ. Ö. O.	-----	Bulancak	1993-2000
Ortaöğretim:	Bulancak Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	Yabancı Dil	Bulancak	2001-2004
Lisans:	Atatürk Üniversitesi	Müzik Öğrt.	Erzurum	2005-2009
Yüksek Lisans:	Atatürk Üniversitesi	Müzik Eğitimi	Erzurum	2013-2016
İş Deneyimi:	2009-2010- Artvin Vakıfbank İlköğretim Okulu 2010-2011- Erzurum Şükrüpaşa Anadolu Lisesi 2011-2013- Erzurum Hilalkent Anadolu Lisesi 2013- HALEN - Erzurum Spor Lisesi			
Hakkımda Bilgi Almak İçin Önerilebileceğim Şahıslar:	Oğuzhan Akkuzu- Eşim Remzi Sakaoğlu Bilim Sanat Merkezi/ Erzurum			
Tel:	0536 230 61 85			
Adres:	Spor Lisesi/ Erzurum			
E-mail:	deryaman_28@hotmail.com			